

1951

η φύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 173

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

η φύση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 173
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Νίκης 20, 105 57 Αθήνα
Τηλ.: 210-3224944, 210-3314563, FAX: 210-3225285
E-mail: info@eepf.gr - Ιστοθέση: www.eepf.gr

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Νίκος Πέτρου**
Αντιπρόεδρος: **Αλέξια Νικηφοράκη**
Γεν. Γραμματέας: **Σταμάτης Σκαμπαρδώνης**
Αναπλ. Γεν. Γραμματέας: **Πέτρος Μπλέσιος**
Ταμίας: **Ιωάννης Πεχλιβανίδης**
Έφορος Εκδηλώσεων: **Σοφία Καινούριου**
Μέλη: **Βέρα Βορούλλα, Μαρίνα Γερούλάνου,**
Γιώργος Θεοδωράτος

Επίτιμος Πρόεδρος: **Γιώργος Σφήκας**

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Σμαράγδα Αδαμαντιάδου, Μίλτος Γκλέτσος,
Χρήστος Κατσαρός, Ντόναλντ Μάθιους,
Νίκος Πέτρου, Σταμάτης Σκαμπαρδώνης.

Εκδότης - Υπεύθυνος ύλης
Σταμάτης Σκαμπαρδώνης, Νίκης 20, 105 57 Αθήνα

Τα ενυπόγραφα άρθρα αντιπροσωπεύουν
τις απόψεις των συγγραφέων
και όχι αναγκαστικά της Εταιρίας.

Επιμέλεια έκδοσης:
Σταμάτης Σκαμπαρδώνης

Σελιδοποίηση - επεξεργασία
Άρης Βιδάλης

Τιμή Τεύχους 4 ΕΥΡΩ
Στα μέλη διανέμεται δωρεάν.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ
Νίκης 20, 105 57 Αθήνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

70+1 Συνεχίζουμε Δυναμικά Σ. Σκαμπαρδώνης	3
Εορτασμός των 70 χρόνων της ΕΕΠΦ και απονομή του βραβείου «Βύρων Αντίπας» στον Γιάννη Μπουτάρη Α. Νικηφοράκη	6
ΕΕΠΦ: 70 χρόνια στην κορυφή σε εθνικό και διεθνές επίπεδο L. Jones	7
«Χρειάζεται όλη μας η αγάπη, η αφοσίωση και η πίστη για να συνεχίσουμε το έργο μας!» Ν. Πέτρου	9
Ο Γιάννης Μπουτάρης, Μ. Μαυρικάκη	12
Ομιλία του Γιάννη Μπουτάρη, 18	
Η απώλεια του Παράδεισου Η απειλούμενη υδρόβια βιοποικιλότητα της Κέρκυρας (μέρος Β') P. Sutton	21
Πυρηνική Ενέργεια - Ξανά στο προσκήνιο Μ. Προμπονάς	26
Ίδρυμα Ευγενίδου και Ευγενίδειο Πλανητάριο συνέντευξη με τον Μ. Κισώνα	32
Βιβλιοπωλείο της ΕΕΠΦ, 36	
«Γαλάζια Σημαία» - Βραβεύσεις 2022 Δ.Ν. Βουρδουμπά, Χ. Στράτη	38
Εργαστήρια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην παραλία της Γλυφάδας Β. Βορούλλα	46
SocioCoast Ε. Ντέκα	48
«Green Key» Ν. Αντωνοπούλου - Μ. Συρίγου	49
«Μαθαίνω για τα δάση» - Δράσεις καθαρισμού στις Π.Ε. Φωκίδας & Βοιωτίας, Χ. Θεοδωρίκα	52
«Μαθαίνω για τα δάση» - Μονόδρομος η Πρόληψη των Δασικών Πυρκαγιών Θ. Πολυζωίδου	56
Με την ΕΕΠΦ στο νομό Λασιθίου Μ. Δεδάκη	62
Εκδρομές, 62	
Εγγραφές μελών - Δωρεές 63	

Φωτογραφία εξωφύλλου: Καφέ Αρκοίδα
(φωτ.Νίκος Πέτρου)

Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης έχει ως αποστολή της να ενημερώνει και να ευαισθητοποιεί τόσο τους Έλληνες, όσο και αυτούς που αγαπούν την Ελλάδα, για τη φυσική κληρονομιά της χώρας μας και να δραστηριοποιείται για την προστασία της.

70 χρόνια
...και συνεχίζουμε

70 χρόνια και συνεχίζουμε δυναμικά! Για την προστασία της φύσης, για την εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία, για τον βιώσιμο τουρισμό

Από το μακρινό 1951, όταν οι ιδρυτές της ΕΕΠΦ κινήθηκαν με όραμα την προστασία και τη διατήρηση της ελληνικής φύσης και έβαλαν τα θεμέλια της Εταιρίας μας, έχουμε διανύσει μια μακριά διαδρομή. Ένα μεγάλο ταξίδι στο οποίο ένωσαν τις δυνάμεις, τη δημιουργικότητα και την αγάπη τους πάρα πολλοί άνθρωποι μέχρι να φτάσει η Εταιρία μας το 2022 να γιορτάσει στο κατάμεστο Μουσείο Μπενάκη και παρουσία της Α.Ε. της Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Κατερίνας Σακελλαροπούλου τα 70 χρόνια από την ίδρυση της. Άραγε θα φανταζόταν τα ιδρυτικά μέλη της ΕΕΠΦ πόσο επίκαιρη θα παρέμενε μετά από επτά δεκαετίες η πρώτη ιδρυτική τους διακήρυξη; Βαρύ το φορτίο, μεγάλη η κληρονομιά, αλλά και η ευθύνη, όπως είπε και η Αντιπρόεδρος της ΕΕΠΦ Αλέξια Νικηφοράκη καλωσορίζοντας και ανοίγοντας την εκδήλωση: «Δεν νοείται άγνοια, δεν νοείται αδιαφορία, δεν νοείται έλλειψη Κοινωνικής Ευθύνης. Κανένας μόνος του δεν θα πετύχει τίποτα. Οι πρωτοπόροι ιδρυτές της Εταιρίας μας, ξεκίνησαν με αυτό το όραμα, και διέδωσαν αυτό το μήνυμα 70 χρόνια πριν. Εμείς δεν δικαιούμαστε να το αγνοήσουμε. Τη σκυτάλη την έχουμε εμείς τώρα στα χέρια μας και είμαστε υποχρεωμένοι να την παραδώσουμε στη Νεότερη Γενιά.»

Στη συνέχεια το λόγο πήρε η πρόεδρος του FEE που αναφέρθηκε στο σπουδαίο ρόλο που έχει διαδραματίσει η Ελλάδα και η ΕΕΠΦ στην υλοποίηση των προγραμμάτων του FEE, καθώς αποτελεί μία από τις πρώτες χώρες που εφάρμοσαν τόσο το διεθνές πρόγραμμα «Οικολογικά Σχολεία» όσο και το «Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον», περισσότερα από 25 χρόνια πριν. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στους στόχους του FEE λέγοντας ότι: «Το 2019 το Διοικητικό Συμβούλιο του FEE αποφάσισε ότι οι περιορισμένοι πόροι μας θα πρέπει να κατευθυνθούν προς την ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση των τριών μεγαλύτερων προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο κόσμος μας: α) την κλιματική αλλαγή, β) την απώλεια βιοποικιλότητας και γ) τη ρύπανση του περιβάλλοντος. Κινούμενοι προς αυτόν τον στόχο, συγκαλέσαμε διάφορες ομάδες εμπειρογνομητών, μαζί με τα μέλη μας, σε μια σειρά συλλογικών συζητήσεων προκειμένου να μας βοηθήσουν να συγκεκριμενοποιήσουμε

το σκοπό μας, να θέσουμε τους στόχους μας και να καταρτίσουμε ένα στρατηγικό σχέδιο που ονομάσαμε «GAIA 20:30». Η δέσμευσή μας στη GAIA, είναι ότι θα προωθήσουμε την κατανόηση των αιτιών της κλιματικής αλλαγής, της απώλειας της βιοποικιλότητας και της ρύπανσης του περιβάλλοντος, καθώς και των καταστροφικών περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων. Πρέπει να εργαστούμε συλλογικά για την επίτευξη των κοινών μας στόχων και το σημαντικότερο πρέπει να έχουμε ελπίδα ότι οι προσπάθειές μας θα επιτύχουν. Σας ζητάμε να συμμετάσχετε μαζί μας στο ταξίδι GAIA 20:30, ως συνεργάτες αλλά και ως υποστηρικτές. Πιστεύουμε βαθιά ότι μαζί μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο.»

Ο Πρόεδρος της ΕΕΠΦ και Αντιπρόεδρος του FEE Νίκος Πέτρου, ανοίγοντας την ομιλία του αναφέρθηκε σε τρεις σημαντικές ημερομηνίες που καθόρισαν την μετέπειτα πορεία της Εταιρίας μας. Το 1971 με την υπογραφή της συνθήκης Ραμσάρ, το 1972 όταν ξεκίνησε η συνεργασία μας με το FEE και το 2012 όταν εγκρίθηκε η πρόταση για το μεγάλο έργο LIFE «Για Ανοιχτά Δάση» και συνέχισε λέγοντας:

«...Εκφράζουμε την ανησυχία μας, γιατί η Ελλάδα καταδικάστηκε, το 2020, από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επειδή δεν καθόρισε έγκαιρα τους απαιτούμενους στόχους και δεν θέσπισε τα μέτρα διατήρησης για το δίκτυο Natura 2000.

Γιατί η προστατευτική περιβαλλοντική νομοθεσία συνεχώς υποβαθμίζεται.

Γιατί η απώλεια βιοποικιλότητας είναι αλληλένδετο με την κλιματική αλλαγή κομμάτι της σημερινής περιβαλλοντικής κρίσης, όμως στη χώρα μας αυτό συστηματικά αγνοείται.

Εκφράζουμε την αγωνία μας, ως κάτοικοι του πλανήτη, για τις επιπτώσεις κλιματικής αλλαγής, που είναι ήδη εντονότερες και πιο εκτεταμένες από ότι περιμέναμε. Πυρκαγιές σαν τις περσινές, πλημμύρες, ξηρασία απειλούν την ευημερία

Εντείνουμε τις δράσεις μας, όπως τα προγράμματα πυροπροστασίας μέσω της πρόληψης που υλοποιούμε σε 4 νομούς. Ενσωματώσαμε στο σχεδιασμό μας για τα επόμενα χρόνια στοιχεία της νέας στρατηγικής του FEE, της GAIA 2030, που περιλαμβάνει επέκταση και ενίσχυση των κριτηρίων και των δράσεων σε όλα μας τα προγράμματα.

Πρωθούμε την εκπαίδευση ως μόνη λύση για την κρίσιμα αναγκαία αλλαγή προτύπων και συμπεριφορών και προτείνουμε την υποχρεωτικότητα της εκπαίδευσης για την κλιματική αλλαγή..»

Ο Γιάννης Μπουτάρης παραλαμβάνει το Βραβείο Βύρωνας Αντίπα από την Α.Ε. την Πρόεδρο της Δημοκρατίας Αικατερίνη Σακελλαροπούλου, τον Πρόεδρο της ΕΕΠΦ Νίκο Πέτρου και την Αντιπρόεδρο της ΕΕΠΦ Αλέξια Νικηφοράκη

Ο Γιάννης Μπουτάρης με τον αφοπλιστικό και πηγαίο λόγο του μας μίλησε για τη φύση που αγάπησε, για το Νυμφαίο και μας αποκάλυψε το «τσιγκλισμα» από το γιο του να κάνει κάτι για τις αρκούδες. «Το 1991, ένα μικρό αγόρι, είπε στον πατέρα του: “κάνε κάτι για τις αρκούδες!”. Και ο πατέρας του έκανε. Ο γιός ήταν ο μικρός μου Μιχάλης και αυτό που έκανα ήταν, αρχικά, μία εκδήλωση στο Νυμφαίο σε συνεργασία με τους «Φίλους της αρκούδας» του Τσίπηρα. Μετά, ήρθε η συνεργασία με όλους τους σχετικούς φορείς και μεμονωμένους ανθρώπους που ασχολούνταν με την αρκούδα. Το 1992, φτιάξαμε μια Αστική Μη-Κερδοσκοπική Εταιρεία για την Προστασία και Διαχείριση της Άγριας Ζωής και του Φυσικού Περιβάλλοντος. Την βαφτίσαμε ΑΡΚΤΟΥΡΟ... Πιστεύω ότι έκανα αυτό που έπρεπε και αυτό που μπορούσα, έχοντας βαθιά αγάπη για το φυσικό περιβάλλον, παρά το ότι ζω σε πόλη. Τίποτε παραπάνω, τίποτε λιγότερο...»

Η πανηγυρική εκδήλωση στο Μουσείο Μπενάκη ολοκληρώθηκε με την βράβευση του Γιάννη Μπουτάρη για το σπουδαίο έργο του στον Αρκτούρο με το βραβείο «Βύρων Αντύπας» που παρέλαβε από την Α.Ε. Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου. Η βράβευση του Γιάννη Μπουτάρη ήταν το επιστέγασμα μιας αμοιβαίας εκτίμησης και συνεργασίας χρόνων για την προστασία της φύσης. Ο εορτασμός των 70 χρόνων σε συνδυασμό με τη βράβευση του Γιάννη Μπουτάρη θα μείνει για πάντα χαραγμένη στη μνήμη μας και θα είναι κι αυτή μια παρακαταθήκη για να συνεχίσουμε με την ίδια αγάπη, αφοσίωση και πίστη τα επόμενα χρόνια για την προστασία της φύσης, την εκπαίδευση για την αειφορία και τον βιώσιμο τουρισμό. ■

Σταμάτης Σκαμπαρδώνης

Η μνήμη της ελληνικής φύσης

Εορτασμός των 70 χρόνων της ΕΕΠΦ και απονομή του βραβείου «Βύρων Αντίπας» στον Γιάννη Μπουτάρη

Μια σημαντική ημέρα, μια μοναδική στιγμή μέσα στις εκατομμύρια στιγμές που συνθέτουν το διαχρονικό παζλ που αναδεικνύει το πολύπλευρο έργο της Εταιρίας μας.

Σας ευχαριστούμε λοιπόν όλες και όλους, που βρίσκεστε σήμερα γύρω μας και κοντά μας, με πρώτη απ' όλους την πρώτη Πολίτη της Χώρας μας, την Α.Ε. την Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου, που τιμά με την παρουσία της αυτή την ιδιαίτερη εκδήλωση, για τον εορτασμό των 70 χρόνων ιστορίας της ΕΕΠΦ, σηματοδοτώντας ταυτόχρονα την κρισιμότητα των σύγχρονων περιβαλλοντικών προκλήσεων για την Ανθρωπότητα.

Οι δραστηριότητες και πρωτοβουλίες μας απλώνονται και θεματικά και γεωγραφικά, και μέσα από τις συνεργασίες μας προσαθούμε να αποδείξουμε ότι ο μόνος τρόπος για να πετύχουμε στο έργο μας και να βλέπουμε με αισιοδοξία στο μέλλον, το απώτερο αλλά και το άμεσο, είναι να συντονιστούμε, να συνεργαστούμε και να γίνουμε συμμετοχοί στην παγκόσμια προσπάθεια.

Δεν νοείται άγνοια, δεν νοείται αδιαφορία, δεν νοείται έλλειψη κοινωνικής ευθύνης. Κανένας μόνος του δεν θα πετύχει τίποτα.

Οι πρωτοπόροι ιδρυτές της Εταιρίας μας ξεκίνησαν με αυτό το όραμα και διέδωσαν αυτό το μήνυμα 70 χρόνια πριν. Εμείς δεν δικαιούμαστε να το αγνοήσουμε. Τη σκυτάλη την έχουμε εμείς τώρα στα χέρια μας και είμαστε υποχρεωμένοι να την παραδώσουμε στη νεότερη γενιά.

Ας το κάνουμε όλοι μαζί όμως!

Αλέξια Νικηφοράκη
Αντιπρόεδρος της ΕΕΠΦ

ΕΠΕΦ: 70 χρόνια στην κορυφή ως περιβαλλοντικός οργανισμός σε εθνικό και διεθνές επίπεδο

Lesley Jones

Κατ' αρχάς, θα ήθελα να εκφράσω τη χαρά μου που είμαι εδώ μαζί σας, και μάλιστα από κοντά, επιτέλους μπορούμε να αρχίσουμε να συναντιόμαστε προσωπικά, με αφορμή τον εορτασμό σας για αυτό το ορόσημο στην ιστορία της ΕΠΕΦ. 70 χρόνια στην κορυφή ως περιβαλλοντικός οργανισμός σε εθνικό και διεθνές επίπεδο είναι σπουδαίο επίτευγμα. Αναφέρω το διεθνές βεληνεκές, καθώς η ΕΠΕΦ είναι ένα πολύ σημαντικό μέλος της ομάδας για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, τρέχοντας πέντε προγράμματα στην Ελλάδα με πραγματικό αντίκτυπο στη θετική περιβαλλοντική αλλαγή.

Όπως πολλοί από εσάς θα γνωρίζετε, ο Οργανισμός για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση γνωστός ως FEE, είναι ο μεγαλύτερος περιβαλλοντικός εκπαιδευτικός οργανισμός παγκοσμίως και, έχοντας εκπροσώπηση σε κάθε ήπειρο, η εμβέλεια μας είναι πραγματικά διεθνής. Το παγκόσμιο δίκτυο του FEE διαθέτει σήμερα πάνω από 100 οργανισμούς-μέλη, σε 79 χώρες, οργανισμούς που έχουν υιοθετήσει ένα ή περισσότερα από τα προγράμματά μας.

Υλοποιούμε μερικά από τα πιο προοδευτικά

περιβαλλοντικά προγράμματα στον κόσμο. Πρωταρχικός μας στόχος είναι να αλλάξουμε τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι βλέπουν το περιβάλλον και αλληλεπιδρούν με αυτό, μέσω κυρίως τριών εκπαιδευτικών προγραμμάτων:

- 1) Τα «Οικολογικά Σχολεία», «Μαθαίνω για τα Δάση» και «Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον», όπως ακούσατε νωρίτερα στο βίντεο.
- 2) Τα προγράμματά μας για τα οικολογικά σήματα Γαλάζια Σημαία και Πράσινο Κλειδί είναι γνωστά σε όλο τον κόσμο για την προώθηση βιώσιμων επιχειρηματικών πρακτικών και την προστασία των πολύτιμων φυσικών μας πόρων.
- 3) Το FEE διαθέτει επίσης το Παγκόσμιο Ταμείο για τα Δάση, το οποίο είναι η μοναδική πρωτοβουλία αποζημίωσης άνθρακα, με στόχο να βοηθήσουμε τους ανθρώπους να μειώσουν το αποτύπωμα του άνθρακα στον πλανήτη, παρέχοντας ταυτόχρονα πολύτιμους πόρους και εκπαίδευση σε κοινότητες παγκοσμίως.

Η Ελλάδα έχει διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο στην υλοποίηση των προγραμμάτων του FEE, καθώς αποτελεί μία από τις πρώτες χώρες που εφάρμοσαν, εδώ και πάνω από 25 χρόνια, τόσο τα Οικολογικά Σχολεία όσο και τους Νέους Δημοσιογράφους, αλλά και μία χώρα που μένει σταθερά

* Lesley Jones, Πρόεδρος του Ιδρύματος για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (FEE).

στην πρώτη τριάδα των παγκόσμιων βραβείων για τη Γαλάζια Σημαία και για το Greenkey.

Είχα τη χαρά να παρευρεθώ στην πρώτη ζωντανή μετάδοση των παγκόσμιων βραβείων για τη Γαλάζια Σημαία, σε μια τελετή που φιλοξενήθηκε από την ΕΕΠΦ το 2016 εδώ, στην Ελλάδα, και εντυπωσιάστηκα από τον ενθουσιασμό και την αφοσίωση του προσωπικού και του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και από την απόλυτα υπέροχη φιλοξενία που έλαβα. Επίσης, χάρηκα πολύ με το γεγονός ότι στην περσινή γενική συνέλευσή μας αναγνωρίσαμε την Αλίκη Βαβούρη, ενεργό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΕΠΦ για πολλά χρόνια, ως επίτιμο μέλος του FEE.

Όπως ανέφερε ο Νίκος Πέτρου, το 2019 το Διοικητικό Συμβούλιο του FEE αποφάσισε ότι οι περιορισμένοι πόροι μας θα πρέπει να κατευθυνθούν προς την ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση των τριών μεγαλύτερων προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο κόσμος μας: α) την κλιματική αλλαγή, β) την απώλεια βιοποικιλότητας και γ) τη ρύπανση του περιβάλλοντος. Κινούμενοι προς αυτό τον στόχο, συγκαλέσαμε διάφορες ομάδες εμπειρογνομών, μαζί με τα μέλη μας, σε μια σειρά συλλογικών συζητήσεων, προκειμένου να μας βοηθήσουν να συγκεκριμενοποιήσουμε τον σκοπό μας, να θέσουμε τους στόχους μας και να καταρτίσουμε ένα στρατηγικό σχέδιο που ονομάσαμε GAIA 20:30. Η δέσμευσή μας στη GAIA είναι να προωθήσουμε την κατανόηση των αιτιών της κλιματικής αλλαγής, της απώλειας της βιοποικιλότητας και της ρύπανσης του περιβάλλοντος, καθώς και των καταστροφικών περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων. Σε συνεργασία με τα μέλη, τους συνεργάτες και τους υποστηρικτές μας, θα εκπαιδεύσουμε και θα ενδυναμώσουμε το κοινό μας να αναλάβει δράσεις και να εφαρμόσει λύσεις για την εξισορρόπηση των επιπτώσεων σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Πιστεύουμε ότι τα προγράμματά μας, οι οργανισμοί-μέ-

λη και το συλλογικό μας έργο μπορούν να κάνουν μια σημαντική και αξιόλογη διαφορά.

Οι τρεις από τους πρωταρχικούς στόχους μας, η ενδυνάμωση της κλιματικής δράσης, η προστασία της παγκόσμιας βιοποικιλότητας και η μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης, είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι μεταξύ τους και πρέπει να αντιμετωπίζονται από κοινού με τρόπο ολιστικό, όπως από κοινού πρέπει να αντιμετωπίζονται και οι επείγουσες ανάγκες της φύσης και του κλίματος εν γένει. Η δέσμευσή μας στο FEE προς τις μελλοντικές γενιές είναι μέχρι το 2030 να έχουμε κάνει τον κόσμο ένα πιο βιώσιμο μέρος για τους ανθρώπους των γενεών αυτών και για τα παιδιά τους. Εμείς, οι Πολίτες του Κόσμου, πρέπει να συσπειρωθούμε για να αντιμετωπίσουμε τα κρίσιμα αυτά ζητήματα. Πρέπει να εργαστούμε συλλογικά για την επίτευξη των κοινών μας στόχων και, το σημαντικότερο, πρέπει να έχουμε ελπίδα ότι οι προσπάθειές μας θα επιτύχουν. Σας ζητάμε να συμμετάσχετε μαζί μας στο ταξίδι GAIA 20:30, ως συνεργάτες αλλά και ως υποστηρικτές. Πιστεύουμε βαθιά ότι μαζί μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο.

Πριν κλείσω, θα ήθελα να παραθέσω μια μικρή προσωπική σημείωση: Είναι τιμή μου να συνεργάζομαι με τον πρόεδρο της ΕΕΠΦ, κύριο Νίκο Πέτρου, στο Διοικητικό Συμβούλιο του FEE τα τελευταία χρόνια. Ο Νίκος έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της στρατηγικής GAIA 20:30, της οποίας την εφαρμογή θα συνεχίσω να υποστηρίζω μέσω της ΕΕΠΦ διεθνώς χάρη στην εξαιρετική δουλειά του Νίκου. Από τότε που τον γνώρισα για πρώτη φορά, πίσω στο 2016, έχω αντιληφθεί το πάθος και τη δέσμευσή του, αρετές που μοιράζεται με όλο το προσωπικό, τους εθελοντές και το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΕΠΦ.

Θερμά συγχαρητήρια ΕΕΠΦ για το υπέροχο έργο σου τα τελευταία 70 χρόνια. Σας ευχόμαστε κάθε επιτυχία στις προσπάθειές σας να προστατεύσετε τον πλανήτη και τους ανθρώπους στο μέλλον. ■

«Χρειάζεται όλη μας η αγάπη, η αφοσίωση και η πίστη για να συνεχίσουμε το έργο μας!»

Νίκος Πέτρου

Πρόσφατα, μου ζητήθηκε να αναφέρω τρεις ημερομηνίες που θεωρώ σημαντικές στην ιστορία της Εταιρίας μας.

Η πρώτη είναι το 1971. Τότε, το Ιράν φιλοξένησε, στο παραθαλάσσιο θέρετρο της Κασπίας Ραμσάρ, τη σύσκεψη για την αποδοχή και υπογραφή της «Σύμβασης για τους Υγροτόπους Διεθνούς Σημασίας», γνωστής έκτοτε ως Σύμβασης Ραμσάρ. Την υπέγραψαν εκπρόσωποι 18 χωρών. Την Ελλάδα εκπροσώπησε, όπως είδατε, ο επί 35 χρόνια Γενικός Γραμματέας Βύρων Αντίπας, ο οποίος μάλιστα ταξίδεψε ως εκεί με δικά του έξοδα. Με την υπογραφή του Αντίπα, η χώρα μας ανέλαβε την υποχρέωση να προστατεύσει τους 11 ελληνικούς υγροτόπους που εντάχθηκαν σε αυτήν. Η στιγμή αυτή, αλλά και το έργο του Αντίπα, για το οποίο θα βρείτε περισσότερα στοιχεία στο επετειακό τεύχος στους φακέλους που λάβατε, δείχνει πως μια οργάνωση μπορεί να είναι συνεργάτης και συμπαραστάτης της Διοίκησης και να συμβάλλει στην πρόωθηση των περιβαλλοντικών θεμάτων.

Κάποιοι από σας σίγουρα αναγνωρίσατε στις φωτογραφίες της εποχής τον Μαρίνο Γερουλάνο, τον άνθρωπο που, ως Γενικός Γραμματέας Χωροταξίας και Περιβάλλοντος του τότε Υπουργείου Συντονισμού, ανέδειξε την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος ως ουσιαστικού ζητήματος της χώρας, μέλος και πάντα φίλο της Εταιρίας, με τον οποίο ο Αντίπας είχε αγαστή συνεργασία.

Η δεύτερη είναι το 1992. Τότε ξεκίνησε η συνεργασία μας με το διεθνές Ίδρυμα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, το FEE, το οποίο την εποχή εκείνη είχε και ένα τρίτο Ε στο όνομά του, καθώς ήταν Foundation for Environmental Education in Europe. Μετά από πρόταση του Υπουργείου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος, η Εταιρία μας ανέλαβε τον ρόλο του Εθνικού Χειριστή στο πρόγραμμα Γαλάζια Σημαία. Δύο χρόνια μετά, τη σχολική χρονιά 1994-95, ξεκίνησαν πιλοτικά οι Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον, και στη συνέχεια τα άλλα τρία προγράμματα. Με την υλοποίηση των προγραμμάτων του FEE, τις τρεις τελευταίες δεκαετίες η Εταιρία μας έχει δημιουργήσει ένα τεράστιο δίκτυο συνεργασιών με σχολεία, δήμους, επιχειρήσεις του τουριστικού το-

* Νίκος Πέτρου, Πρόεδρος της ΕΕΦΦ και Αντιπρόεδρος του Ιδρύματος για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (FEE).

μέα, αλλά και φορείς της Διοίκησης και επαγγελματικούς φορείς σε όλη την Ελλάδα, καθώς και με τις ομόλογες οργανώσεις μέλη του FEE σε 80 χώρες σε όλο τον κόσμο. Εδώ, έχουμε άλλο ένα παράδειγμα συμβολής στην ενίσχυση περιβαλλοντικών πολιτικών: μέσα από τη συνεργασία της ΕΕΠΦ με το ΥΠΕΧΩΔΕ, με την υποστήριξη του FEE και όχημα τη Γαλάζια Σημαία, εδραιώθηκε η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τα Ύδατα Κολύμβησης και το το σύστημα δειγματοληψιών για την ποιότητα υδάτων.

Η τρίτη είναι το 2012. Τότε εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση η πρόταση χρηματοδότησης του μεγάλου έργου LIFE Για Ανοιχτά Δάση με συντονιστή εταίρο την Εταιρία μας και αντικείμενο την προστασία ειδών και οικοτόπων στα βουνά Οίτη και Καλλίδρομο. Η έγκριση αυτή επικύρωσε την απόφαση του τότε ΔΣ να στραφεί προς τα ευρωπαϊκά και διεθνή χρηματοδοτικά εργαλεία για έργα προστασίας της φύσης. Στη δεκαετία που ακολούθησε, η ΕΕΠΦ συμμετείχε και συμμετέχει, όπως είδατε, ως εταίρος ή συντονιστής σε περισσότερα από 15 έργα, εθνικά και διακρατικά. Αν και αυτή ήταν μια δεκαετία συνεχούς κρίσης, οικονομικής και στη συνέχεια της πανδημίας, στο διάστημα αυτό η ΕΕΠΦ, χάρις σε αυτά τα έργα, σχεδόν τριπλασίασε το στελεχειακό δυναμικό της και δημιούργησε έναν ευρύ κύκλο συνεργασιών με πανεπιστήμια, ερευνητικά ιδρύματα και οργανώσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Επιπλέον, κάποια

από τα έργα αυτά έχουν αποδώσει καρπούς, όπως η πρόσφατη Υπουργική Απόφαση για την προστασία του όρους Καλλίδρομου, που ήταν άμεσο αποτέλεσμα του έργου LIFE ForOpenForests.

Σήμερα έχουμε τη χαρά να απονείμουμε το βραβείο «Βύρων Αντίπας» στον Γιάννη Μπουτάρη, τον ιδρυτή του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ, για την καθοριστική συμβολή του στην προστασία της άγριας ζωής και της φύσης στη χώρα μας. Τον «κυρ-Γιάννη» που αγωνίστηκε και αγωνίζεται για τα περιβαλλοντικά θέματα, που τιμήθηκε το 2003 από το περιοδικό TIME ως Περιβαλλοντικός Ήρωας της Ευρώπης.

Πιστεύω ότι με τον κ. Μπουτάρη μοιραζόμαστε σήμερα την ίδια ανησυχία για την προστασία της ελληνικής βιοποικιλότητας, ανησυχία που ήδη εξέφραζε ο Ιάκωβος Σαντοριναίος όταν μιλούσε, το 1951, για «...το πολύ μικρό μέρος που υπολείπεται ανέπαφο από τη φύση της χώρας μας».

Εκφράζουμε την ανησυχία μας, γιατί η Ελλάδα καταδικάστηκε, το 2020, από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επειδή δεν καθόρισε έγκαιρα τους απαιτούμενους στόχους και δεν θέσπισε τα μέτρα διατήρησης για το δίκτυο Natura 2000. Όμως το μεγάλο έργο εκπόνησης Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών, απαραίτητο για να αντιμετωπιστούν αυτές οι ελλείψεις, καθυστερεί αδικαιολόγητα. Έτσι, το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου Natura 2000 εξακολουθεί να μην προστατεύεται από νομοθετικές ρυθμίσεις, ενώ είμαστε επιφυλακτικοί για την αποτελεσματικότητα του νέου σχή-

ματος διαχείρισης με τον ΟΦΥΠΕΚΑ.

Εκφράζουμε την ανησυχία μας γιατί η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων δεν έχει καταπολεμηθεί και η θανάτωση άγριων ειδών είναι τακτικό φαινόμενο.

Γιατί η προστατευτική περιβαλλοντική νομοθεσία συνεχώς υποβαθμίζεται.

Γιατί η απώλεια βιοποικιλότητας είναι αλληλένδετη με την κλιματική αλλαγή, κομμάτι της σημερινής περιβαλλοντικής κρίσης, όμως στη χώρα μας αυτό συστηματικά αγνοείται. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η προώθηση μεγάλων έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ακόμη και μέσα σε προστατευόμενες περιοχές, με ξεπερασμένο και χωροταξικό σχέδιο και αδιαφανές πλαίσιο, αγνοώντας τη συμβολή της βιοποικιλότητας στον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ή άλλων έργων, όπως τα αντιπλημμυρικά, με πεπαλαιωμένες αντιλήψεις, αγνοώντας τις λύσεις βασισμένες στη φύση (nature-based solutions). Και έτσι έχουμε το παράδοξο οι περιβαλλοντικές οργανώσεις που είναι κατ' εξοχήν υπέρμαχοι της πράσινης ενέργειας να αντιτίθενται στην κατασκευή τέτοιων έργων.

Εκφράζουμε την ανησυχία μας για την επιμονή στην εξόρυξη υδρογονανθράκων στη Δυτική Ελλάδα, το Ιόνιο και την Κρήτη. Η τρέχουσα ενεργειακή κρίση ανέδειξε την άλλη σκοτεινή πλευρά της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, τη γεωπολιτική. Αντί όμως η κρίση να γίνει καταλύτης για την επιτάχυνση της απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, βλέπουμε επιτάχυνση των σχετικών ερευνών, οι οποίες θα μας εγκλωβίσουν σε τεχνολογίες και πολιτικές με οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες και με τεράστιο κλιματικό αποτύπωμα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη αναπτύξει εργαλεία για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης που δεν περιλαμβάνουν μεσο-ή μακροπρόθεσμη εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα, πρέπει όμως να τα εφαρμόσουμε και στην πράξη, όχι μόνο στα λόγια.

Εκφράζουμε την αγωνία μας, ως κάτοικοι του πλανήτη, για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, που είναι ήδη εντονότερες και πιο εκτεταμένες απ' ό,τι περιμέναμε. Πυρκαγιές σαν τις περσινές, πλημμύρες, ξηρασία απειλούν την ευημερία εκατομμυρίων ανθρώπων και απορροφούν τεράστιους πόρους, που θα μπορούσαν να κατευθυνθούν αλλού. Η πιο πρόσφατη έκθεση της IPCC αναφέρει ότι, με τα σημερινά δεδομένα, η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας θα ξεπεράσει τον στόχο του 1,5 °C (ίσως και πριν το 2040, κάτι που μπορεί να προκαλέσει αλυσιδωτές αντιδράσεις με απρόβλεπτης έκτασης επιπτώσεις, ακόμη και αν, με κάποιο άγνωστο σήμερα τρόπο, η θερμοκρασία επανέλθει μέχρι το τέλος του αιώνα.

Το παράθυρο ευκαιρίας κλείνει γοργά και η IPCC προειδοποιεί ότι η αύξηση είναι αδύνατο να ανασχεθεί αν δεν επιτευχθεί άμεση, ταχεία και μεγάλη κλίμακας μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Και όμως, σε μεγάλο ποσοστό, οι παγκόσμιες οικονομικές και πολιτικές ηγεσίες είτε διστάζουν να λάβουν τα δραστικά μέτρα που χρειάζονται, είτε εξακολουθούν το μοντέλο business as usual. Παράδειγμα είναι και το άτολο σχέδιο κλιματικού νόμου που μόλις υποβλήθηκε στη Βουλή. Ένα σχέδιο με τεχνικά μέτρα χωρίς κοινωνικό χαρακτήρα, που δεν έλαβε υπόψιν τις προτάσεις που οι περιβαλλοντικές οργανώσεις είχαμε υποβάλει με το δικό μας σχέδιο.

Υπό αυτές τις συνθήκες, στην ΕΕΠΦ εντείνουμε τις δράσεις μας, όπως τα προγράμματα πυροπροστασίας μέσω της πρόληψης που υποποιούμε σε 4 νομούς. Ενσωματώσαμε στον σχεδιασμό μας για τα επόμενα χρόνια στοιχεία της νέας στρατηγικής του FEE, της GAIA 20:30, που περιλαμβάνει επέκταση και ενίσχυση των κριτηρίων και των δράσεων σε όλα μας τα προγράμματα. Προωθούμε την εκπαίδευση ως μόνη λύση για την κρίσιμα αναγκαία αλλαγή προτύπων και συμπεριφορών και προτείνουμε την υποχρεωτικότητα της εκπαίδευσης για την κλιματική αλλαγή.

Θα ενώσουμε τη φωνή μας με εκατοντάδες χιλιάδες κατοίκους του πλανήτη, ιδιαίτερα τους νέους, και θα συντονίσουμε την ελληνική συμμετοχή στη σκυταλοδρομία Running Out of Time που διοργανώνεται τον Οκτώβριο από τη Γλασκώβη της Σκωτίας, που φιλοξένησε την COP26, έως το Sharm el-Sheikh στην Αίγυπτο, που θα φιλοξενήσει την COP27.

Θα είναι η μεγαλύτερη αδιάκοπη σκυταλοδρομία που έχει πραγματοποιηθεί ποτέ. 7.200 χιλιόμετρα, 38 ημέρες σε στεριά και θάλασσα, με δρομείς, ποδηλάτες και ιστιοπλόους που θα συνεργαστούν για να μεταφέρουν ένα ηχηρό μήνυμα για το κλίμα από τους πολίτες προς τους εκπροσώπους λήψης αποφάσεων στην COP27.

Μια σκυταλοδρομία που σας καλούμε να στηρίξετε όλοι. Για να ακουστεί η συλλογική φωνή μας και οι προτάσεις μας για ένα πιο αισιόδοξο μέλλον.

Για να παραδοθεί το μήνυμά μας με τρόπο που να μην μπορεί να αγνοηθεί.

Καταλήγοντας, θέλω να ευχαριστήσω τα μέλη του ΔΣ, νυν και απελθόντα, τα στελέχη μας, τα μέλη και τους φίλους μας, τους συνεργάτες στις δραστηριότητές μας, τους υποστηρικτές μας και βέβαια τους εθελοντές μας, ιδιαίτερα τους εκπαιδευτικούς.

Οι προκλήσεις είναι ακόμα πολλές και μεγάλες και, επαναλαμβάνοντας τα λόγια του Ιάκωβου Σαντοριναίου, χρειάζεται όλη μας η αγάπη, η αφοσίωση και η πίστη για να συνεχίσουμε το έργο μας. ■

Ο Γιάννης Μπουτάρης

Μαρία Μαυρικάκη

Το 1951, έτος που ιδρύθηκε η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, η έννοια της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος ηχούσε ως κάτι ρομαντικό, ίσως και άκαιρο, σε μια Ελλάδα που πάλευε να βρει τον βηματισμό της μετά τη σπαρακτική, ολέθρια δεκαετία του '40. Εβδομήντα χρόνια αργότερα, αξίζει να αναρωτηθούμε πώς θα ήταν η συνέχεια, αν οι πρόδρομοι οικολόγοι της Εταιρείας -αιθεροβάμονες για την εποχή τους- δεν είχαν θέσει τότε τα θεμέλια για την προστασία της φυσικής κληρονομιάς μας. Ποια θα ήταν, για παράδειγμα, η τύχη των υγροβιοτόπων μας χωρίς το προστατευτικό κέλυφος της Συνθήκης Ramsar; Και ποια η κατάσταση των εθνικών δρυμών μας χωρίς το θεσμικό πλαίσιο των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών;

Αφού, αντί απαντήσεως, εκφράσω τον βαθύ σεβασμό μου στο πολυετές και καταλυτικό έργο της Εταιρείας, θα τολμήσω την παρέκταση του αρχικού ρητορικού ερωτήματος ως εξής: Ποιος θα ήταν άραγε ο σημερινός πληθυσμός των μεγάλων

ειδών της Άγριας Πανίδας της Ελλάδας, και ειδικότερα αυτός της καφέ αρκούδας, αν ο Γιάννης Μπουτάρης (ΙΜ) δεν είχε εμπνευστεί, χρηματοδοτήσει αφειδώς και τελικά υλοποιήσει ένα από τα πάμπολλα οράματά του, στήνοντας πριν από τριάντα χρόνια την περιώνυμη και εξαιρετικά δημοφιλή περιβαλλοντική οργάνωση ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ;

Δεν χρειάζεται να είναι κανείς ευφάνταστος για να μαντέψει τη διαφορετική πορεία κάποιων εξελίξεων, απουσία αποτελεσματικών συλλογικών φορέων (όπως η ΕΕΠΦ) και χαρισματικών προσωπικοτήτων (όπως ο ΙΜ). Για τούτο και η αποψινή συνέντευξη με σκοπό την καθ' όλα εύλογη απονομή του βραβείου «Βύρων Αντίπας» στον ΙΜ έρχεται να τακτοποιήσει ένα χρέος που του οφείλει η κοινότητα· να κλείσει την εκκρεμότητα, ενόσω εκείνος κλείνει ογδόντα χρόνια συναρπαστικού βίου. Ας πάρουμε, όμως, την ιστορία από την αρχή.

Γέννημα θρέμμα Σαλονικιός, ο ΙΜ δεν έπαψε στιγμή να αναφέρεται με τρυφερότητα στο Νυμφαίο, τη γενέτειρα των γονέων του, όπου περνούσε τα καλοκαίρια του ως παιδί. Δανείζομαι τα λόγια του: «Κάναμε ονειρικές εκδρομές στο βουνό. Φτάναμε στις στάνες, στρώναμε κάτω απ' τα δέντρα

* Μαρία Μαυρικάκη

και βλέπαμε όλο τον κάμπο από ψηλά. Αγάπησα το θρόισμα που έκαναν τα ζώα σαν περνούσαν, τους ήχους από τα κουδούνια τους, τα γαβγίσματα και ιδίως το ύφος και τη μακαριότητα των τσοπαναραίων». Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει βδομάδα που να μην ξεκλέψει έστω ένα απόγευμα για να βρεθεί σαν άλλος Αχιλλέας στην εύφορον Φθία του. «Πολιτισμός είναι ο διάλογος του ανθρώπου με το περιβάλλον, είναι το προϊόν της απόκρισης του ανθρώπου στις προκλήσεις που του απευθύνει το περιβάλλον» έχει πει ο Χρήστος Ντούμας. Έτσι κι ο ΙΜ αποτυπώνει τον πολιτισμό του ψιθυρίζοντας «Ακούω το τοπίο να μου μιλά, τα φύλλα να μεγαλώνουν».

Την ευεξία που του προκαλεί η εκεί παραμονή του, φρόντισε να την ανταποδώσει από πολύ ωρίς. Ξεκίνησε να στήνει υποδομές και καταλύματα στο χωριό του, που τότε αργοσβηνε. Με την ορμή της νιότης, βάλθηκε να στρέψει τους κτηνοτρόφους και τους επαγγελματίες σε καινοτόμες επιχειρηματικές πρακτικές, που πλέον αποκαλούμε συνοπτικά αγροτουρισμό, χωρίς να βρίσκει ανταπόκριση. Αντί να απογοητευτεί, κοίταξε μακρύτερα. Πού έρχονταν οι επισκέπτες; Στο δάσος. Τι έχει στο δάσος; Ελάχιστες αρκούδες, που τείνουν να εξαφανιστούν. Ο επαγωγικός αυτός συλλογισμός, μαζί με γρήγορες πρωτοβουλίες και ωφέλιμες συμπτώσεις, οδήγησαν στο αποτέλεσμα που φέρει υπογραφή και σφραγίδα του ΙΜ: τη σταδιακή αναγέννηση του τόπου και την ανάδειξη του μοναδικού του φυσικού κάλλους. Βασικό όχημα δράσης, ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ.

Η αφορμή για τη δημιουργία του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ δόθηκε όταν ο ΙΜ συνεργάστηκε με την αγγλική οργάνωση Liberty, η οποία μαχόταν ενάντια στο βάρβαρο έθιμο της αρκούδας-χορευτριάς. Πάλεψαν από κοινού ώστε να λυτρωθούν τα δύστυχα ζώα που σερνόταν στα πανηγύρια με τον χαλκά στη μύτη και με αλυσίδες, υπομένοντας ανείπωτη ταλαιπωρία. Όταν ο στόχος επετεύχθη, ανέκυψαν τα πρακτικά προβλήματα: σε ποιο μέρος θα κρατούνταν οι αρκούδες που είχαν κατασχεθεί; Να απελευθερωθούν στο δάσος ήταν αδύνατο, με δόντια σπασμένα και πόδια σακατεμένα από τις καυτές λαμαρίνες όπου πατούσαν, τάχα για να χορεύουν. Το πρακτικό μυαλό του ΙΜ συνέλαβε τη διέξοδο: να στηθεί σε δασική περιοχή ένα κέντρο υποδοχής των αρκούδων και να μπει ο ίδιος ως μεσεγγυούχος. Όπερ και εγένετο: Το Καταφύγιο της Αρκούδας, ένα περιφραγμένο τμήμα φυσικού δάσους οξιάς έκτασης δεκάδων στρεμμάτων, για να παραμείνουν τα ζώα, έχοντας κτηνιατρική περίθαλψη και φροντίδα. Εγχείρημα διόλου εύκολο· τα γραφειοκρατικά εμπόδια και οι αντιδράσεις ήταν μυριάδες.

Ένας μακρύς αγώνας άρχισε να εκτυλίσσεται

ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ[®]
www.arcturos.gr

σε αίθουσες δικαστηρίων και πλατείες χωριών, σε επιστημονικά συνέδρια και συνελεύσεις οργανώσεων, με σκοπό να αλλάξει το θεσμικό πλαίσιο και να εξορθολογιστεί η αντίληψη του κόσμου για το θέμα. Μέχρι να συνταχθεί Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την προστασία της Καφέ Αρκούδας, μεσολάβησαν πολλά στάδια. Ο ΙΜ πρωτοστάτησε, τιμώντας το αγαπημένο του μότο: «Το παράδειγμα ατομικό, η δράση συλλογική». Άγνωστο παραμένει πόσα θα είχε καταφέρει χωρίς τους συνεργάτες που στάθηκαν δίπλα του το κρίσιμο εκείνο διάστημα, και που αξίζει να αναφερθούν ονομαστικά. Πρώτος διαχειριστής του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ και ενθουσιώδης μαχητής της ιδέας ο Απόστολος Σοφιαλίδης, νομικός, επιστήθιος φίλος του ΙΜ. Επίσης πρωτεργάτης, ο οικονομολόγος Γιώργος Αναστασόπουλος, ο οποίος με την αδιάπτωτη και αφοσιωμένη παρουσία του συνέβαλε στην πραγμάτωση του οράματος. Η αν. Καθηγήτρια Παιδαγωγικής Ελένη Χοντολίδου υπήρξε, εκτός από ιδρυτικό μέλος, και η νονά του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ. Η κ. Χοντολίδου εμπνεύστηκε το όνομα και πρόσφερε στην οργάνωση παγκόσμια αναγνωρισιμότητα. Σημαντικότερη συνεισφορά στο στέριωμα και την καλή λειτουργία του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ είχαν επίσης οι Στέφανος Μπλάγας, Χρυσούλα Αθανασίου και ο βενιαμίν των τέκνων του ΙΜ, ο Μιχάλης Μπουτάρης.

Στη συνέχεια, περισσότερα είδη χρήζοντα αυξημένης προστασίας όπως ο Λύκος, ο Ελληνικός Ποιμενικός, το Τοσκάλι, το Ζαρκάδι και το Κόκκινο Ελάφι, μπήκαν υπό τη σκέπη του ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, ενώ άρχισε να λειτουργεί περιβαλλοντικό κέντρο για την ενημέρωση του κοινού και την προσφορά εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία.

«Τα μεγάλα πνεύματα συναντούν πάντα τη βίαιη αντίδραση των ασήμαντων μυαλών» έχει πει ο Άλμπερτ Αϊνστάιν. Συνέβη και στον ΙΜ. Εξαρχής έγινε στόχος ανεργιμάτιστων επιθέσεων. Υπήρχαν κάποιοι που τον μέμφονταν ότι δρούσε για προσωπική του προβολή και για ίδιον όφελος, κυρίως οικονομικό. (Αξίζει λοιπόν να αναφερθεί ότι

Καφέ Αρκούδα (φωτ. Νίκος Πέτρου)

για τους σκοπούς της οργάνωσης έχουν διατεθεί τόσο ψηλά ποσά από την οικογενειακή περιουσία, που οι γιοι του ΙΜ, χαριτολογώντας, αναφέρουν τον ΑΡΚΤΟΥΡΟ ως έναν ακόμα αδερφό τους. Η δε εταιρεία «Κυρ-Γιάννη», με ψυχή τον πρωτότοκο Στέλλιο Μπουτάρη, παραμένει ο κύριος αιμοδότης του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ).

Δέκα χρόνια μετά το ξεκίνημα κι ενώ στην Ελλάδα κάποιoi εξακολουθούσαν να τηρούν επιφυλάξεις, το 2003 ο ΙΜ βραβεύεται από το περιοδικό TIME για την πρωτοβουλία του να ιδρύσει τον ΑΡΚΤΟΥΡΟ, και του απονέμεται, σε λαμπρή τελετή στο Λονδίνο, ο τίτλος του Ευρωπαίου Περιβαλλοντικού Ήρωα. Οι «καλοπροαίρετες» εγχώριες φωνές χαμηλώνουν, χωρίς να σιγήσουν εντελώς. Στους ψύχραιμους προκαλούν θυμηδία. Ο Μαχάτιμα Γκάντι έλεγε «Η Γη διαθέτει επαρκείς πόρους για να καλύψει τις ανάγκες όλων, αλλά μη επαρκείς για να καλύψει την απληστία μερικών». Αυτή την απληστία αντιπαρήλαθε με άνεση ο ΙΜ, άνθρωπος χορτάτος, και συνέχισε το έργο του.

Έτσι, σήμερα αναφερόμαστε στον ΑΡΚΤΟΥΡΟ ως Διαβαλκανικό Κέντρο, που δέχεται αιτήματα από τις γείτονες χώρες για περιθαλψη άγριων σαρκοφάγων στα καταφύγιά του, και που χαίρει του ενδιαφέροντος της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας για το ερευνητικό του έργο. Εθελοντές και επισκέπτες συρρέουν από διάφορα μέρη της υψηλίου, ενώ η περιβαλλοντική συνείδηση των κατοίκων της Δυτικής Μακεδονίας έχει ενισχυθεί σημαντικά. Ανάμεσα στα χρηματοδοτικά προ-

γράμματα που υλοποιούνται με επιτυχία είναι το πρόγραμμα LIFE+ για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων και το πρόγραμμα για την Ενίσχυση επιχειρησιακής ετοιμότητας της Ομάδας Άμεσης Επέμβασης του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ, χρηματοδοτούμενα από το Πράσινο Ταμείο, τον φορέα του ΥΠΕΚΑ που αναδιανέμει τους πράσινους φόρους. Το 2011, κατά τη θητεία μου ως διευθύντρια του νεοσύστατου τότε Πράσινου Ταμείου, είχα την τύχη να συμβάλω στον σχεδιασμό της λειτουργίας του κατά τα πρότυπα των αντίστοιχων ευρωπαϊκών θεσμών, να συνεργαστώ με πλήθος οργανώσεων και φορέων και φυσικά να γνωρίσω όλους τους δημάρχους της χώρας, κύριους αποδέκτες των πιστώσεων του Ταμείου. Ανάμεσά τους τον ΙΜ, φρέσκο ακόμη στον δημαρχιακό του θώκο. Ξεχώρισε εξαρχής για τη μεθοδικότητά και την οξύνοια με την οποία προσέγγιζε κάθε προσφερόμενο χρηματοδοτικό εργαλείο, ώστε να κάνει έργα ζωτικής σημασίας στην πόλη του, ενώ σε άλλες περιοχές τα προς διάθεση κονδύλια λίμναζαν. Με δεδομένο ότι οι αειφόρες δράσεις και η αποκατάσταση του περιβαλλοντικού ισοζυγίου στο αστικό περιβάλλον εμπίπτουν στη φιλοσοφία της σημερινής βράβευσσης, θα αναφερθώ επιγραμματικά σε όσα «πράσινα» ξεχώρισαν στη δημαρχιακή θητεία Μπουτάρη. (Πηγή, η αρχιτέκτων Μαρία Ζουρνά και η μηχανολόγος Ιωάννα Τσικώτη, σημαίνοντα στελέχη του Δήμου Θεσσαλονίκης το διάστημα 2011-2019).

Βαρύνουσα, η κοσμοθεωρία του απέναντι στο ΙΧ. Επίμονος στο όραμά του για ένα ιστορικό κέντρο απαλλαγμένο από την οδική κυκλοφορία, επικεντρώθηκε σε έργα πεζοδρομήσεων (π.χ. του ιστορικού άξονα Αγίας Σοφίας), σε έργα αναπλάσεων ολόκληρων γειτονιών και στην απόδοση δημόσιου χώρου στους κατοίκους. Αναφέρω το σύστημα ελεγχόμενης στάθμευσης, τις βιοκλιματικές αναβαθμίσεις πλατειών και σχολείων, τις απαλλοτριώσεις κοινοχρήστων χώρων. Αξιοποιώντας τη μεγάλη χορηγία του ΙΣΝιάρχος προχώρησε σε αρχιτεκτονικές αναπλάσεις και ανέδειξε πλείστα σημεία πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος. Το 2014 η Θεσσαλονίκη έγινε μέλος στο Δίκτυο των Resilient Cities, 100 Ανθεκτικών Πόλεων. Συνοψίζοντας, το στίγμα της σχέσης του ΙΜ με τη φύση και το περιβάλλον φαίνεται να προκύπτει από κάθε τομέα όπου δραστηριοποιήθηκε. Ο ίδιος λέει, υπερασπιζόμενος με ενσυναίσθηση αλλά και με απλά λόγια τη διατήρηση των οικοσυστημάτων: «Δεν είμαι τρελαμένος οικολόγος ούτε ακτιβιστής, απλώς επιθυμώ να υπάρχει ισορροπία στη φύση και να διατηρηθεί κάθε είδους ζωή. Ο άνθρωπος με τα έργα του παρεμβαίνει βίαια, θέτει τη φύση σε άμυνα».

Ο ΙΜ πήγε από τη μεριά της φύσης όχι μόνο ως

ενεργός πολίτης αλλά και ως επιχειρηματίας. Καταγόμενος από ιστορική οικογένεια οινοποιών, στην εφηβεία του μαγεύτηκε από τα αμπέλια, -έμπλεξε με τις λάσπες, όπως τον έψεγαν οι γονείς του- και συνήθιζε να παρακολουθεί ευλαβικά την εξέλιξη του φυτού από το φύτεμα ως τον τρύγο. Γρήγορα αντιλήφθηκε τη σημαντικότητα της ποιότητας του αμπελιού στην παραγωγή εκλεκτών κρασιών, η οποία αποτέλεσε στη συνέχεια αντικείμενο τωανοδρομίας. Μάχιμος κι εδώ, με τις παρεμβάσεις του κατάφερε να αναγεννήσει τον κατεστραμμένο ιστορικό αμπελώνα της Νάουσας, να προστατεύσει αμπελοτόπια και παραγωγούς στις εσχατιές της χώρας, να επιτύχει μικρές επαναστάσεις στον κλάδο της παραγωγής και εμπορίας επώνυμων κρασιών, που δεν προφαίνουμε να ανιστορήσουμε.

Αυτή είναι εν συντομία η ιστορία, που συνεχίζεται. Το εναπομείναν όραμα του ΙΜ; Η δημιουργία της Κιβωτού του Ελληνικού Αμπελώνα, με σκοπό να διασωθούν οι εκατοντάδες γηγενείς ποικιλίες οινοστάφυλων. Το όφελος, οικολογικό και οικονομικό, από τη διατήρηση των αυθεντικών ελληνικών κλώνων θα είναι ανεκτίμητο. Ας ευχηθούμε ότι θα προχωρήσει από την πολιτεία η υλοποίηση της ιδέας της Κιβωτού στο Τατόι, όπως την έχει οραματιστεί ο ΙΜ, και ότι μαζί με την εκκίνηση του Μουσείου Ολοκαυτώματος της πόλης της Θεσσαλονίκης, για το οποίο επίσης αγωνίζεται το τρέχον διάστημα ο ΙΜ, θα τακτοποιηθούν οι

ανοιχτοί του στόχοι και θα θέσει τους επόμενους, αφού όπως λέει ο ίδιος με χαρακτηριστική ειλικρίνεια «Βαριέμαι εύκολα».

Δανείζομαι τα λόγια του Χουάν Κάρλος Ονέτι για να κλείσω: «Αυτός είναι· ο άνδρας που στην αρχή σκεφτόταν με έναν τρόπο και τώρα με άλλο, που δε γεννήθηκε για να πεθάνει μα για να κερδίσει, που φαντάζεται τη ζωή σαν μία δίχως όρια περιοχή, όπου όλη την ώρα είσαι υποχρεωμένος να προχωράς και να επωφελείσαι». Αυτός ακριβώς είναι ο ΙΜ. Σε διδάσκει με τον πηγαίο τρόπο του, χωρίς ίχνος διδακτισμού, να μην αφήνεις να πάει τίποτα χαμένο. Στιγμές, ευκαιρίες, γνωριμίες, όλα να τα εκτιμάς. Τύχη μεγάλη να μου επιτραπεί να κάνω βουτιά στη ζήση του, να ταξιδέψω μαζί του στα μέρη που αναφέρονται στη μαρτυρία «Εξήντα χρόνια τρύγος», να απολαύσω τον ενθουσιασμό του καθώς ξεναγεί αντισυμβατικά στον ΑΡΚΤΟΥΡΟ, εξηγώντας «εδώ, φυλάμε την αρκούδα από τον άνθρωπο». Στέκω ευγνώμων, κοντά σε όλους εσάς, απέναντι στο ξετύλιγμα του μύθου και της αλήθειας του. Μιας αλήθειας που, καθώς δηλώνει ο ίδιος, «παλεύει να κρατηθεί ως υστεροφημία της ταραγμένης επίγειας διάβασής του ανάμεσα σε αμπελώνες και κελάρια, σε ταβέρνες και οινικά εστιατόρια, σε προγράμματα και ομάδες Ανώνυμων Αλκοολικών, σε δάση και άγρια ζώα, λύκους, σκυλιά, αρκούδες και σε ατέλειωτα ταξίδια». Αυτή, κυρίες και κύριοι, είναι η αλήθεια του οικουμενικού ΙΜ. ■

Ο Γιάννης Μπουτάρης παραλαμβάνει το Βραβείο Βύρωνα Αντίνα από την Α.Ε. την Πρόεδρο της Δημοκρατίας Αικατερίνη Σακελλαροπούλου και τον Πρόεδρο της ΕΕΦΦ Νίκο Πέτρου

Ομιλία του Γιάννη Μπουτάρη

Τη φύση την αγάπησα στο χωριό της μάνας μου, το Νυμφαίο. Τη δεκαετία του '50 ανέβαινε όλο το σόι της μάνας στο Νυμφαίο για 2-3 μήνες παραθέρηση. Η γιαγιά μου (μητριαρχική οικογένεια) ανέβαινε, συνήθως, του Αγ. Γεωργίου, μετά το Πάσχα, και κατέβαινε του Αγ. Δημητρίου. Δεν ήταν ιδιαίτερα θρήσκα. Οι ημερομηνίες είναι σύμπτωση. Βέβαια, σημειώνω ότι αυτές οι ημερομηνίες είχαν να κάνουν με το πότε ανέβαιναν τα κοπάδια στο χωριό και πότε κατέβαιναν στον κάμπο για να ξεχειμωνιάσουν.

Κάναμε τακτικά ημερήσιες εκδρομές στα ξέφωτα του δάσους, ειδικά σε σημεία όπου υπήρχαν βρύσες ή πηγές με παγωμένο τρεχούμενο νερό (1.400 μέτρα υψόμετρο). Οι αδελφές και, όποτε ήταν, και οι αδελφοί της μάνας μου, αλλά και φίλες τους, και, φυσικά, οι αγωγιάτες με τα ζώα έστηναν κανονικό πανηγύρι. Η πίτα -τσουκνιδόπιτα, σπανακόπιτα, τυρόπιτα- ήταν βασικό στοιχείο αυτών των εκδρομών. Με τα ξαδέλφια μου, οκτώ τον αριθμό, αλλά και φίλους ξαμολιόμασταν στο δάσος και βλέπαμε αγριολούλουδα, άγριους πανσέδες, κρίνους, μαργαρίτες, πανύψηλες οξιές και δρυς, μανιτάρια πολύχρωμα και πατήματα ζώων στο χώμα, που τα συζητούσαμε μετά και πλέκαμε με τη φαντασία μας διάφορα, επειδή στο δάσος εί-

χε αρκούδες, λύκους, αλεπούδες, αγριογούρουνα, λαγούς κ.λπ., όλα τα καλά του κόσμου.

Μετά ήρθε το αμπέλι και έκλεισα, αισίως, 60 χρόνια τρύγου, αλλά αυτά είναι γνωστά από το βιβλίο μου.

30 χρόνια πριν, το 1991, ένα μικρό αγόρι είπε στον πατέρα του: «Κάνε κάτι για τις αρκούδες». Και ο πατέρας του έκανε. Ο γιος ήταν ο μικρός μου Μιχάλης και αυτό που έκανα ήταν, αρχικά, μία εκδήλωση στο Νυμφαίο σε συνεργασία με τους «Φίλους της αρκούδας» του Τοίπηρα.

Μετά, ήρθε η συνεργασία με όλους τους σχετικούς φορείς και μεμονωμένους ανθρώπους που ασχολούνταν με την αρκούδα. Το 1992 φτιάξαμε μια Αστική Μη-Κερδοσκοπική Εταιρεία για την Προστασία και Διαχείριση της Άγριας Ζωής και του Φυσικού Περιβάλλοντος. Τη βαφτίσαμε ΑΡΚΤΟΥΡΟ. Και γιατί «ΑΡΚΤΟΥΡΟ»;...

Τι είναι ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ: ένας από τους λαμπρότερους απλανείς αστέρες, που ανήκει στον αστερισμό του Βοώτη. Οι αρχαίοι φαντάζονταν τον Αρκτούρο ως φύλακα της Άρκτου και τον έβλεπαν με μορφή ανθρώπου να αγγίζει τη Μεγάλη Άρκτο με παρατεταμένο το δεξί του χέρι. Τον ονόμαζαν, επίσης, και Αρκτοφύλακα (Αρκτούρος: άρκτος + ούρος = φύλακας).

Η Καλλιτώ, νύμφη των δασών και συντρόφισσα της Άρτεμης, γεννά τον Αρκάδα, από τον έρωτά της με τον Δία. Ο Δίας, για να γλιτώσει την ερωμένη του από τη ζήλεια της γυναίκας του Ήρας και την οργή της Άρτεμης, μεταμορφώνει την Καλλιτώ σε αρκούδα. Ο Αρκάδας, μεγάλος πια, κάποια μέρα στο κυνήγι, συνάντησε τη μητέρα του, που είχε τώρα τη μορφή αρκούδας. Την ακολούθησε και το ζώο κατέφυγε στον ναό του Δία του Λυκαίου. Ο Αρκάδας εισέδωσε πίσω της, μέσα στο ιερό άβατο. Ένας νόμος, όμως, του τόπου τιμωρούσε με θάνατο όποιον εισχωρούσε μ' αυτό τον τρόπο στον ναό. Ο Δίας, ωστόσο, τους λυπήθηκε και, για να τους γλιτώσει από τον θάνατο, τους μεταμόρφωσε σε αστερισμούς: την Άρκτο και τον φύλακά της τον Αρκτούρο. Ανθρώπινες αδυναμίες των θεών...

Η καφέ αρκούδα ήταν και είναι το μεγαλύτερο σε κίνδυνο παμφάγο (και κυρίως φυτοφάγο) θηλαστικό στην Ελλάδα, που έφτασε το 1990 να αριθμεί λιγότερα από εκατό άτομα διεσπαρμένα στις οροσειρές της Ροδόπης και της Πίνδου. Παρά το γεγονός ότι προστατεύεται νομοθετικά από το 1969, συνεχίζει να βρίσκεται σε αιχμαλωσία ή να αποτελεί θήραμα. Σήμερα, εκτιμάται ότι στις δύο αυτές περιοχές διαβιούν πάνω από 600 άτομα.

Σε συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας και τη World Society for the Protection of Animals (WSPA – Διεθνή Οργάνωση για την Προστασία των Ζώων), προχωρήσαμε στη δημιουργία Κέντρου

Προστασίας της Αρκούδας, στην περιοχή Νυμφαίου Φλωρίνης. Εδώ πρέπει να σημειώσω ότι, χάρις στην επιμονή του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ, και όχι μόνον, άλλαξε η διαδρομή της Εγνατίας Οδού, που, στην αρχική της μελέτη, στο κομμάτι μεταξύ Γρεβενών και Μετσόβου, χώριζε στη μέση τον κύριο βιότοπο της αρκούδας. Μετά τις παρεμβάσεις, όχι μόνον διασώθηκε ο βιότοπος, αλλά και προβλέφθηκε και ήδη λειτουργεί ηλεκτρική περίφραξη, διάνοιξη διόδων κάτω από την Εγνατία, σημάσεις για τους οδηγούς και άλλα πολλά.

Στο μεταξύ, είχαμε ήδη έρθει σε επαφή με τη WSPA, που εδρεύει στο Λονδίνο και έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον τόσο στο να συν-χρηματοδοτήσει το πρόγραμμα όσο και στο να μας παράσχει τεχνική υποστήριξη. Η WSPA είχε εγκαινιάσει μια διεθνή καμπάνια για την προστασία της αρκούδας, που ονομάστηκε LIBEARTY, μια προσπάθεια κατάργησης του βάρβαρου εθίμου της «χορεύτριας-αρκούδας», που ανθούσε στα Βαλκάνια, αλλά και στην Τουρκία. Τους ενδιέφερε να χρησιμοποιήσουν το δικό μας project ως αιχμή της εκστρατείας τους. Επίσης, μέσω της WSPA, συνεργαζόμαστε και με τον κ. Α. Venables της Wildlife Management Services, ειδικού στην κατασκευή χώρων και περιφράξεων για άγρια ζώα. Ο εκπρόσωπος της WSPA και ο κ. Venables είχαν πραγματοποιήσει τρεις επισκέψεις στην Ελλάδα και είχαν δει το κοινοτικό δασόκτημα, και πρότειναν τον χώρο στον οποίο έγινε

Ο Γιάννης Μπουτάρης παραλαμβάνει το Βραβείο Βύρωνα Αντίπα από την Α.Ε. την Πρόεδρο της Δημοκρατίας Αικατερίνη Σακελληροπούλου, τον Πρόεδρο της ΕΕΠΦ Νίκο Πέτρου και την Αντιπρόεδρο της ΕΕΠΦ Αλέξια Νικηφοράκη

η εγκατάσταση του Δασικού Σταθμού.

Αποφασίστηκε ότι οι αρκούδες που θα κατέσχονταν θα πήγαιναν για ένα διάστημα στον Κτηνιατρικό Σταθμό, όπου θα τους παρέχεται κτηνιατρική περίθαλψη μέχρι να ήταν σε θέση να ελευθερωθούν σε ημι-άγρια κατάσταση σε περιφραγμένο χώρο.

Τα χρόνια πέρασαν, ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ ανδρώθηκε, προσφέρει πλέον δουλειά σε ντόπιους και συνεργάζεται συστηματικά με την Κτηνιατρική Σχολή του ΑΠΘ, καθώς και με διακεκριμένους επιστήμονες από όλον τον κόσμο. Στην πορεία, προστέθηκε στο καταστατικό του η προστασία της φύσης γενικότερα (δασών, υγροτόπων κ.τ.λ.) και άλλων εν κινδύνω αγρίων ζώων, όπως ο λύκος, ο λύγκας, ο κάστορας, η αλεπού, αλλά και οπληφόρα, όπως ελάφια, ζαρκάδια, αγριοκάτσικα κ.ά. Σήμερα, λειτουργεί στην Αγραπιδιά, χωριό κάτω από το Νυμφαίο, ο περιφραγμένος χώρος για τον λύκο (Καταφύγιο του Λύκου), χώρος για την εκτροφή του Ελλ. Ποιμνικού (Κέντρο Διάδοσης και Αναπαραγωγής του Ελλ. Ποιμνικού) και κέντρο πληροφοριών (Κέντρο Ενημέρωσης για τον Λύκο). Οι Ελλ. Ποιμνικοί αναπαράγονται και εκπαιδεύονται ώστε να αναπτύξουν το ένστικτο του φύλακα. Εν συνεχεία, δίδονται σε τσοπαναρείους δωρεάν, φυσικά. Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ προσφέρει εκπαιδευτικά προγράμματα σε σχολεία και παιδιά όλων των ηλικιών και επιμορφώνει τον γενικό πληθυσμό τόσο

στο Νυμφαίο (στο μουσείο-εκπαιδευτικό κέντρο) στο Περιβαλλοντικό του Κέντρο, το Κέντρο στην Αγραπιδιά για την προστασία του Λύκου και την εκτροφή του ποιμνικού.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ βασίζεται πολύ στους πολυτίμους εθελοντές, έχοντας αναπτύξει ένα πυκνό και διεθνές δίκτυο εθελοντών, καθώς και στους πολίτες που εκφράζουν την περιβαλλοντική τους ευαισθησία με επισκέψεις, αγορές ειδών προώθησης και χορηγίες. Οι εθελοντές κι η προσφορά του κόσμου δικαιώνουν την προσπάθεια και το όραμα του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ.

Για να τελειώνω, πιστεύω ότι έκανα αυτό που έπρεπε και αυτό που μπορούσα, έχοντας βαθιά αγάπη για το φυσικό περιβάλλον, παρά το ότι ζω σε πόλη. Τίποτε παραπάνω, τίποτε λιγότερο. Ως οφειλέτης αυτής της Γης που μας δόθηκε και δεν τη σεβόμαστε καθόλου. Στο site μας υπάρχει η φράση του Τζέρεμι Μπένθαμ: «Σημασία δεν έχει αν τα ζώα έχουν λογική ή αν μιλάνε, αλλά εάν υποφέρουν».

Θα μου επιτρέψετε να αφιερώσω αυτήν τη βράβευση στους εθελοντές και εθελόντριες του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ, που είναι πιο ενημερωμένοι από τη δική μου γενιά, πιο εξοικειωμένοι με τη φύση και την περιβαλλοντική εγρήγορση και, φυσικά, με μεγαλύτερη υποχρέωση για την προστασία του φυσικού, αλλά και αστικού περιβάλλοντος στο μέλλον. ■

Πάνω σειρά: Αριστερά: Η **Κόρκυρα**, η μορφή της Κερκυραϊκής υδάτινης βιοποικιλότητας, ήταν κόρη του ποταμού-θεού Ασωπού και της Μετώπης. Είναι Ναϊάδα Νύμφη των πηγών, και στο νησί που πήρε το όνομά της την έφερε ο Ποσειδώνας. Κέντρο: Η **ληβηλούλα** *Oryzochomphus forcipatus* παρατηρείται στο ποτάμι της Μεσογής μεταξύ Μαΐου και Ιουλίου. Δεξιά: Η **Γραμμωτή Δεσποινίδα** *Calopteryx splendens* απαντάται μόνο σε λίγα ρέματα και ποτάμια της Κέρκυρας. Μεσαία σειρά: Κέντρο: Το Σχεδόν Απειλούμενο βαλκανικό ενδημικό **Λιάρια** *Telestes pleurobipunctatus* απειλείται από τη ρύπανση και την απώλεια των βιοτόπων του στην Κέρκυρα. Δεξιά: Σε πολλές θέσεις του, το Σχεδόν Απειλούμενο ενδημικό του Ιονίου **θεσπρωτικός Πελασγός** *Pelagius thespoticus* κινδυνεύει να εξαφανιστεί στο άμεσο μέλλον από την Κέρκυρα. Κάτω σειρά: Κέντρο: Ο **Ποταμοκέφαλος** της Κέρκυρας έχει καθεί από το ποτάμι της Μεσογής. Θεωρείται ότι έχει εκλείψει από την Κέρκυρα, με τελευταία καταγραφή τη δεκαετία του 1980. (Η πραγματική του ταυτότητα μπορεί να διαπιστωθεί μέσω γενετικής ανάλυσης των δειγμάτων που έχουν ληφθεί και διατηρηθεί). Δεξιά: Το **υδρόβιο σκαθάρι** *Scarodytes savinensis cercyrae* περιγράφηκε το 2007 ως νέο υποείδος ενδημικό της Κέρκυρας και απαντάται στο ποτάμι της Μεσογής.

Η απώλεια του Παράδεισου

Η απειλούμενη υδρόβια βιοποικιλότητα της Κέρκυρας (μέρος Β')

Κείμενο και φωτογραφίες: Δρ. Peter G. Sutton*

πρωτότυπη εικονογράφηση: Carim Nahaboo, απόδοση στα ελληνικά Μίλτος Γκλέτσος

Υπάρχει μέλλον για τον Ζαχαριά (Aphanius fasciatus) στον Ερημίτη;

Η ακτή του Ερημίτη είναι μια περιοχή της Κέρκυρας με εξαιρετική φυσική ομορφιά. Παλιότερα πιστευόταν ότι θα προστατευθεί και θα παραμείνει ανέπαφη για τις μελλοντικές γενιές. Όμως μεγάλη έκταση της ακτής του Ερημίτη έχει πλέον πωληθεί για τουριστική ανάπτυξη, απειλώντας έναν σημαντικό πληθυσμό του μικρού ψαριού Ζαχαριάς *Aphanius fasciatus* που βρίσκεται σε μια από τις λίμνες.

Τα υδροτοπικά (υφάλμυρα και γλυκού νερού), θαλάσσια και χερσαία ενδιαιτήματα του Ερημίτη διαθέτουν χλωρίδα και πανίδα σημαντική σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Για παράδειγμα, τα θαλάσσια λιβάδια Ποσειδωνίας *Posidonia oceanica* παρέχουν ζωτικής σημασίας οικοσυστημικές υπηρεσίες: είναι περιοχές όπου αναπτύσσεται ο γόνος νεαρών ψαριών και καρκινοειδών στα οποία βασιζονται πολλοί άλλοι οργανισμοί (και η εμπορική αλιεία). Επίσης, είναι σημαντικά για τη σταθεροποίηση του ιζήματος, απαραίτητη προϋπόθεση για την ποιότητα και διαύγεια του νερού σε κάθε δημοφιλή τουριστικό προορισμό. Τα λιβάδια Πο-

* Δρ. Peter G. Sutton: Μέλος της Βασιλικής Χημικής Εταιρείας και της Βασιλικής Εντομολογικής Εταιρείας της Βρετανίας.

Εικόνα 1. Βαλτοχελίωνα *Emys orbicularis* στη μεσαία λίμνη του Ερημίτη, την Άκολη. Η λίμνη συντηρεί μια πλούσια κοινότητα από υδρόβια καρκινοειδή και άλλα ασπόνδυλα όπως τα ζυγόπτερα Ερυθρόματη Δεσποινίδα *Erythromma viridulum* και Γαλαζόματη Δεσποινίδα *Lindenia erythromma*. Αυτά αποτελούν τροφή για τη Βαλτοχελίωνα και άλλους κατοίκους της λίμνης και καθιστούν την περιοχή σημαντικό ενδιάμεσο σταθμό για τα μεταναστευτικά πουλιά.

Εικόνα 2. Η ακτή του Ερημίτη είναι μια περιοχή εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς με ποικίλα κερσαία, υγροτοπικά (γλυκού νερού), υφάλμυρα και θαλάσσια ενδιαίτηματα, που υποστηρίζουν μια διεθνώς σημαντική χλωρίδα και πανίδα (πάνω αριστερά). Συμμετέχοντες στην Εβδομάδα Gerald Durrell (πάνω δεξιά) παρατηρούν κοπάδια από το μικρό ψάρι Ζαχαριάς (κάτω δεξιά) στην υφάλμυρη Βρωμολίμνη, η οποία απειλείται από την τουριστική ανάπτυξη. Ένας αρσενικός Ζαχαριάς επιδεικνύει τα αναπαραγωγικά χρώματά του (κάτω αριστερά).

σειδωνίας στον Ερημίτη, τα οποία αλλού προστατεύονται συστηματικά και είναι νομικά κατοχυρωμένα ως οικοτόπος προτεραιότητας της Οδηγίας των Οικοτόπων, απειλούνται πλέον άμεσα μέσω της σχεδιαζόμενης κατασκευής μαρίνας και έμμεσα μέσω της αύξησης των θρεπτικών στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Υπάρχουν τρεις λίμνες στην περιοχή: το έλος της Σαβούρας, η Άκολη (Εικόνα 1) και η Βρωμολίμνη (Εικόνα 2), καθεμία από τις οποίες έχει τη δική της ξεχωριστή φυσική ιστορία ανάλογα με το επίπεδο αλατότητας.

Η πιο νότια λίμνη, η Βρωμολίμνη, που αποτελεί μέρος της περιοχής που πωλήθηκε για τουριστική ανάπτυξη, φιλοξενεί πληθυσμό από το ψαράκι Ζαχαριάς. Το είδος αυτό είναι ενδημικό της λεκάνης της Μεσογείου και περιλαμβάνεται στο Παράρτημα II της Οδηγίας για τους Οικοτόπους και της Σύμβασης της Βέρνης. Σύμφωνα με τον Στ. Ζόγκαρη (2017): «Αν και αξιολογείται ως «Μειωμένου Ενδιαφέροντος» (Least Concern) στον Ερυθρό Κατάλογο της IUCN, απειλείται τοπικά σε πολλά σημεία της εξάπλωσής του. Υπάρχουν σχετικά λί-

γοι νησιωτικοί πληθυσμοί και σε πολλά μέρη έχουν εκλείψει τοπικά».

Είναι πιθανό ο Ζαχαριάς να υπήρχε κάποτε και στις τρεις λίμνες, αλλά, όπως συνέβη και με τον Ζουρνά, η εισαγωγή του Κουνουπόψαρου στις λίμνες Σαβούρα και Άκολη ενδέχεται να αποτέλεσε την αιτία της εξαφάνισής του. Είναι επίσης πιθανό ο Ζαχαριάς να εξακολουθήσει να επιβιώνει στην τρίτη λίμνη επειδή έχει επίπεδο αλατότητας που το Κουνουπόψαρο δεν ανέχεται.

Η τουριστική ανάπτυξη της ακτογραμμής του Ερημίτη ήδη έχει προκαλέσει τοπικές βλάβες στην περιοχή και μπορεί να οδηγήσει στην εξαφάνιση του Ζαχαριά από την τοποθεσία.

Θα συνεχίσει να συρρικνώνεται η ζώνη προστασίας Natura 2000 της λίμνης Κορισσιών λόγω της ανάπτυξης της τουριστικής βιομηχανίας;

Η περιοχή της Διμνοθάλασσας Κορισσιών της νότιας Κέρκυρας, με το εντυπωσιακό αμμοθινικό σύμπλεγμα και τους υγροτόπους γύρω από αυτό, αποτελεί μέρος του δικτύου Natura 2000 και περιλαμβάνεται και στο Προεδρικό Διάταγμα 229/2012 για τους μικρούς νησιωτικούς υγροτόπους. Χαίρει επομένως και προστασίας από τις ευρωπαϊκές Οδηγίες για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) και τα Πτηνά (74/409/ΕΟΚ).

Ωστόσο, η τουριστική ανάπτυξη συνεχίζει την επέκτασή της εδώ, απειλώντας αμμοθίνες και υγροτόπους. Ένα νέο ξενοδοχειακό συγκρότημα, για παράδειγμα, που χτίστηκε μετά το Προεδρικό Διάταγμα του 2012, κατέστρεψε μια τοποθεσία στο σύμπλεγμα των αμμοθινών η οποία περιείχε μια μικρή λίμνη σημαντική για την αναπαραγωγή του πρασινόφρνου *Bufotes viridis*, ενός είδους που φαίνεται να αγωνίζεται να διατηρήσει βιώσιμους πληθυσμούς αναπαραγωγής στην Κέρκυρα (Stille & Stille, 2017).

Η ρύπανση, ιδίως από οικιακά και άλλα απορρίμματα, στο μονοπάτι μεταξύ της παραλίας του Ίσσου και του θέρετρου του Αγίου Γεωργίου αποτελεί πρόβλημα για τους υγροτόπους γλυκού νερού που βρίσκονται πίσω από τις αμμοθίνες στο νότιο άκρο της λιμνοθάλασσας Κορισσιών. Οι βιότοποι αυτοί είναι επίσης ευάλωτοι στην κλιματική αλλαγή και ξηραίνονται συχνότερα και εκτενέστερα από ό,τι τα προηγούμενα χρόνια. Φιλοξενούν ακόμη πλούσιο σύνολο υδρόβιων ειδών, συμπεριλαμβανομένου του χαρακτηρισμένου ως «τρωτού» ενδημικού ψαριού των Βαλκανίων, του Θεσπρωτικού Πελασγού.

Παρότι θεωρείται προστατευόμενη περιοχή, φαίνεται ότι συνεχίζεται η καταστροφή των οικοτόπων και η ανοικοδόμηση τόσο στο νότιο όσο και στο βόρειο άκρο της λιμνοθάλασσας Κορισσιών. Το μελλοντικό καθεστώς προστασίας αυτού του διεθνώς σημαντικού υγροτόπου παραμένει ασαφές.

Το μέλλον

Η Κέρκυρα είναι ένα όμορφο μεσογειακό νησί, με ιδιαίτερη φύση, που αξίζει να προστατευτεί. Διαθέτει εξαιρετική βιοποικιλότητα και υγροτόπους γλυκού νερού οι οποίοι φιλοξενούν παγκοσμίως σημαντικούς πληθυσμούς από μοναδικά είδη.

Ωστόσο, η Κέρκυρα βρίσκεται πλέον σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι όσον αφορά την προστασία του φυσικού της πλούτου. Η υδρόβια ζωή της Κέρκυρας απειλείται ολοένα και περισσότερο και η πρόσφατη εμπειρία δείχνει ότι δεν μπορούμε να

Εικόνα 3. Η τουριστική ανάπτυξη της ακτής του Ερημίτη έχει ήδη προκαλέσει τοπικές βλάβες στην υφάλμυρη Βρωμολίμνη [Φωτογραφίες: Ξένια Τόμπρου].

Εικόνα 4. Ένα τσιμεντένιο κανάλι στο νότιο όριο του αμμοθινικού συμπληγματος που μετά το 2007 έχει πλέον καθυφθεί από ένα μεγάλο ξενοδοχειακό συγκρότημα. Αυτή η επένδυση κατέστρεψε μια σημαντική περιοχική αμμοθινικών ενδωιτημάτων, συμπεριλαμβανομένης μιας μικρής λίμνης σημαντικής για την αναπαραγωγή του Πρασινόφρυνου.

Εικόνα 5. Ένα όλο και πιο σπάνιο θέαμα στην Κέρκυρα: Πρασινόφρυνοι μετά τη μεταμόρφωση (επάνω), και ενήλικος Πρασινόφρυνος (κάτω), Λιμνοθάλασσα Κορσιών, 2007.

περιμένουμε βελτίωση της κατάστασης.

Είναι πιθανό ότι οι περιοχές που υποτίθεται ότι προστατεύονται διεθνώς θα συνεχίσουν να χάνονται λόγω ανοικοδόμησης. Είναι επίσης πιθανό ότι, ελλείψει συντονισμένης προσπάθειας για βιώσιμες λύσεις στη διαχείριση υδάτων και αποβλήτων, οι υγρότοποι γλυκού νερού και τα είδη τους θα συνεχίσουν να χάνονται από τις επιπτώσεις της υπερβολικής άντλησης υδάτων και της ρύπανσης.

Για την αναστροφή της κατάστασης θα χρειαστεί μία καινοτόμος και προοδευτική ηγεσία, που θα καταδείξει ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες δεν χρειάζεται να είναι σε βάρος του φυσικού μας πλούτου.

Εάν αυτό δεν επιτευχθεί, τα σπάνια και απειλούμενα είδη που κάνουν την Κέρκυρα νησί παγκόσμιας σημασίας μπορεί σύντομα να χαθούν.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ ειλικρινά την ελληνική κυβέρνηση για την ευγενική παραχώρηση άδειας ερευνών πανίδας, απαραίτητης για τη μελέτη και συνεισφορά στη γνώση της φυσικής ιστορίας της Κέρκυρας (Άδεια: 7Κ3Ε4653Π8-ΕΛ9), όπως και στους παρακάτω για τη σημαντική υποστήριξή τους: Lee Durrell, Σπύρο Γιούργα, Γιάννη Γαστεράτο, Βο και Marie Stille, David και Alex Ashcroft, David Shimwell, the Durrell School, ΕΕΠΦ: Νίκο Πέτρου, Μίλτο Γκλέτσο, Λεωνίδα Κόλλα, ΕΛΚΕΘΕ: Σταμάτη Ζόγκαρη. Ευχαριστούμε την Ξένια Τόμπρου για την ευγενική προσφορά των φωτογραφιών στην Εικόνα 3 (όλες οι υπόλοιπες φωτογραφίες είναι του συγγραφέα). ■

Εικόνα 6. Δεξιόστροφα από πάνω αριστερά: Οι υγρότοποι γλυκού νερού πίσω από τις αμμοθίνες στο νότιο άκρο της θηλυθάλασσας Κορσισιών είναι βιώσιμοι για μια πλούσια ομάδα υδρόβιων ειδών, συμπεριλαμβανομένου του θεσπρωτικού Πελασγού *Pelasgus thesproticus*, ενός ολιόεντα και πιο απειλούμενου ενδημικού είδους των Βαλκανίων. Ο Ελληνικός Κοινός Τρίτωνας [Λισσοτρίτωνας] *Lissotriton graecus* και ο Δενδροβάτραχος *Hyla arborea* (εικονίζεται η σπάνια καστανή μορφή του).

Αναφορές

Barbieri, R., S. Zogaris, E. Kalogianni, M. Th. Stoumboudi, Y. Chatzinikolaou, S. Giakoumi, Y. Kapakos, D. Kommatas, N. Koutsikos, V. Tachos, L. Vardakas & Economou, A.N., 2015. Freshwater Fishes and Lampreys of Greece: An annotated checklist. Monographs on Marine Sciences No. 8. Hellenic Centre for Marine Research: Athens, Greece. p. 130

Bianco, P.G., 1988. *Leuciscus cephalus* (Linnaeus), with records of fingerling adult males, *Leuciscus pleurobipunctatus* (Stephanidis) and their hybrids from Western Greece. *J. Fish Biol.* 32: 1-16

Bianco, P.G., Ahnelt H. & Economidis P. 1996. The freshwater fishes from eastern, and large Mediterranean Islands with comments on their safety status. *Acta Univ. Carol. Biol.* 40: 45-60

Boudot, J.P., Kalkman, V.J., Azpilicueta Amorín, M., Bogdanovi, T., Cordero Rivera, A., Degabriele, G., Dommanget, J.-L., Ferreira, S., Garrigós, B., Jovi, M., Kotarac, M., Lopau, W., Marinov, M., Mihokovi, N., Riservato, E., Samraoui B., & Schneider, W., 2009. Atlas of the Odonata of the Mediterranean and North Africa. *Libellula Supplement 9*: 1-256

Caiola, N. & Sostoa, A.D., 2005. Possible reasons for the decline of two native toothcarps in the Iberian Peninsula: evidence of competition with the introduced Eastern mosquitofish. *Journal of Applied Ichthyology*, 21(4), pp.358-363

Cumberlidge, N., 2008. "Potamon fluviatile". IUCN Red List of Threatened Species. 2008: e.T134293A3933275. doi:10.2305/IUCN.UK.2008.RLTS.T134293A3933275.en

Economou, A.N., Giakoumi, S., Vardakas, L., Barbieri, R., Stoumboudi, M., Zogaris, S., 2007. The freshwater ichthyofauna of Greece - An update based on a hydrographic basin survey. *Mediterranean Marine Science*, 8 (1): 91-166

Etzel, V., 1990. Auch in Europa kann man Killis fangen! Fischfang auf Korfu (1988) und in Albanien (1989). *Deutsche Killifisch Gemeinschaft Journal*, 22(1): 5-12

Freyhof, J., Bergner, L. & Ford, M., 2020. Threatened Freshwater Fishes of the Mediterranean Basin Biodiversity Hotspot: Distribution, extinction risk and the impact of hydropower. *EuroNatur and RiverWatch*. i-viii + 1-348

Jacoby, D. & Gollock, M., 2014. *Anguilla anguilla*. The IUCN Red List of Threatened Species 2014: e.T60344A45833138. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2014-1.RLTS.T60344A45833138.en>

Kalogianni, E., Giakoumi, S., Andriopoulou, A., Chatzinikolaou, Y., 2010. Feeding ecology of the critically endangered Valencia leturneuxi

(Valenciidae). *Aquatic Ecology*, 44: 289-299

Nagy, B., 2011. Notes on the Distribution and Ecology of Valencia leturneuxi in the Ionian island Corfu. *Journal of the American Killifish Association*, 44 (2): 114-123

Oliva, O., 1965. Zum Vorkommen von Valencia hispanica (Val. 1846) auf Korfu. *Bonn. Zool. Beitr.*, 16: 308-315

Sauvage, H.E., 1880. Note sur quelques poissons recueillis par M. Letourneux, en Épire, à Corfou et dans le lac Maréotis. *Bulletin de la Société Philomathique, Paris*, 7 (4): 211-215

Stephanides, T., 1948. A survey of the freshwater biology of Corfu and of certain other regions of Greece, *Practikaof the Hellenic Hydrobiological Institute*, 2(2): 11-263

Stille, M. & Stille, B., 2017. The Herpetofauna of Corfu and Adjacent Islands. Edition Chimaira. ISBN 978-3-89973-524-6

Stille, M. & Stille, B., 2018. The Dragonflies of Corfu. *International Dragonfly Fund – Report 116*. ISBN 978-3-93192-119-4

Sutton, P.G., 2012. Durrellian Odyssey – An entomological journey to the island of Corfu. *Antenna – Bulletin of the Royal Entomological Society*, 36(4): 221-230

Sutton, P.G., 2015. Recent developments regarding the entomological fauna of Corfu (Kérkira). *Antenna – Bulletin of the Royal Entomological Society*, 39(1): 3-14

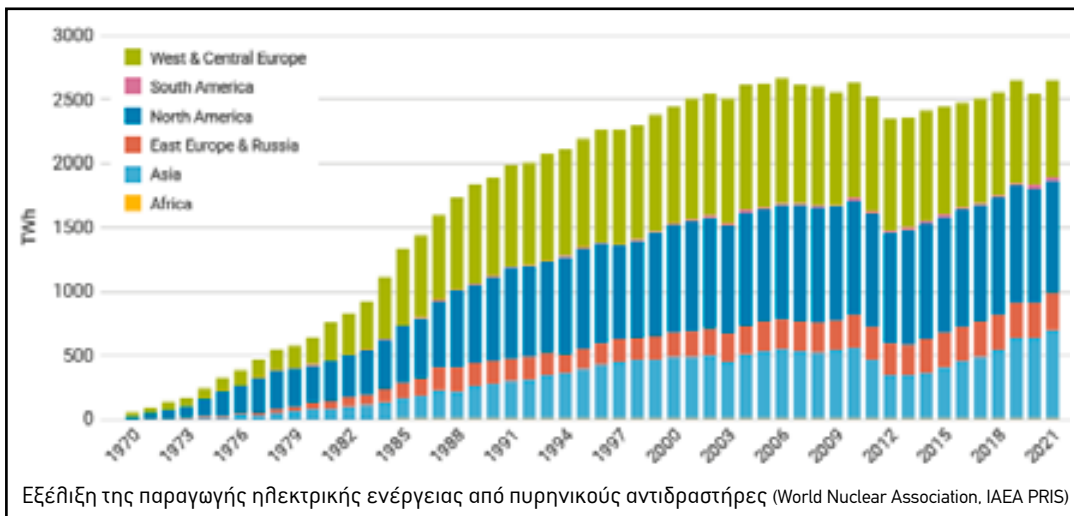
Uzzell, T., Lymberakis, P. & Haxhiu, I., 2009. *Pelophylax epeiroticus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2009: e.T58592A11793456. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2009.RLTS.T58592A11793456.en>

Wagner, M., Zogaris, S., Berrebi, P., Freyhof, J., Koblmüller, S., Magnan, P., & Laporte, P., 2021. Diversity and biogeography of Mediterranean freshwater blennies (Blenniidae, Salaria). *Diversity and Distributions*, 27: 1832-1847. <https://doi.org/10.1111/ddi.13372>

Woeltjes, T., 1988. Valencia leturneuxi and Aphanius fasciatus from Corfu and Greece. *Journal of the American Killifish Association*, 21(1/2): 26-38

Zogaris, S., 2017. Conservation study of the Mediterranean Killifish Aphanius fasciatus in Akrotiri Marsh, (Akrotiri SBA, Cyprus) – Final Report. Darwin Project DPLUS034 "Akrotiri Marsh Restoration": a flagship wetland in the Cyprus SBAs Birdlife Cyprus". Nicosia Cyprus. Unpublished report, 64 pp.

Zogaris, S., MacLaine, J., Koutsikos N. & Chatzinikolaou, Y. 2015. Does the river blenny Salaria fluviatilis (Asso, 1801) (Actinopterygii: Perciformes) still survive on the Mediterranean island of Cyprus? *Journal of Natural History*, 49(5-8), 347-357. <https://doi.org/10.1080/00222933.2013.836761>

Πυρηνική Ενέργεια

Ξανά στο προσκήνιο για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης ή το πυρηνικό λόμπι αντεπιτίθεται

Μιχάλης Προμπονάς *

Η ενεργειακή κρίση που ζούμε τους τελευταίους μήνες σε ολόκληρο τον πλανήτη, αλλά και οι επιτακτικές ανάγκες για τη μετάβαση σε μια οικονομία πράσινης ενέργειας, έχουν φέρει ξανά στο προσκήνιο την πυρηνική ενέργεια ως μέσου για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος. Επιπρόσθετα, ο πόλεμος στην Ουκρανία, ο οποίος συνεχίζεται από τον Φεβρουάριο του 2022 με κλιμακούμενη ένταση και διάρκεια που ξεπερνάει κάθε αρχική πρόβλεψη, έβαλε ξανά στην παγκόσμια ατζέντα τον πυρηνικό κίνδυνο με την πιθανότητα ατυχήματος ή δολιοφθοράς στον πυρηνικό σταθμό στη Ζαπορίζια της Ουκρανίας (με έξι αντιδραστήρες, που παράγουν περίπου το 20% της ηλεκτρικής ενέργειας της Ουκρανίας όταν είναι σε λειτουργία) και την πιθανότητα μελλοντικής χρήσης πυρηνικών όπλων από την πλευρά της Ρωσίας.

Έχει όμως γίνει η πυρηνική ενέργεια περισσότερο ασφαλής σε σχέση με το παρελθόν; Έχει βρεθεί άραγε μια πειστική και ασφαλής λύση για τα πυρηνικά απόβλητα; Έχει διασφαλιστεί απόλυτα η αποφυγή μεταφοράς τεχνολογιών και υλικών για τη δημιουργία πυρηνικών όπλων μέσω της ειρηνικής χρήσης της πυρηνικής ενέργειας; Μπορεί η πυρηνική ενέργεια να χαρακτηριστεί «πρά-

σινή», όπως ζητούν ορισμένες πλευρές και χώρες, προκειμένου να μπορέσουν να χρηματοδοτηθούν νέες εγκαταστάσεις από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)^[1];

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμενόταν στα μέσα Φεβρουαρίου 2022 να συμπεριλάβει, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, την πυρηνική ενέργεια στην κατηγορία των πράσινων (βιώσιμων) μορφών ενέργειας (γεγονός που συνεπάγεται μεταξύ άλλων και ευνοϊκότερες μορφές χρηματοδότησης), κάτι το οποίο έχει ήδη πυροδοτήσει αντιδράσεις σε αρκετές χώρες (Αυστρία, Γερμανία, Λουξεμβούργο και Ισπανία). Στην ίδια κατηγορία μορφών ενέργειας αναμένεται να κατατάξει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το φυσικό αέριο. Η επικείμενη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εντάσσεται στο πλαίσιο της νέας ενεργειακής στρατηγικής, σύμφωνα με την οποία η πυρηνική ενέργεια και το φυσικό αέριο θα αποτελέσουν τις μεταβατικές μορφές ενέργειας στον δρόμο προς την καθολική χρήση Αναανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)^[2,3].

Σύμφωνα με ειδικούς της ΕΕ, τα φορολογικά πλεονεκτήματα και οι επιδοτήσεις για τα ορυκτά καύσιμα εμποδίζουν την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ρυπογόνες πηγές ενέργειας όπως ο άνθρακας, φορολογούνται λιγότερο στην ΕΕ σε σχέση με τις εναλλακτικές λύσεις που

* Μιχάλης Προμπονάς, Δρ. Φυσικός, Πανεπιστήμιο Κρήτης – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης.

είναι αποδοτικές για το κλίμα, σύμφωνα με ανά-
λυση του Ελεγκτικού Συνεδρίου της ΕΕ. Συνολικά,
τα κράτη-μέλη της ΕΕ ξοδεύουν πάνω από 55 δι-
σεκατομμύρια ευρώ ετησίως για επιδοτήσεις ορυ-
κτών καυσίμων – παρά τις δεσμεύσεις για τη στα-
διακή κατάργησή τους^[2].

Η πυρηνική βιομηχανία κάνει κατά περιόδους
δυναμικά την επανεμφάνισή της, όπως για παρά-
δειγμα τις δεκαετίες του 1990 και του 2000, και
αναμένει να καρπωθεί τα οφέλη των ενεργειακών
συγκυριών, δηλώνοντας σε κάθε τόνο και με κά-
θε ευκαιρία ότι αποτελεί τη μοναδική εφικτή και
βιώσιμη λύση για την αντιμετώπιση των περιβαλ-
λοντικών και οικονομικών προβλημάτων που σχε-
τίζονται με τον ενεργειακό τομέα. Υποστηρίζεται
ότι η χρήση πυρηνικής ενέργειας εξασφαλίζει τό-
σο την ενεργειακή ανεξαρτησία όσο και την ασφάλεια
στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας. Όλα αυ-
τά βέβαια πριν τον πόλεμο στην Ουκρανία, όπου
ορισμένα δεδομένα αμφισβητούνται ευθέως και
τρομοκρατούν τουλάχιστον τον απλό κόσμο. Φυ-
σικά, για τα προβλήματα που σχετίζονται με τη
διάθεση των πυρηνικών αποβλήτων, τα πυρηνικά
ατυχήματα και την εν δυνάμει ενίσχυση των προ-
γραμμάτων απόκτησης ή επέκτασης του πυρηνι-
κού οπλοστασίου πολλών χωρών δεν γίνεται κου-
βέντα, καθώς αυτά αποτελούν εδώ και αρκετές
δεκαετίες τα αποκαλούμενα «αγκάθια» της πυρ-
νικής βιομηχανίας^[4].

Σήμερα (Σεπτέμβριος 2022) λειτουργούν σε
ολόκληρο τον κόσμο 436 εμπορικές εγκαταστάσεις
πυρηνικής ενέργειας, συνολικής ηλεκτρικής ισχύ-
ος 392.253 μεγαβάτ (MWe), που είναι εγκατεστη-

μένες σε 32 χώρες (στοιχεία Ιανουαρίου 2022). Οι
αντιδραστήρες αυτοί παράγουν το 10,30% της ηλε-
κτρικής ενέργειας παγκοσμίως [τελευταία διαθέσι-
μα στοιχεία από τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας
(IEA) αφορούν στο έτος 2019], ποσοστό ιδιαίτερα
σημαντικό σε έναν κόσμο όπου η ενεργειακή ζή-
τηση αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς. Επιπλέον, βρί-
σκονται υπό κατασκευή 60 πυρηνικοί αντιδραστή-
ρες συνολικής ηλεκτρικής ισχύος 66.494 MWe,
ενώ σχεδιάζεται να κατασκευαστούν 96 νέοι πυ-
ρηνικοί αντιδραστήρες ισχύος 98.597 MWe (για
τους οποίους έχουν δοθεί οι απαιτούμενες εγκρί-
σεις, έχουν βρεθεί οι χρηματοδοτήσεις ή έχουν γί-
νει συγκεκριμένες δεσμεύσεις, και αναμένεται να
έχουν τεθεί σε λειτουργία μέσα στα προσεχή 15
χρόνια). Επιπρόσθετα, έχει προταθεί –χωρίς όμως
να έχουν εξασφαλιστεί χρηματοδοτήσεις και εγκρί-
σεις και με το χρονοδιάγραμμα κατασκευής τους
να είναι εξαιρετικά επισφαλές και απρόβλεπτο
η κατασκευή ακόμα 330 αντιδραστήρων ισχύος
361.602 MWe (βλέπε Πίνακα 1). Τέλος, οι ποσό-
τητες ουρανίου που απαιτούνταν το 2021 για τη
λειτουργία των πυρηνικών αντιδραστήρων ανερχό-
ταν σε 62.496 τόνους (ή 73.698 τόνους U_3O_8)^[5].

Αξίζει να αναφερθεί ότι η πυρηνική ενέργεια
άρχισε να χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλε-
κτρικής ενέργειας από τα μέσα της δεκαετίας του
1950, όταν λειτούργησαν οι πρώτοι τέτοιοι σταθ-
μοί. Περισσότερες από 15 χώρες εξαρτώνται από
την πυρηνική ενέργεια σε ποσοστό που ξεπερνάει
το 20% της ηλεκτροπαραγωγής τους. Από την πυ-
ρηνική ενέργεια παράγεται το 25% του ηλεκτρικού
ρεύματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προκύ-

Πυρηνικός σταθμός Dukovany στην Τσεχία (1900MW)

ππει από τα διαθέσιμα στοιχεία της Eurostat. Πιο συγκεκριμένα στην Ε.Ε., κατά τη διάρκεια του 2020, 13 κράτη μέλη παρήγαγαν 683.512 GWh πυρηνικής ενέργειας, ένα μέγεθος που αντιστοιχεί με το 25% της συνολικής ηλεκτρικής παραγωγής της Ένωσης. Η χώρα με το μεγαλύτερο μερίδιο συμμετοχής της πυρηνικής ενέργειας στην ηλεκτροπαραγωγή είναι η Γαλλία, όπου παράγεται το 52% της συνολικής πυρηνικής ενέργειας στην Ευρώπη. Ακολουθούν η Γερμανία (9%), η Ισπανία (9%) και η Σουηδία (7%). Αυτά τα τέσσερα κράτη, επομένως, παράγουν περισσότερο από το 75% της συνολικής ενέργειας από πυρηνικούς σταθμούς της Ευρώπης. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι 14 κράτη μέλη της Ε.Ε. (Δανία, Εσθονία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Κροατία, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Αυστρία, Πολωνία και Πορτογαλία) δεν έχουν ηλεκτροπαραγωγή από πυρηνική ενέργεια^[6].

Η πιο εξαρτημένη χώρα σε ευρωπαϊκό επίπεδο από την πυρηνική ενέργεια είναι αναμφίβολα η Γαλλία, με ποσοστό 69% της ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας να παράγεται από πυρηνική ενέργεια, ενώ ακολουθούν η Σλοβακία με 52%, το Βέλγιο με 51%, η Ουγγαρία με 47%, η Βουλγαρία με 35%, η Σλοβενία με 38% και η Τσεχία με 37% (τα στοιχεία ηλεκτροπαραγωγής από πυρηνική ενέργεια αφορούν στο έτος 2021 και προέρχονται από τον IEA)^[5, 6].

Εκτός από τις χώρες της Ε.Ε. που προαναφέραμε, αρκετές ακόμα χώρες εξαρτώνται από την πυρηνική ενέργεια σε σημαντικό βαθμό για την παραγωγή ηλεκτρισμού. Ανάμεσα σε αυτές είναι η Ουκρανία (55,0%), η Ελβετία (28,8%), η Νότια Κορέα (28,0%), η Αρμενία (25,3%), η Ρωσία (20,0%), οι ΗΠΑ (19,6%), η Μεγάλη Βρετανία (14,8%) και ο Καναδάς (14,3%)^[5].

Τέλος, η Τουρκία, το πυρηνικό πρόγραμμα της οποίας διατηρείται στην επικαιρότητα εδώ και πολλές δεκαετίες (με συνεχόμενες ανακοινώσεις έναρξης εργασιών και αναθεώρησης αποφάσεων ήδη από τη δεκαετία του 1970), έχει 4 πυρηνικούς αντιδραστήρες υπό κατασκευή με συνολική ηλεκτρική ισχύ 4.800 MWe, ενώ 8 ακόμα αντιδραστήρες συνολικής ισχύος 9.500 MWe είναι προτεινόμενοι για εγκατάσταση. Πρόσφατα η Ρωσία φαίνεται να έχει αναλάβει ηγετικό ρόλο στο πυρηνικό πρόγραμμα της Τουρκίας, με την πρόθεση χρηματοδότησης και κατασκευής 4.800 MWe πυρηνικής ηλεκτροπαραγωγής. Ο πρώτος πυρηνικός αντιδραστήρας στο Ακούγιου ξεκίνησε να κατασκευάζεται τον Απρίλιο του 2018. Ένα γαλλο-ιαπωνικό κονσόρτσιουμ αναμενόταν να κατασκευάσει τον δεύτερο πυρηνικό σταθμό στη Σινώπη, ενώ η Κίνα σχεδιάζει να κατασκευάσει τον τρίτο πυρηνικό αντιδραστήρα με τεχνολογία από

της ΗΠΑ. Επίσης, η Τουρκία σχεδιάζει και ένα μικρό πρόγραμμα εξόρυξης ουρανίου για την κάλυψη των μελλοντικών αναγκών των πυρηνικών σταθμών της^[7].

Η πυρηνική ενέργεια, ήδη από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της για την παραγωγή ηλεκτρισμού, έχει να επιδείξει ουκ ολίγα ατυχήματα. Ένα από τα πρώτα σημαντικά πυρηνικά ατυχήματα συνέβη στο Windscale της Μ. Βρετανίας το 1957 [βαθμός σοβαρότητας 5 στη Διεθνή Κλίμακα Πυρηνικών Συμβάντων του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ), με μέγιστη σοβαρότητα να αντιπροσωπεύει το 7], ενώ ένα ακόμη ατύχημα συνέβη στο Three Mile Island των ΗΠΑ το 1979 (επίσης με βαθμό σοβαρότητας 5 από 7 της Διεθνούς Κλίμακας Πυρηνικών Συμβάντων του ΙΑΕΑ). Όλα αυτά τα περιστατικά προκάλεσαν στις χώρες που απέκτησαν πυρηνικούς σταθμούς αντιπυρηνικά κινήματα και μεγάλες κινητοποιήσεις στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές του 1980^[1].

Ήταν, όμως, μετά το ατύχημα στο Τσερνόμπιλ της Ουκρανίας, τον Απρίλιο του 1986, που άρχισε η έντονη αμφισβήτηση της πυρηνικής ενέργειας, με αποτέλεσμα έκτοτε να υπάρξουν ελάχιστα σχέδια για κατασκευή νέων πυρηνικών μονάδων, ειδικά στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική. Επιπλέον, το ατύχημα της Φουκουσίμα τον Μάρτιο του 2011 στην Ιαπωνία, αλλά και οι πιέσεις των οικολογικών κινήματων επί 3 δεκαετίες, όχι μόνον εντεινάν αυτή την τάση, αλλά οδήγησαν μια σειρά από χώρες να ανακοινώσουν το οριστικό κλείσιμο όλων των πυρηνικών μονάδων τους με βάση συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα. Σημαντικότερη περίπτωση είναι αυτή της Γερμανίας, αλλά αντίστοιχες αποφάσεις έλαβαν επίσης η Σουηδία, η Ελβετία και το Βέλγιο. Άλλες χώρες, όπως η Αυστρία, η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα, απέκλεισαν διά παντός μια τέτοια ενεργειακή επιλογή.

Ωστόσο, η πυρηνική ενέργεια ποτέ δεν έφυγε από την αντίληψη και τη στρατηγική ορισμένων άλλων κρατών, με κύριο εκπρόσωπο στη Δυτική Ευρώπη τη Γαλλία (και δευτερευόντως τη Βρετανία) και στην Ανατολική Ευρώπη τη Ρωσία. Οι χώρες αυτές όχι μόνο διαθέτουν –ειδικά η Γαλλία– μεγάλο αριθμό πυρηνικών σταθμών οι ίδιες, αλλά αποτελούν και κατασκευαστές ή/και εξαγωγείς τέτοιων τεχνολογιών και μονάδων. Και είναι κυρίως αυτές οι χώρες που, αξιοποιώντας τις πιεστικές ανάγκες της πράσινης μετάβασης και τις τρέχουσες καταστάσεις τις οποίες έχει δημιουργήσει η ενεργειακή κρίση, επαναφέρουν στον δημόσιο διάλογο τη χρησιμότητα της πυρηνικής ενέργειας. Προκειμένου δε να μπορεί να χρηματοδοτηθεί με κοινοτικούς πόρους η δημιουργία τέτοιων νέων μονάδων, ζητούν να χαρακτηριστεί η πυρηνική

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Πυρηνικοί Αντιδραστήρες Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο
[Σεπτέμβριος 2022] [1TWh = 1012 Wh].

ΧΩΡΕΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ 2021		ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ Σεπτέμβριος 2022		ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ Σεπτέμβριος 2022		ΣΧΕΔΙΑΖΟΜΕΝΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ Σεπτέμβριος 2022		ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ Σεπτέμβριος 2022	
	TWh	% e	No.	MWe καθαρά	No.	MWe μεικτά	No.	MWe μεικτά	No.	MWe μεικτά
Αίγυπτος	0	0	0	0	1	1.200	3	3.600	0	0
Αργεντινή	10,2	7,2	3	1.641	1	29	1	1.150	2	1.350
Αρμενία	1,9	25,3	1	448	0	0	0	0	1	1.060
Βέλγιο	48,0	50,8	6	4.936	0	0	0	0	0	0
Βραζιλία	13,9	2,4	2	1.884	1	1.405	0	0	4	4.000
Βουλγαρία	15,8	34,6	2	2.006	0	0	1	1.000	2	2.000
Γαλλία	363,4	69,0	56	61.370	1	1.650	0	0	0	0
Γερμανία	65,4	11,9	3	4.055	0	0	0	0	0	0
Ηνωμ. Αραβικά Εμιράτα	10,1	7,0	2	2.690	2	2.800	0	0	0	0
Ηνωμένο Βασίλειο	41,8	14,8	9	5.883	2	3.440	2	3.340	10	17.000
ΗΠΑ	771,6	19,6	92	94.718	2	2.500	3	2.550	18	8.000
Ελβετία	18,6	28,8	4	2.973	0	0	0	0	0	0
Ιαπωνία	61,3	7,2	33	31.679	2	2.756	1	1.385	8	11.562
Ινδία	39,8	3,2	22	6.795	8	6.700	12	8.400	28	32.000
Ιορδανία	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100
Ιράν	3,2	1,0	1	915	1	1.057	1	1.057	5	2.760
Ισπανία	54,2	20,8	7	7.123	0	0	0	0	0	0
Καζακστάν	0	0	0	0	0	0	0	0	2	600
Καναδάς	86,8	14,3	19	13.624	0	0	0	0	2	1.500
Κίνα	383,2	5,0	54	52.150	22	24.711	38	42.810	158	182.500
Κορέα, Νότια	150,5	28,0	25	24.431	3	4.200	0	0	2	2.800
Λευκορωσία	5,4	14,1	1	1.110	1	1.194	0	0	2	2.400
Λιθουανία	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2.700
Μεξικό	11,6	5,3	2	1.552	0	0	0	0	3	3.000
Μπαγκλαντές	0	0	0	0	2	2.400	0	0	2	2.400
Νότια Αφρική	12,2	6,0	2	1.854	0	0	0	0	8	9.600
Ολλανδία	3,6	3,1	1	482	0	0	0	0	2	2.000
Ουγγαρία	15,1	46,8	4	1.916	0	0	2	2.400	0	0
Ουζμπεκιστάν	0	0	0	0	0	0	2	2.400	2	2.400
Ουκρανία	81,1	55,0	15	13.107	2	1.900	0	0	7	8.750
Πακιστάν	15,8	10,6	6	3.256	0	0	1	1.170	0	0
Πολωνία	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6.000
Ρουμανία	10,4	18,5	2	1.300	0	0	2	1.440	1	720
Ρωσία	208,4	20,0	37	27.727	3	2.810	25	23.525	21	20.100
Σαουδική Αραβία	0	0	0	0	0	0	0	0	16	17.000
Σλοβακία	14,6	52,3	4	1.868	2	942	0	0	1	1.200
Σλοβενία	5,4	36,9	1	688	0	0	0	0	1	1.000
Σουηδία	51,4	30,8	6	6.885	0	0	0	0	0	0
Ταϊλάνδη	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2.000
Τουρκία	0	0	0	0	4	4.800	0	0	8	9.500
Τσεχία	29,0	36,6	6	3.934	0	0	1	1.200	3	3.600
Φινλανδία	22,6	32,8	5	4.394	0	0	1	1.170	0	0
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ*	2.653	10,3**	436	392.253	60	66.494	96	98.597	330	361.602

κή ενέργεια –στη σχετική στρατηγική της Ε.Ε.– ως «πράσινη», καθώς δεν δημιουργεί εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Προβάλλουν, επίσης, τη βελτίωση των πυρηνικών τεχνολογιών σε ό,τι αφορά στην ασφάλεια^[1].

Από την άλλη πλευρά, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις και πολλοί ειδικοί επιμένουν πως έχουμε να κάνουμε με προσπάθεια «πράσινου ξεπλύματος» (greenwashing) της πυρηνικής ενέργειας, η οποία παραμένει πάντα ιδιαίτερως επικίνδυνη, καθώς και του φυσικού αερίου με αντίστοιχα στο θέμα της πράσινης μετάβασης επιχειρήματα. Και αυτό προκειμένου να υπάρξει κοινοτική χρηματοδότηση, με υποτίμηση των κινδύνων που εξακολουθεί να περιέχει η πρώτη και με πρόσδεση στο φυσικό αέριο για περισσότερα χρόνια από την τριακονταετία –που θεωρητικά θα διαρκέσει η μεταβατική φάση– μέχρι την πλήρη επικράτηση των ΑΠΕ και της κοινωνίας του «πράσινου υδρογόνου»^[1].

Αν το κριτήριο για τις «οικολογικές» μορφές ενέργειας είναι η (μη) έκλυση διοξειδίου του άνθρακα, τότε η πυρηνική ενέργεια θα μπορούσε κατά τους φίλα προσκείμενους επιστήμονες να θεωρηθεί «φιλική προς το περιβάλλον», καθώς η παραγωγή της οδηγεί σε εκπομπές 18 γραμμαρίων διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) ανά κιλοβατώρα, ενώ η αντίστοιχη ποσότητα για τον λιγνίτη είναι 800 γραμμάρια. Όμως το περιβάλλον δεν επιβαρύνεται μόνο από το διοξείδιο του άνθρακα. Είναι προφανείς οι ανυπολόγιστες επιπτώσεις σε περίπτωση πυρηνικού ατυχήματος. Επιπλέον, η πυρηνική βιομηχανία δεν έχει παρουσιάσει μέχρι σήμερα μία ολοκληρωμένη λύση για την εξουδετέρωση ή ανακύκλωση πυρηνικών αποβλήτων. Για την ακρίβεια αναβάλλει συνεχώς τη λύση για το απώτερο μέλλον και μέχρι τότε τα απόβλητα ενταφιάζονται σε

«προσωρινούς» αποθηκευτικούς χώρους^[8].

Από την πλευρά της, η Γερμανία κλείνει τα τελευταία πυρηνικά εργοστάσια εντός του 2022, έχει επενδύσει τεράστια ποσά σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας και θέλει να αυξήσει το ποσοστό συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα στο 80% μέχρι το έτος 2030. Επιπλέον, δεν έχει καμία διάθεση να ανοίξει πάλι ένα ζήτημα που επί δεκαετίες είχε διχάσει την κοινωνία της Γερμανίας. Βέβαια, όλα αυτά συμβαίνουν γιατί, όπως επισημαίνει ο αναλυτής της γερμανικής τηλεόρασης (ARD) για ευρωπαϊκά θέματα Ραλφ Σίνα, «μέχρι στιγμής η κυβέρνηση δεν είχε κανέναν δισταγμό να εισάγει πυρηνική ενέργεια από τη Γαλλία.» Μόνο το 2020 τα γαλλικά πυρηνικά εργοστάσια συνεισέφεραν 14 δις κιλοβατώρες στο γερμανικό ενεργειακό δίκτυο». Πόσο «καλή» μπορεί να γίνει η «κακή» πυρηνική ενέργεια, όταν προέρχεται από αλλού;^[7]

Ο πρόεδρος Μακρόν, από την πλευρά του, θέλει και επενδύσεις στην πράσινη ανάπτυξη και να μην «ακουμπήσει» τα πυρηνικά εργοστάσια. Σε πρόσφατες ομιλίες του στη Γαλλία, ο κ. Μακρόν αναφέρει συχνά την ανάγκη σημαντικής μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και επίτευξης ενός ουδέτερου αποτυπώματος άνθρακα σε μικρό χρονικό διάστημα. Βέβαια, αυτό που εξαγγέλλει ο ίδιος ο κ. Μακρόν ως επανάσταση είναι επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια, με αύξηση τόσο του αριθμού των πυρηνικών αντιδραστήρων της χώρας (σήμερα διαθέτει 56), όσο και της συμμετοχής της πυρηνικής ενέργειας στην παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος (το 2019 το ποσοστό ανερχόταν σε 70,60%). Η αποκαλούμενη «αναγέννηση» της γαλλικής πυρηνικής βιομηχανίας έχει ως στόχο την κατασκευή 14 νέων αντιδραστήρων έως το 2050. «Χάρη σε αυτά τα σχέδια, η Γαλλία

Πυρηνικός σταθμός Balakovo στο Σαρτάφ της Ρωσικής Ομοσπονδίας (4000MW)

Πυρηνικός σταθμός Chashma στο Παντζάμπ του Πακιστάν (1000MW)

θα πετύχει ουδετερότητα άνθρακα έως το 2050» δήλωσε πρόσφατα ο Γάλλος πρόεδρος. Επίσης, η Γαλλία προτίθεται να παρατείνει τη διάρκεια ζωής όλων των εν λειτουργία αντιδραστήρων πέρα των 50 ετών που προβλέπεται για λόγους ασφάλειας, τουλάχιστον για τους υπάρχοντες και εν λειτουργία αντιδραστήρες (που είναι παλαιότερης τεχνολογίας και ηλικίας άνω των 40 ετών). Ξεί από τους πυρηνικούς αντιδραστήρες νέας γενιάς που σχεδιάζει να κατασκευάσει η Γαλλία είναι ευρωπαϊκοί αντιδραστήρες ύδατος υπό πίεση (European Pressurised Water, τρίτης γενιάς αντιδραστήρες ύδατος υπό πίεση που σχεδιάστηκαν και αναπτύχθηκαν από τη Framatome και την Electricité de France στη Γαλλία, και από τη Siemens στη Γερμανία), ενώ εξετάζεται η κατασκευή άλλων 8 αντιδραστήρων με την έναρξη λειτουργίας του πρώτου από αυτούς τους αντιδραστήρες να εκτιμάται γύρω στο 2035^[8, 9].

Από την άλλη πλευρά, η σουηδική κυβέρνηση έδωσε στα τέλη Ιανουαρίου 2022 το «πράσινο φως» για την οριστική ταφή ραδιενεργών αποβλήτων από πυρηνικούς σταθμούς στη χώρα σε υπόγειο χώρο σχεδιασμένο να αντέξει για 100.000 χρόνια. Η ανακοίνωση της σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης έρχεται μετά από χρόνια αναβλητικότητας και λίγες εβδομάδες μετά την αποχώρηση της κυβέρνησης των πρασίνων, που ήταν αντίθετη σε αυτή τη λύση. Η επιλεγμένη τοποθεσία βρίσκεται στο Forsmark (χωριό με μόλις 59 κατοίκους στην ανατολική ακτή του Uppland της Σουηδίας), κοντά σε έναν από τους δύο πυρηνικούς σταθμούς της Σουηδίας που λειτουργούν εκεί, περίπου 130 χιλιόμετρα βόρεια της Στοκχόλμης, κοντά στη Βαλτική Θάλασσα. Με αυτή την απόφαση η χώρα μιμείται τη γείτονα Φινλανδία, η οποία αυτή τη στιγμή ηγείται της κατασκευής μιας λεγόμενης «οριστικής» χωματερής στο Eurajoki, στις νοτιοδυτικές ακτές της χώρας. Η κατασκευή, που ολοκληρώνεται

επί του παρόντος, θα παραλάβει τα πρώτα δοκιμαστικά φορτία το 2023 και αναμένεται να λειτουργήσει το 2025^[10]. ■

Πηγές

1. Συντακτική Ομάδα ert.gr: «Η πυρηνική ενέργεια μπαίνει απειλητικά ξανά στο προσκήνιο», 12/01/2022. Ανάρτηση στο διαδικτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.ertnews.gr/dimosiovima/arthrografia/i-pyirniki-energeia-mpainei-apeilitika-xanasto-proskinio/>.
2. Μιχάλης Ψύλος: «Η ΕΕ χαρακτηρίζει σήμερα 'πράσινη' την πυρηνική ενέργεια», 09/12/2022. Ανάρτηση στο διαδικτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://m.naftemporiki.gr/story/1830387/iee-xarakterizei-simera-prasini-tin-pyirniki-energeia>.
3. Money Review (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ): «Ποιες χώρες έχουν πυρηνικά εργοστάσια στην Ευρώπη», 11/01/2022. Ανάρτηση στο διαδικτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.moneyreview.gr/green-economy/62876/poies-chores-echoyn-pyirnika-ergostasia-stin-eyropi/>.
4. Μιχάλης Προμπονάς: «Πυρηνική Ενέργεια: Παγκόσμιες Προκλήσεις και το Πυρηνικό Πρόγραμμα της Τουρκίας». ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ, τεύχος 44, σελ. 58-63, Ιανουάριος - Μάρτιος 2008.
5. World Nuclear Association (WNA): «World Nuclear Power Reactors & Uranium Requirements, January 2022». Ανάρτηση στο διαδικτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.world-nuclear.org/information-library/facts-and-figures/world-nuclear-power-reactors-and-uranium-requireme.aspx>.
6. World Nuclear Association (WNA): «Nuclear Power in Turkey [Updated November 2021]». Ανάρτηση στο διαδικτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-t-z/turkey.aspx>.
7. Γιάννης Παπαδημητρίου (DPA, WDR, Focus): «Διχάζει η «οικολογική» πυρηνική ενέργεια», 05/02/2022. Ανάρτηση στο διαδικτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.dw.com/el/δixaze-n-oikologiki-pyirniki-energeia/a-60329777>.
8. Ζαμπίνα Βακς/SR: «Γαλλία: Πράσινη ανάπτυξη με ...πυρηνικούς αντιδραστήρες», 25/10/2021. Ανάρτηση στο διαδικτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.dw.com/el/yalia-prasini-anaptyxi-me-pyirnikous-antidrashteres/a-59614499>.
9. Ομάδα Protagon.gr: «Μακρόν: Πολεμά τον άνθρακα με... πυρηνική ενέργεια», 11/02/2022. Ανάρτηση στο διαδικτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.protagon.gr/epikairotiita/makron-polema-ton-anthraka-me-pyirniki-energeia-44342442866>.
10. Αθηνναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΜΠΕ): «Σουηδία: Η μεγάλη ταφή των πυρηνικών αποβλήτων για 100.000 χρόνια», 27/01/2022. Ανάρτηση στο διαδικτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://m.naftemporiki.gr/story/1826063/souidia-imegali-tafi-ton-pyirnikon-apobliton-gia-100000-xronia>.

Ίδρυμα Ευγενίδου και Ευγενίδειο Πλανητάριο

συνέντευξη με τον κ. Μάνο Κιτσώνα, διευθυντή του Πλανηταρίου

Πότε συστάθηκε το Ίδρυμα Ευγενίδου και το Ευγενίδειο Πλανητάριο; Ποιοι είναι οι άξονες της δουλειάς σας;

Το Ίδρυμα Ευγενίδου συστάθηκε το 1956 από την αείμνηστη Μαριάνθη Σίμου, αδελφή του Εθνικού Ευεργέτη Ευγένιου Ευγενίδη, με βάση το όραμα που είχε ο Ευγενίδης και τις κατευθύνσεις που είχε ήδη δώσει. Ο βασικός σκοπός του είναι η συμβολή στην εκπαίδευση των νέων στην Ελλάδα στους τομείς της τεχνολογίας και της επιστήμης, με ιδιαίτερη έμφαση στην τεχνική εκπαίδευση. Το Ευγενίδειο Πλανητάριο ξεκίνησε τη λειτουργία του 10 χρόνια αργότερα, το 1966, όταν και εγκαινιάστηκε το συγκρότημα του Ιδρύματος στη Λ. Συγγρού. Οι κύριοι άξονες της θεματολογίας του Πλανηταρίου είναι η αστρονομία, η αστροφυσική και η διαστημική εξερεύνηση και τεχνολογία. Παράλληλα παρουσιάζονται θέματα από συγγενικές επιστήμες, όπως η γενική φυσική, η βιολογία, η γεωγραφία, η μετεωρολογία και άλλες. Η συνεισφορά αυτή γίνεται στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο ποιότητας, τόσο του περιεχομένου όσο και της τεχνολογίας με την οποία προσφέρεται, ώστε ταυτόχρονα να αποτελεί παράδειγμα. Οι δράσεις του Ιδρύματος μέσα από τις οποίες εκπληρώνεται ο σκοπός του σήμερα είναι οι υποτροφίες και οι δωρεές, οι εκδόσεις εκπαιδευτικών βιβλίων, το Κέντρο Επιστή-

μης και Τεχνολογίας, το εργαστήριο UTech Lab, η Βιβλιοθήκη, τα συνέδρια και οι εκδηλώσεις, οι πρωτοβουλίες για τη ναυτική εκπαίδευση και φυσικά το Πλανητάριο.

Τι κόσμος έρχεται στο Πλανητάριο; Απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες ή κυρίως σε νέους, στους μαθητές των σχολείων και στους φοιτητές στα πανεπιστήμια;

Οι παραστάσεις του Πλανηταρίου απευθύνονται τόσο στους μαθητές/μαθήτριες όσο και στο γενικό κοινό. Οι βασικές παραστάσεις απευθύνονται στους μαθητές/μαθήτριες από την Πέμπτη Δημοτικού και πάνω, ενώ υπάρχουν παραστάσεις ειδικά για τις μικρές τάξεις του Δημοτικού. Στο πρόγραμμα υπάρχουν πάντα παραστάσεις που απευθύνονται στο γενικό κοινό και μπορεί κανείς να τις παρακολουθήσει έχοντας τις βασικές γνώσεις του σχολείου. Πάντα έχουν εκπαιδευτικό χαρακτήρα, ο οποίος συνδυάζεται με ψυχαγωγικά στοιχεία, έτσι ώστε η παρακολούθηση μιας παράστασης να είναι μια ευχάριστη εκπαιδευτική εμπειρία. Φυσικά, υπάρχουν και παραστάσεις με πιο δύσκολα θέματα, όπως οι μαύρες τρύπες ή η σκοτεινή ύλη, που οπωσδήποτε απαιτούν ένα σχετικό υπόβαθρο, πάντα όμως μέσα στα πλαίσια των γνώσεων που προσφέρονται στο σχολείο, έστω των μεγαλύτερων τάξεων.

Από την ίδρυσή του το 1956, έχει αλλάξει την πορεία του, τα συστήματα ή τον εξοπλισμό του, και ακόμα τη φιλοσοφία του μερικές φορές.

* Ο Μάνος Κιτσώνας είναι Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Υπολογιστών του ΕΜΠ και Διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου από το 2014.

Νομίζω ότι μια πολύ ουσιαστική αλλαγή έγινε το 2003 με τη δημιουργία του Νέου Ψηφιακού Πλανηταρίου. Μπορείτε να περιγράψετε λίγο τις αλλαγές αυτές και τους λόγους που τις κάνατε; Η φιλοσοφία του Ιδρύματος είναι πάντα η ίδια όπως καθορίστηκε από το όραμα του Ευγένιου Ευγενίδη και υλοποιήθηκε από τη Μαριάνθη Σίμου. Φυσικά με την πάροδο τόσων ετών έχουν γίνει πολύ σημαντικές αναβαθμίσεις αλλά και προσηθικές δράσεων. Το 2003 ξεκίνησε τη λειτουργία του το Νέο Ψηφιακό Πλανητάριο, ένα από τα μεγαλύτερα και καλύτερα πλανητάρια στον κόσμο, με βάση την επιθυμία του αείμνηστου Νικόλαου Βερνίκου Ευγενίδη, ο οποίος δυστυχώς δεν πρόλαβε να το δει σε λειτουργία, καθώς έφυγε από τη ζωή το 2000. Από τότε έχουν γίνει πολλές και σημαντικές αναβαθμίσεις τόσο στο Πλανητάριο όσο και στις άλλες δράσεις, όπως στο Κέντρο Επιστήμης και Τεχνολογίας, στο UTech Lab, στη Βιβλιοθήκη και αλλού. Οι αναβαθμίσεις αυτές είναι απαραίτητες, για να μπορέσει το Ίδρυμα να συνεχίσει να εκπληρώνει σωστά τον σκοπό του μέσα σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο τεχνολογικό περιβάλλον.

Ποια νέα συστήματα διαθέτει το πλανητάριο σήμερα και πώς λειτουργούν;

Το Πλανητάριο διαθέτει ένα από τα πιο σύνθετα συστήματα ψηφιακής προβολής σε θόλο, με 6 ψηφιακούς προβολείς λέιζερ αλλά και 6 εφεδρικούς προβολείς με διπλές λάμπες. Το υπολογιστικό σύ-

στημα αποτελείται από μια ομάδα ισχυρών υπολογιστών που «τρέχουν» τα προγράμματα εικονικής πλοήγησης στο διάστημα, αλλά προβάλλουν και τις ψηφιακές ταινίες που παρουσιάζονται στο πρόγραμμα. Με το πρόγραμμα προσομοίωσης πτήσης στο διάστημα μπορούμε να κινηθούμε με ταχύτητες μεγαλύτερες του φωτός και να βρεθούμε σε μακρινούς γαλαξίες, σε αποστάσεις εκατομμυρίων ετών φωτός, μέσα σε λίγα λεπτά! Επίσης, από

το 2003 λειτουργεί το σύστημα προβολής ταινιών μεγάλης επιφάνειας σε θόλο, περισσότερο γνωστό από την εταιρεία που το δημιούργησε πρώτη, την IMAX. Το ηχητικό σύστημα είναι ένα από τα πιο ισχυρά που υπάρχουν, με 7 κανάλια περιμετρικά (61. Surround). Όλα αυτά συνδυάζονται για να προσφέρουν τη μοναδική εμπειρία παρακολούθησης μιας παράστασης μέσα στον τεράστιο θόλο, επιφάνειας σχεδόν ενός στρέμματος.

Ακούμε ότι το Πλανητάριο με τις παραγωγές και τα προγράμματα του γεμίζει ένα μεγάλο κενό που υπήρχε στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Ποιο ήταν αυτό το κενό και πώς μπόρεσε το Πλανητάριο να το γεμίσει με επιτυχία;

Εδώ και πολλά χρόνια, δυστυχώς, έχει καταργηθεί στα σχολεία, ακόμα και από επιλογής, το μάθημα της Κοσμογραφίας, με αποτέλεσμα οι βασικές αστρονομικές γνώσεις που θα έπρεπε να παίρνουν οι μαθητές/μαθήτριες να εξαρτώνται από τη φιλοτιμία, τις γνώσεις αλλά και τον διαθέσιμο χρόνο στις τάξεις των καθηγητών/καθηγητριών Φυσικής. Το Πλανητάριο προσπαθεί να καλύψει τα κενά που υπάρχουν σε αυτές τις βασικές γνώσεις, προσφέροντας εκπαιδευτικές παραστάσεις πάνω στα κλασικά θέματα της αστρονομίας. Η συστηματική ανταπόκριση των σχολείων διαχρονικά μας βεβαιώνει ότι υπάρχει έντονη ανάγκη για αυτές τις γνώσεις και ότι γίνεται με επιτυχημένο τρόπο.

Ένα βασικό θέμα που έχει προωθήσει το Πλανητάριο είναι το δικό μας ηλιακό σύστημα – πώς δημιουργήθηκε και πότε. Επίσης, παρουσιάζει στο

κοινό μια ουσιαστική περιγραφή των φυσικών συνθηκών που υπάρχουν σήμερα στους 8 πλανήτες, αλλά και πώς εξελίχθηκαν από τη δημιουργία του ηλιακού συστήματος πριν από 4,6 δισεκατομμύρια χρόνια περίπου ως σήμερα. Μπορείτε να μας πείτε λίγα λόγια για τις πιο κοντινούς πλανήτες της Γης, τον Άρη και την Αφροδίτη;

Ο Άρης και η Αφροδίτη είναι όντως οι κοντινότεροι πλανήτες στη Γη, η Αφροδίτη προς τη μεριά του Ήλιου και ο Άρης προς το εξωτερικό ηλιακό σύστημα. Δυστυχώς και οι δύο πλανήτες είναι αφιλόξενοι για τον άνθρωπο, καθώς δεν διαθέτουν αντίστοιχη ατμόσφαιρα με τη Γη, αντίστοιχο προστατευτικό μαγνητικό πεδίο, τρεχούμενο νερό αλλά και γιατί οι κλιματολογικές συνθήκες σε αυτούς είναι απαγορευτικές για τη ζωή όπως την ξέρουμε. Για τον Άρη, συγκεκριμένα, γίνονται πολλές συζητήσεις για αποστολές με ανθρώπινα πληρώματα, αλλά οποιαδήποτε διαμονή εκεί θα πρέπει να γίνει σε ένα ελεγχόμενο και προστατευμένο περιβάλλον μιας βάσης, και μάλιστα στο υπέδαφος, για να υπάρχει προστασία από την επικίνδυνη ηλιακή ακτινοβολία. Ένα ταξίδι προς τον Άρη, με την τεχνολογία που έχουμε σήμερα και θα έχουμε για αρκετά χρόνια ακόμα, διαρκεί περίπου 7 μήνες και άλλο τόσο η επιστροφή, οπότε οποιαδήποτε αποστολή θα είναι πάρα πολύ απομονωμένη και θα πρέπει να έχει σχεδιαστεί στην εντέλεια από πλευράς ασφάλειας των πληρωμάτων. Δυστυχώς απέχουμε αρκετά χρόνια ακόμα από αυτό.

Η Γη φαίνεται να είναι ένας πλανήτη μοναδι-

κός. Πώς διαφέρει από τους άλλους πλανήτες και τι συνθήκες υπάρχουν στη Γη που επέτρεψαν την εξέλιξη ζωής;

Η Γη είναι ένας μοναδικός πλανήτης, τουλάχιστον από όσους έχουμε μέχρι τώρα ανακαλύψει. Τόσο η ίδια η σύστασή, οι κλιματολογικές συνθήκες –αποτέλεσμα της απόστασης από τον ήλιο–, όσο και το μαγνητικό πεδίο της, η κλίση του άξονα περιστροφής της και όλα γενικά τα στοιχεία συνέβαλαν στην ύπαρξη ζωής όπως τη γνωρίζουμε σήμερα. Φυσικά δεν ήταν πάντα έτσι, αλλά διαμορφώθηκε στη διάρκεια της ζωής της, των 4,5 δισεκατομμυρίων ετών περίπου. Σε κανέναν από τους άλλους πλανήτες δεν υπάρχουν αυτές οι συνθήκες σήμερα. Σε κάποιους από αυτούς, όπως για παράδειγμα στον Άρη, έχουμε στοιχεία ότι στο μακρινό παρελθόν τους υπήρχε μια ατμόσφαιρα και νερό σε υγρή μορφή (ωκεανοί, λίμνες) αλλά στη διάρκεια της εξέλιξης τους για διάφορους λόγους χάθηκαν. Έτσι συμπεραίνουμε ότι πιθανόν να υπήρχαν και μορφές ζωής, που όμως χάθηκαν μαζί με την ατμόσφαιρα και το υγρό νερό.

Ο Αμερικάνος αστροφυσικός Carl Sagan πίστευε ότι πρέπει να υπάρχει ζωή και αλλού στο Σύμπαν. Αυτή είναι απλώς μια υπόθεση ή μήπως η γνώμη του βασίζεται σε συγκεκριμένα στοιχεία που είναι επιστημονικά τεκμηριωμένα;

Ο Carl Sagan βασίστηκε στα στοιχεία που έχουμε για το μέγεθος του Σύμπαντος, την ηλικία του, την εξέλιξη των άστρων, των πλανητών και των Γαλαξιών, το τεράστιο πλήθος τους όπως το υπολογίζουμε, τα στοιχεία για τη γέννηση και την εξέλιξη της ζωής πάνω στη Γη και με απόλυτα τεκμηριωμένους στατιστικούς υπολογισμούς εξέφρασε την υπόθεση ότι πρέπει να υπάρχει ζωή κι αλλού στο Σύμπαν. Είναι εξάλλου τρομακτικό, θα έλεγα, να υπάρχει ζωή μόνο στη Γη, έναν από τους πλανήτες που περιφέρονται γύρω από τον Ήλιο μας, ένα από τα περίπου διακόσια δισεκατομμύρια άστρα του Γαλαξία μας, ενός από τους περίπου ένα τρισεκατομμύριο Γαλαξίες του Σύμπαντος για όλα τα περίπου 13,8 δισεκατομμύρια χρόνια από τη δημιουργία του με τη Μεγάλη Έκρηξη! Όσο τρομακτική όμως κι αν είναι αυτή η σκέψη, είναι γεγονός ότι μέχρι τώρα και όπου έχει μπορέσει ο άνθρωπος να κοιτάξει δεν έχει ανακαλύψει καμία μορφή ζωής πέρα από τη Γη, έστω κι αν η χωρο-χρονική περιοχή που έχουμε ψάξει είναι μηδαμινή μπροστά στις διαστάσεις και την ηλικία του Σύμπαντος.

Το Σύμπαν είναι ένας αφιλόξενος κόσμος που ο άνθρωπος δεν θα μπορέσει να επισκεφθεί λόγω των τεράστιων αποστάσεων μεταξύ αστεριών και Γαλαξιών και δεν θα μπορέσει ποτέ να το

κατοικήσει. Πρέπει, λοιπόν, τα κράτη να ξοδέψουν δισεκατομμύρια δολάρια στην εξερεύνηση του Σύμπαντος όταν έχουμε στη Γη τόσες μεγάλες ανάγκες που αντιμετωπίζουμε από αρρώστιες, φτώχεια και πολέμους; Τι κερδίζει ο άνθρωπος από την εξερεύνηση του Σύμπαντος;

Η εξερεύνηση του κόσμου είναι στη φύση του ανθρώπου. Η αστρονομική και διαστημική έρευνα έχουν προσφέρει στον άνθρωπο μια καλύτερη κατανόηση της ίδιας του της ύπαρξης από τη «γέννηση» του, την εξέλιξη μέχρι τη σημερινή κατάσταση. Όλη αυτή η γνώση θα βοηθήσει για μια καλύτερη συνέχεια. Παράλληλα, ένα τεράστιο κομμάτι της εξελιγμένης τεχνολογίας που απολαμβάνουμε σήμερα στους τομείς της ιατρικής, των επικοινωνιών, των μεταφορών και της ενέργειας οφείλεται στην πρόοδο που σημειώθηκε εξαιτίας ακριβώς της διαστημικής τεχνολογίας και εξερεύνησης. Η εξερεύνηση του Σύμπαντος δεν είναι αυτοσκοπός και δεν γίνεται αλόγιστα. Ο απώτερος στόχος της, τουλάχιστον για πολλές εκατοντάδες ακόμα χρόνια, θα πρέπει να είναι η απόκτηση γνώσεων για την προστασία και τη διαφύλαξη με τον καλύτερο τρόπο της ζωής πάνω στον πλανήτη μας, το μοναδικό «σπίτι» μας στο Σύμπαν μέχρι τώρα, αλλά και για πάρα πολλές γενιές ανθρώπων ακόμα στο μέλλον.

Πολλοί αστροναύτες, όταν γύρισαν από το φεγγάρι, μιλούσαν για μια άλλη, καινούργια αντίληψη της Γης που κατοικούμε. Λέγανε ότι έβλεπαν τη Γη μετά από την επιστροφή τους σαν έναν μοναδικό, ωραίο αλλά και πολύ ευάλωτο κόσμο, μια μικρή ενιαία σφαίρα χωρίς σύνορα, που πρέπει να μοιραζόμαστε όλοι οι άνθρωποι μαζί σαν το μόνο «σπίτι» που έχουμε στο τεράστιο αφιλόξενο Σύμπαν. Η πρώτη υποχρέωση τους, λέγανε, ήταν για την προστασία του ευάλωτου πλανήτη μας.

Όλοι οι αστροναύτες όταν γυρίζουν από ένα τα-

ξίδι στο διάστημα έχουν την ίδια εμπειρία, ακριβώς επειδή βλέπουν τη Γη από τόσο μακριά: ως έναν μοναδικό πλανήτη, πανέμορφο αλλά εύθραυστο και απομονωμένο μέσα στο αχανές και αφιλόξενο για τον άνθρωπο Σύμπαν. Απομακρυνόμενοι από την καθημερινότητα και τις «γήινες» έγνοιες, συνειδητοποιούν τη μοναδικότητα της Γης αλλά και την ευάλωτη φύση της. Για αυτό τον λόγο οι περισσότεροι/ες, μετά την επιστροφή τους, τάσσονται με δράσεις υπέρ της προστασίας της.

Από την πείρα σας στο Πλανητάριο, βλέπετε μια αλλαγή στάσης από τους επισκέπτες, όσο και από τους αστροναύτες της NASA, που έχουν διαπιστώσει τη μοναδικότητα της Γης; Μπορούμε να είμαστε λίγο πιο αισιόδοξοι για τη μοίρα της Γης μιας που έχουμε μπει στη «διαστημική εποχή» και αρχίζουμε να συνειδητοποιούμε την πραγματική θέση της Γης στο Σύμπαν;

Σίγουρα η παρακολούθηση μιας παράστασης μέσα στο Πλανητάριο βοηθά τους θεατές να κατανοήσουν καλύτερα τη μοναδικότητα της Γης, αλλά και γενικότερα τη θέση του ανθρώπου στο Σύμπαν. Δεν είναι όμως μόνο αυτό αρκετό για να μπορέσουμε να είμαστε αισιόδοξοι για τη συνέχεια. Οποσδήποτε είναι μια σημαντική συμβολή, αλλά θα πρέπει να συνεχιστεί με περαιτέρω ουσιαστικές δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Η λεγόμενη διαστημική εποχή έχει ξεκινήσει ήδη από τη δεκαετία του εξήντα και σε όλα αυτά τα χρόνια έχουμε δει δράσεις και προς τις δύο κατευθύνσεις, τόσο για την προστασία της Γης όσο, δυστυχώς, και για την καταστροφή της. Τα τελευταία χρόνια πάντως, λόγω και της συνεχόμενης κλιματικής αλλαγής, έχουν ξεκινήσει σημαντικές δράσεις και από τα κράτη στην κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιωσιμότητας. ■

Ελλάδα. Η χώρα της ποικιλότητας. Νίκος Πέτρου. Δεμένο 29x29cm, 372 σελ. Διατίθεται ξεχωριστά σε ελληνική και σε αγγλική έκδοση.	€60 (για τα μέλη €55)
Δαδιά, Νίκος Πέτρου	€12
Κερκίνια, Νίκος Πέτρου	€12
Χρώματα του Δάσους ΡΟΔΟΠΗ, Νίκος Πέτρου - Κώστας Βιδάκης, 342 σελ.	€60
Ορυκτές Της Ελλάδας, Νίκος Πέτρου - Μαρία Πέτρου - Μάριος Γιαννακούλιας, 320 σελ.	€60
Φωτογραφίες της Δράμας και του υπέροχου κόσμου της, Άρση Θεοδωρίδης, Κώστας Βιδάκης, Νίκος Πέτρου, 240 σελ.	€45
Στα μονοπάτια της μέλισσας, Κυθηραϊκός Σύνδεσμος Αθηνών, 447 σελ.	€30
Όλυμπος 100 χρόνια. Πηνελόπη Ματσούκα, 123 σελ. Διατίθεται ξεχωριστά σε ελληνική και σε αγγλική έκδοση.	€25
Η Φυσιική Κληρονομιά μας, Αξία - Προστασία, Πρακτικά Συνεδρίου και Λεύκωμα, 160 σελ.	€25
100 Ενδημικά φυτά της Ελλάδας, Σωτήρης Αλεξίου (στα αγγλικά)	€20
Οι προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 στην Ελλάδα, Γιώργος Σφήκας, 200 σελ.	€25
Οδηγοί Πρεσπών, Εταιρία Προστασίας Πρεσπών, βιβλίο + 4 κάρτες	€22
Η ζωή στις ελληνικές θάλασσες και τη Μεσόγειο, 248 σελ.	€22
Στο Μεσολόγγι, με τα Πουλιά! Γιάννης Ρουσάπουλος, 192 σελ.	€15
Γεωλογική Κληρονομιά, Καλειδοσκόπιο, 102 σελ. + cd	€17
Τα φαναράκια του Αιγαίου, Σταμάτης Σκαμπαρδώνης, 52 σελ.	€12
Ο θησαυρός του Γιωργή, Κώστας Μάγος, 47 σελ.	€15
Ανακαλύπτοντας την Πικροδάφνη (για μέλη της ΕΕΠΦ και δημότες Αγίου Δημητρίου ειδική τιμή €7)	€12
Ecotouristic Guide of Greece, George Sfikas & Grigoris Tsounis	€10
Flowers of Greece, George Sfikas	€10
Διατηρώντας τη φύση, διατηρείς τη ζωή, Βασικές έννοιες βιολογίας - οικολογίας, Μελετώ τα φυτά, Σπερματόφυτα, Μαρία Ρουσομουστακάκη, 56 σελ.	€6
Θεόφραστος της Ερεσού, Suzanne Amigues, 56 σελ.	€10

Εκτός από τα βιβλία, από τα γραφεία μας μπορείτε επίσης να προμηθευτείτε μια σειρά οικολογικών προϊόντων **γραφικής ύλης** για παιδιά και μεγάλους, **ευεχτήριες κάρτες** με εξαιρετες φωτογραφίες με θέμα πουλιά, πεταλούδες, φυτά και μανιτάρια (€5), καθώς και το σήμα της Εταιρίας, με το έμβλημα της, τον **Κρητικό Αίγαγο** (€5 απλό ή €10 σε σήμη).

ΓΑΛΑΖΙΑ ΣΗΜΑΙΑ

Βραβεύσεις 2022

Τη Δευτέρα 16 Μαΐου πραγματοποιήθηκε στη Γλυφάδα η ετήσια αναγγελία των βραβευμένων με Γαλάζια Σημαία ακτών, μαρινών και τουριστικών σκαφών της χώρας μας.

Η εκδήλωση, που φιλοξενήθηκε από τον Δήμο Γλυφάδας, είχε δύο μέρη. Το πρώτο πραγματοποιήθηκε εκδήλωση εκπαιδευτικού χαρακτήρα στη βραβευμένη παραλία Γλυφάδα Α, παρουσία του δημάρχου κου Γιώργου Παπανικολά-

ου, του προέδρου της ΕΕΠΦ και αντιπροέδρου του ΔΣ του Ιδρύματος για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Foundation for Environmental Education – FEE) κου Νίκου Πέτρου και του διευθυντή του Διεθνούς Προγράμματος κου Johann Durand. Στην εκδήλωση συμμετείχαν περισσότεροι από 40 μαθητές και εκπαιδευτικοί από σχολεία της περιοχής. Τα παιδιά πήραν μέρος σε διαδραστικά εργαστήρια και παρακολούθησαν ναυαγσοστική επίδειξη από την Πανελλήνια Σχολή Ναυαγσοστικής (ΠΑΣΧΝΑ). Στα βιωματικά εργαστήρια συμμετείχε και η οργάνωση ΑΡΧΕΛΩΝ.

Το δεύτερο μέρος της εκδήλωσης, που περιλάμβανε και την ανακοίνωση των βραβευμένων ακτών, μαρινών και τουριστικών σκαφών, έγινε το απόγευμα στο Glyfada Golf Gardens, παρουσία πολλών εκπροσώπων της πολιτείας και κλαδικών φορέων του τουρισμού.

Την εκδήλωση άνοιξαν ο πρόεδρος της ΕΕΠΦ και ο δήμαρχος Γλυφάδας.

Την εκδήλωση τίμησαν με

την παρουσία τους και απηύθυναν χαιρετισμούς: η υφυπουργός Τουρισμού κα Σοφία Ζαχαράκη, η πρόεδρος της Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής Δρ Διονυσία - Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, η κα Αικατερίνη Νοτοπούλου, τομεάρχης Τουρισμού ΚΟ ΣΥΡΙΖΑ, η αντιπρόεδρος του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος και πρόεδρος Ξενοδόχων Λαγανά κα Χριστίνα Τετράδη, ο γενικός γραμματέας του ΣΕΤΕ κος Γεώργιος Βερνίκος, ο πρόεδρος της Ένωσης Μαρινών Ελλάδας κος Σταύρος Κατσικάδης, ο πρόεδρος της Ένωσης Πλοιοκτητών Ελληνικών Σκαφών Τουρισμού κος Αντώνης Στελιάτος, ο πρόεδρος επιτροπής Θεσμών και μέλος ΔΣ της ΚΕΔΕ, δήμαρχος Βάρης Βούλας Βουλιαγμένης κος Γρηγόρης Κωνσταντέλλος, η εκπρόσωπος της Σχολής Αυτοδυτών και Ναυαγσοστών του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού κα Έλλη Δημοπούλου, ο δήμαρχος Δωρίδος κος Γεώργιος Καπεντζάνης.

Ο πρόεδρος της Εταιρίας μας κος Πέτρου έκανε μια ιστορική αναδρομή του Προγράμματος και αναφέρθηκε στους στόχους που έχουν οριστεί για το μέλλον. «Ο τουρισμός είναι ένας πολύ σημαντικός κλάδος στην παγκόσμια οικονομία. Είναι ένας κλάδος δύσκολος, που έχει όμως τη δυνατότητα να προσφέρει πολύ μεγάλη ανάπτυξη στους προορισμούς και ευημερία στις τοπικές κοινωνίες, και ταυτόχρονα

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε Δήμους και συνεργαζόμενους ιδιώτες φορείς που διαχειρίζονται οργανωμένες ακτές και μαρίνες σε 50 χώρες. Εθνικός χειριστής του Προγράμματος στην Ελλάδα είναι η ΕΕΠΦ. Για να απονεμηθεί η «Γαλάζια Σημαία», απαιτούνται καθαρή θάλασσα και ακτή, άρτια οργάνωση και καλές υπηρεσίες, ασφάλεια πλουμένων και επισκεπτών, περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και προστασία της ακτής και του παράκτιου χώρου.

είναι ένας κλάδος δαπανηρός σε πόρους, με πολλές απαιτήσεις, πολλές φορές αλληλοσυγκρουόμενες στις περιοχές και που πολύ εύκολα, αν δεν υπάρχει στρατηγική και σωστή κατεύθυνση στην ανάπτυξη, μπορεί να δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα, περιβαλλοντικές και κοινωνικές

επιπτώσεις. Στις μέρες μας, με την εντεινόμενη περιβαλλοντική κρίση, ο ρόλος της Γαλάζιας Σημαίας γίνεται ολοένα και πιο σημαντικός, για να μπορέσουμε να εδραιώσουμε και να περάσουμε, μέσα από την ενημέρωση, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση, τους Στόχους

της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Στόχος μας εδώ και χρόνια είναι η κατάκτηση της πρώτης θέσης παγκοσμίως. Προσπαθούμε να αυξήσουμε τον αριθμό των μαρινών και βέβαια να αξιοποιήσουμε τη μεγάλη ευκαιρία που έχουμε με τα τουριστικά σκάφη. Χρειάζεται ένα πιο συγκροτημένο σχέ-

Νίκος Πέτρου

Γιώργος Παπανικολάου

Και φέτος, για έβδομη συνεχόμενη χρονιά, οι δημοτικές παραλίες της Γλυφάδας βραβεύτηκαν με Γαλάζια Σημαία, αναγνωρίζοντας την εξαιρετική ποιότητα υδάτων και το υψηλό επίπεδο προσφερόμενων υπηρεσιών στους λουομένους. Η βράβευση αυτή έρχεται κάθε χρόνο ως αποτέλεσμα σκληρής και πολύμηνης δουλειάς και μας δίνει ιδι-

διο για την προώθηση των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων και όχι μόνο της Γαλάζιας Σημαίας, ώστε να υπάρξουν κίνητρα για τη συμμετοχή σε αυτές. Έχουμε τις δυνατότητες. Η Ελλάδα θα μπορούσε να έχει τον διπλάσιο αριθμό Σημαιών. Αυτό που είναι απαραίτητο είναι η κεντρική στήριξη, γιατί η δική μας θέληση υπάρχει. Στόχος μας είναι να μεγαλώσουμε και να μεγαλώσουμε σταθερά, εξασφαλίζοντας την ποιότητα των υπηρεσιών και διατηρώντας τον θεσμό στη θέση που του αξίζει.

»Η Γαλάζια Σημαία αποτελεί διεθνώς μια αναγνωρισμένη βράβευση για οργανωμένα σημεία, η οποία πιστοποιεί ότι προσφέρονται υπηρεσίες υψηλής ποιότητας με σεβασμό στο περιβάλλον και με ιδιαίτερη φροντίδα για την περιβαλλοντική εκπαι-

δευση. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, το Πρόγραμμα λειτουργεί πολλές φορές σαν καταλύτης για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι δήμοι και οι ιδιώτες σε σχέση με τη γραφειοκρατία, και δρα ως μοχλός πίεσης, ώστε οι περιοχές της Ελλάδας να υιοθετούν ολοένα και πιο συνειδητά πιο «πράσινη» ταυτότητα. Πολλές φορές η κοινωνία χρειάζεται το κίνητρο και τη δημιουργία προϋποθέσεων και κατάλληλου πλαισίου για να καταφέρει να διαμορφώσει μια προσανατολισμένη συμπεριφορά. Αυτή τη συμπεριφορά καταφέρει να καλλιεργήσει το Πρόγραμμα μέσα από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση».

Ο δήμαρχος Γλυφάδας κος Παπανικολάου, υπογραμμίζοντας τη σύνδεση της βιώσιμης ανάπτυξης με την εκπαίδευση, ανέφερε: «Δηλώνουμε πιστοί

αίτερη χαρά και υπερηφάνεια. Κι αυτό γιατί έχει καθιερώσει πλέον τη Γλυφάδα ως μέρος ποιοτικού τουρισμού, καθώς, σε πείσμα των καιρών, κρατάμε την παραλία μας ελεύθερη και ανοιχτή για όλους και παράλληλα πεντακάθαρη και νοικοκυρεμένη.

Για να κερδίσεις «Γαλάζια Σημαία», πρέπει, ως γνωστόν, και η ποιότητα των υδάτων να είναι «εξαιρετική» και η παραλία να πληροί 33 πολύ αυστηρά κριτήρια, όπως καθαρά νερά, καθαριότητα ακτής, υποδομές, οργάνωση, πληροφόρηση, ασφάλεια λουομένων και επισκεπτών, εγκαταστάσεις υγιεινής, προστασία του φυσικού πλούτου της ακτής και του παράκτιου χώρου. Αυτά φροντίζουμε με πολύ κόπο αλλά και με μπόλικο μεράκι και αγάπη για την πόλη μας και τους συμπολίτες μας κάθε χρόνο, με γνώμονα την άνεση, την ασφάλεια και την υγεία των κατοίκων και των επισκεπτών της πόλης μας και των παραλιών της. Και είναι μια δύσκολη και σύνθετη αποστολή, ιδίως δε τα περασμένα

δύο χρόνια, όπου η πανδημία του κορονοϊού και τα μέτρα της Πολιτείας δημιουργούσαν ένα ιδιαίτερα απαιτητικό περιβάλλον.

Η ανάπλαση του παραλιακού μας μετώπου, την οποία έχουμε ήδη ξεκινήσει, θα οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερη αναβάθμιση και θα ενισχύσει τη Γλυφάδα μας ως πόλο έλξης επισκεπτών διεθνώς, πάντοτε με σεβασμό και στη θάλασσα και στις ακτές και σε όλο το μοναδικό φυσικό περιβάλλον του Σαρωνικού και της ακτογραμμής του.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό δε ότι την βράβευση, την πιστοποίηση αυτή, πραγματοποιεί η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, η παλαιότερη περιβαλλοντική οργάνωση εθνικής εμβέλειας της χώρας, που συμπληρώνει φέτος, 70 χρόνια αδιάλειπτης δράσης σε περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, σε προγράμματα προστασίας της φύσης και διαθέτει σπάνια τεχνογνωσία, εμπειρία, αξιοσύνη και ήθος.

Γιώργος Παπανικολάου
Δήμαρχος Γλυφάδας

σύμμαχοι και συνοδοιπόροι της ΕΕΠΦ. Πέραν του εξαιρετικού έμφυτου δυναμικού που έχει η εταιρία αυτή, είναι εξαιρετική και η ποιότητα της δουλειάς που γίνεται για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Εάν η βιώσιμη ανάπτυξη είναι η μόνη κατεύθυνση που μπορούμε να έχουμε, η περιβαλλοντική εκπαίδευση αποτελεί τη βάση για να καταφέρουμε να βαδίζουμε σε αυτή την κατεύθυνση. Προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται όλοι οι φορείς, οι ευαισθητοποιημένοι πολίτες του κόσμου, οι οργανισμοί και οι πολιτικές που υιοθετούνται».

Σε αυτή την κατεύθυνση κινείται και το FEE, όπως σχολίασε και ο διευθυντής του Διεθνούς Προγράμματος κος Durand: «Η νέα στρατηγική του FEE GAIA 20:30 έχει ως στόχο για τα χρό-

νια που θα έρθουν και μέχρι το 2030 να επεκτείνουμε το πλάι-σιο και να βελτιώσουμε τα κριτήρια της Γαλάζιας Σημαίας σε σχέση με την κλιματική αλλαγή και τη δράση για το κλίμα, την προστασία της βιοποικιλότητας και την καταπολέμηση της ρύπανσης. Η νέα δεκαετής στρατηγική του FEE που διαπνέει όλα τα προγράμματά του για τα επόμενα χρόνια στοχεύει στην αντιμετώπιση των παραπάνω καιρίων προβλημάτων, σε μία εποχή που η ανάγκη για ανάληψη δράσης, και μάλιστα συλλογικής, κρίνεται επιτακτική».

Η υφυπουργός Τουρισμού κα Ζαχαράκη στην εισήγηση της ανέφερε: «Η διαδικασία της Γαλάζιας Σημαίας προσδίδει στην ποιότητα αυτής της χώρας και των υπηρεσιών που παρέχει» ενώ συμπλήρωσε «Θα είμαστε

Σοφία Ζαχαράκη

Τη Δευτέρα 16 Μαΐου 2022, στον Δήμο Γλυφάδας, σε αυτό το όμορφο προάσιο της Αθήνας, είχα την ευκαιρία να παραστώ σε δύο εκδηλώσεις που οργανώθηκαν από την ΕΕΠΦ, εκδηλώσεις που έδωσαν μια παραδειγματική εικόνα του τι προσβύει το πρόγραμμα Γαλάζια Σημαία. Κάθε χρόνο στην αρχή της τουριστικής σεζόν πραγματοποιούνται σε όλο τον κόσμο εκδηλώσεις για την ανακοίνωση των βραβεύσεων του προγράμματος και το ίδιο συμβαίνει και στην Ελλάδα. Δύο κύρια συστατικά του προγράματός μας είναι η περιβαλλοντική εκπαίδευση και η εμπλοκή όλων των ενδιαφερομένων μερών. Και οι εκδηλώσεις που διοργάνωσε η ΕΕΠΦ στη Γλυφάδα τα ανέδειξαν με ζωντάνια και κέφι.

Το πρωινό μέρος των εκδηλώσεων έλαβε χώρα σε μια όμορφη παραλία. Οι λουόμενοι που έτυχε να βρίσκονται εκεί είδαν την παραλία να γεμίζει μαθητές και μαθήτριες που ήρθαν για να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες περιβαλλοντικής εκπαίδευ-

σης και ασφάλειας, τις οποίες είχαν προετοιμάσει η ομάδα της ΕΕΠΦ, ο Δήμος και τοπικοί παράγοντες. Δραστηριότητες που οι μαθητές φάνηκε να τις διασκεδάζουν, αποκομίζοντας παράλληλα τόσο γνώσεις για το περιβάλλον όσο και για το πώς να παραμένουν ασφαλείς στις παραλίες μαζί με τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

Στο βραδινό μέρος ήταν η ώρα των ενηλίκων να συγκεντρωθούν και να γιορτάσουν τη συστηματική δουλειά της ΕΕΠΦ και τις φετινές βραβεύσεις της Ελλάδας. Η ΕΕΠΦ, μια οργάνωση με μακρόχρονη εμπειρία, αποδεικνύει κάθε χρονιά την ικανότητά της να φέρνει σε μια κοινή πλατφόρμα δημιουργικής συζήτησης τόσο το κοινό όσο και εκπροσώπους αρχών, παραγόντων και οργανώσεων, προωθώντας έτσι την επίτευξη των στόχων της Γαλάζιας Σημαίας και εξασφαλίζοντας την αποδοχή και την υποστήριξη της από την κοινωνία. Χάρη στην πρόσκλησή σας, είχα την ευκαιρία να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου τό-

Johann Durand

σο στην ΕΕΠΦ όσο και σε όλους τους φορείς που συμμετέχουν με τη συνεχιζόμενη υποστήριξή τους, την εμπειρία και την αφοσίωσή τους στους κοινούς μας στόχους: να δράσουμε για το κλίμα, να προστατέψουμε τη βιοποικιλότητα και να αντιμετωπίσουμε τη ρύπανση του περιβάλλοντος.

Johann Durand

Διευθυντής του Διεθνούς Προγράμματος Γαλάζια Σημαία

Διονυσία - Θεοδώρα Αυγερινού

Χριστίνα Τετράδη

Γεώργιος Βερνίκος

Δαρεία-Νεφέλη Βουρδουμιά

εδώ, έχοντας υιοθετήσει, μέσω και του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, τον μεγάλο στόχο των Γαλάζιων Σημαίων».

Αξίζει να σημειώσουμε τα λόγια της προέδρου της Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής κας Αυγερινού: «Η Γαλάζια Σημαία συμβάλλει στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, στη δημόσια υγεία, στην ασφάλεια των λουομένων, στην ανάπτυξη των βραβευμένων περιοχών και στην εκπλήρωση των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ. Προωθεί με τον πιο άμεσο και αποτελεσματικό τρόπο τη Βιώσιμη Διαχείριση και εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις τόσο για την ασφάλεια και την υγεία, όσο και για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και πληροφόρηση της κοινωνίας». Η κα Αυγερινού έκλεισε τον χαιρετισμό της με μία όμορφη εικόνα λέγοντας ότι η Γαλάζια Σημαία αποτελεί «αναπόσπα-

στο κομμάτι του κάρδρου των ελληνικών διακοπών που θέλουμε να έχουμε».

Ακολούθησε ο χαιρετισμός της κας Τετράδη, αντιπροέδρου του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΞΕΕ) και προέδρου Ξενοδόχων Λαγανά, η οποία, μεταξύ άλλων, σημείωσε: «Στο ΞΕΕ πιστεύουμε ότι η αειφορία δεν είναι απλά μια διακήρυξη, είναι πραγματικά μια πράξη, και αυτό που εμείς κάνουμε και προάγουμε και στα μέλη μας είναι ότι η ανάπτυξη στον τομέα μας πρέπει να εναρμονίζεται με τις αρχές της αειφορίας. Πρέπει δηλαδή να βασίζεται σε κανόνες κοινωνικής ευθύνης και βέβαια να έχει στο επίκεντρό της τον άνθρωπο αλλά και την ποιότητα ζωής. Μια υγιής τουριστική βιομηχανία εξαρτάται και συνδέεται με ένα υγιές περιβάλλον. Και αυτό το βλέπουμε μέσα από τη Γαλάζια Σημαία αλλά και το πρόγραμμα Green Key, και φυσικά αυτό

Χριστίνα Τετράδη, Νίκος Πέτρου, Σοφία Ζαχαράκη, Γιώργος Παπανικολάου και Γρηγόρης Κωνσταντέλλος

Σταύρος Κατσικιάδης

είναι το μήνυμα που δίνει και η εποχή και ζητάει ο επισκέπτης. Την αειφορία με την τουριστική ανάπτυξη».

Ο κος Βερνίκος, γενικός γραμματέας του ΣΕΤΕ επεσήμανε: «Το Διεθνές Πρόγραμμα Γαλάζια Σημαία συνδέεται ευθέως με τη μετάβαση του τουρισμού σε βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης και με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ. Χαρακτηριστικά αναφέρω τον Στόχο 14, ο οποίος αναφέρεται στη βιώσιμη ζωή στο νερό, αλλά και τους Στόχους 3, 6, 11 που σχετίζονται με την καλή υγεία και ευημερία, το καθαρό νερό και τις βιώσιμες πόλεις και κοινότητες».

Ο κος Κατσικιάδης, πρόεδρος της Ένωσης Μαρινών Ελλάδας και διευθύνων σύμβουλος της Lamda Flisvos Marina ΑΕ, τονίζει ότι «Η βράβευση ενός τουριστικού λιμένα με Γαλάζια Σημαία δεν αποτελεί απλή επιβράβευση της καθαριότητας και

της τάξης στον λιμένα, αποτελεί ουσιαστικά σύστημα αξιολόγησης της ποιότητας, της ασφάλειας, της οργάνωσης και της περιβαλλοντικής μέριμνας τόσο στον χερσαίο όσο και στον θαλάσσιο χώρο ενός τουριστικού λιμένα. Τα αυστηρά κριτήρια που θέτει το πρόγραμμα αποτελούν οδηγό και σύμβουλο για τον φορέα διαχείρισης μιας μαρίνας, ώστε να χαράζει τη στρατηγική αναβάθμισης των υποδομών και των υπηρεσιών της. Αποτελούν επίσης κανονιστικά μέτρα και οδηγό εκπαίδευσης για τα πληρώματα των σκαφών αναψυχής και του προσωπικού της μαρίνας. Χωρίς αμφιβολία, οι μαρίνες που βραβεύονται από την αρμόδια επιτροπή του Προγράμματος Γαλάζια Σημαία συμβάλλουν ενεργά στη διατήρηση ενός ασφαλούς και καθαρού παράκτιου περιβάλλοντος, ενώ ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται η συνεισφορά τους στην τοπική

Αντώνης Στεφιάτος

Γρηγόρης Κωνσταντέλλης

Γεώργιος Καπεντζώνης

Παραλαβή τιμητικής πλάκετας για λογαριασμό της Αλίκης Βαβούρη από την εγγονή της Αλίκη

Απονομή τιμητικής πλάκετας στον Λεωνίδα Κόλλα

Σβήνοντας τα κεριά της τούρτας των 35 χρόνων!

οικονομία και στην κοινωνία».

Στη συνέχεια, ο πρόεδρος επιτροπής θεσμών και μέλος ΔΣ της ΚΕΔΕ, δήμαρχος Βάρης Βούλας Βουλιαγμένης κος Κωνσταντέλλος, ανέφερε: «Εμείς, ως Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος, συμμετέχουμε ενεργά και χαιρετίζουμε την πρωτοβουλία της Γαλάζιας Σημαίας, τη στηρίζουμε, μια πρωτοβουλία που μας ωθεί να γίνουμε καλύτεροι, να προσφέρουμε στους κατοίκους και τους επισκέπτες των πόλεών μας ακτές, μαρίνες και σκάφη υψηλών προδιαγραφών, με σεβασμό στο περιβάλλον, την υγεία του κάθε λουόμενου και των ατόμων με κινητικές δυσκολίες».

Μετά τους χαιρετισμούς παρουσιάστηκαν των δύο νέα σύντομα τηλεοπτικά σποτ που δημιουργήθηκαν για την προβολή και την προώθηση του μηνύματος του Προγράμματος.

Ακολούθησε μια έντονα συγκινησιακή στιγμή, η απονομή τιμητικής πλάκετας για την προσφορά τους στο Πρόγραμμα Γαλάζια Σημαία σε δύο σημαντικά, για την ΕΕΠΦ και το Πρόγραμμα, πρόσωπα.

Η πρώτη πλάκετα απονεμήθηκε στην κα Αλίκη Βαβούρη, την ψυχή του Προγράμματος, που ήταν υπεύθυνη συντονισμού του από το 1992 έως το 2008. Η Αλίκη μας είναι πλέον και επίτιμο μέλος του ΕΕΕ, ως αναγνώριση της συνεισφοράς της στο έργο του. Την πλάκετα παρέλαβε η εγγονή της Αλίκη.

Η δεύτερη πλάκετα απονεμήθηκε στον κο Λεωνίδα Κόλλα, που διετέλεσε επί πολλά χρόνια γενικός γραμματέας του ΔΣ και υπεύθυνος της Γαλάζιας Σημαίας και του Green Key. Η συνεισφορά του ήταν ιδιαίτερα σημαντική για την ΕΕΠΦ και ως αναγνώριση αυτής, με απόφαση των μελών του ΔΣ της ΕΕΠΦ, ο κος Κόλλας ανακηρύχθηκε επίτιμος γενικός γραμματέας του ΔΣ της Εταιρίας.

Η εκδήλωση συνεχίστηκε με την κοπή της επετειακής τούρτας για τα 35α γενέθλια του Προγράμματος και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων.

Με 581 βραβευμένες ακτές η Ελλάδα κατέχει και πάλι τη 2η θέση παγκοσμίως ανάμεσα σε 53 χώρες. Η Διεθνής Επιτροπή βράβευσε 4.194 ακτές, 732 μαρίνες και 116 τουριστικά σκάφη σε όλο τον κόσμο. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι βραβεύσεις ξεπερνούν τις 600 για πρώτη φορά και ότι η Ελλάδα κατέχει το 14% των βραβευμένων ακτών στο σύνολο των 48 χωρών που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα. Πρώτος αναδείχθηκε ο νομός Χαλκιδικής, με 87 σημαίες. Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης διατηρεί ψηλά τον πήχη για συνεχή βελτίωση της ποιότητας των ακτών, μαρινών και τουριστικών σκαφών στη χώρα μας.

Η Γαλάζια Σημαία θέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο η ατομική πρωτοβουλία, η συλλογική ευθύνη και η συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς συγκλίνουν σε κοινή τροχιά για την ουσιαστική προστασία του περιβάλλοντος και τη διαρκή δράση προς την αειφόρο ανάπτυξη. Και έτσι δεσμεύεται να συνεχίσει. ■

Δαρεία-Νεφέλη Βουρδουμπά
Χριστίνα Στράτη

Γιώργος Παπανικολάου, Αικατερίνη Νοτοπούλου,
Γιώργος Αγγελίδουλος και Σταμάτης Σκαμπαρδώνης

Εργαστήρια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην παραλία της Γλυφάδας

Το πρωί της 1ης Μαΐου πραγματοποιήθηκε μια όμορφη εκδήλωση με μαθητές στη βραβευμένη με Γαλάζια Σημαία ακτή του Δήμου Γλυφάδας, παρουσία του δημάρχου κου Γιώργου Παπανικολάου, της αντιδημάρχου Παιδείας και Νέας Γενιάς, κας Ελένης Καραχού, του προέδρου της ΕΕΙΠΦ κου Νίκου Πέτρου, του διευθυντή του Διεθνούς Προγράμματος κου Johann Durand και του υπεύθυνου Π.Ε. Α' /βάθμιας Δ' Αθήνας κου Νίκου Στεφανόπουλου. Οι μαθητές και οι μαθή-

τριες του 1ου Δημοτικού Σχολείου Γλυφάδας συμμετείχαν εκ περιτροπής και στα 3 εργαστήρια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που διοργανώθηκαν. Σκοπός των εργαστηρίων ήταν τα παιδιά να ενημερωθούν με βιωματικό τρόπο για τη θαλάσσια βιοποικιλότητα και τους κινδύνους που αντιμετωπίζει από την ανθρώπινη παρέμβαση.

Για το πρώτο εργαστήριο στόχος ήταν οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίσουν μερικά από τα Φύκη (μικροφύκη και μακροφύκη) της Ελλάδας και να τα διακρίνουν από τα θαλάσσια Σπερματοφύτα. Για τον σκοπό

αυτό χρησιμοποιήθηκαν ζωντανά δείγματα, καθώς και διατηρημένο φυσικό υλικό. Δείγματα ερμπαρίου και κάρτες με σχετικές φωτογραφίες και πληροφορίες χρησιμοποιήθηκαν σε παιχνίδια γνώσης. Το εργαστήριο συντόνισε η Μαρία Ρουσομουστακάκη

Στο εργαστήριο του ΑΡΧΕΛΩΝ που εμπύχωσε ο Δημήτρης Φυτίλης, υπεύθυνος του Κέντρου Διάσωσης, τα παιδιά έπαιξαν ένα επιδαπέδιο παιχνίδι για τους παράγοντες που απειλούν τη θαλάσσια χελώνα και έμαθαν για το έργο της οργάνωσης που πρωτοστατεί στην προστασία της.

Στο τρίτο εργαστήριο τα παι-

διά έπαιξαν το παιχνίδι «Αγώνας Χελώνας». Αφού χωρίστηκαν σε δύο ομάδες –θαλάσσιες χελώνες και θηρευτές– ακολούθησαν τους κανόνες αυτού του ιδιότυπου «κυνηγιού»: οι θηρευτές προσπαθούσαν να μαζέψουν όσες περισσότερες ζωές από τις χελώνες και οι χελώνες όσες περισσότερες τροφές από τις ενδεδειγμένες νησίδες. Στο τέλος του χρόνου ανακηρύσσονται δύο νικητές: ο πιο γρήγορος και αποτελεσματικός θηρευτής και η χελώνα με τις περισσότερες τροφές. Τα πράγματα όμως δεν είναι τόσο απλά όσο φαίνονται: τα βοτσαλάκια, που συμβόλιζαν την τροφή της χελώνας, δεν ήταν όλα τόσο αθώα. Τα μαύρα βοτσαλάκια ήταν, δυστυχώς, πλαστικά που η χελώνα μπέρδεψε με την τροφή της...! Η αποκάλυψη αυτή, που προκάλεσε την έκπληξη των παιδιών, οδήγησε σε μια συζήτηση σχετικά με τα πλαστικά στις θάλασσες και με τους κινδύνους που θέτουν για τη θαλάσσια πανίδα. Το πλαστικό μπουκάλι και η πλαστική σακούλα ήταν οι πρωταγωνιστές της συζήτησης! Το εργαστήριο συντόνισαν η Βέρα Βορούλλα, υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ΔΠΕ Ανατ. Αττικής και μέλος του ΔΣ της ΕΕΙΦ, και ο Σταμάτης Σκαμπαρδώνης, Γενικός Γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΕΙΦ. ■

Βέρα Βορούλλα

Interreg

Ελλάδα-Κύπρος

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

SocioCoast

Ενίσχυση της Προβολής Παραλιών και Παράκτιων Περιοχών και Αναφορών Προβλημάτων με Πληθοπορισμό

Στις 14 και 15 Ιουνίου 2022 πραγματοποιήθηκε η πρώτη διάζωση συνάντηση των εταιρών του έργου στο Πανεπιστήμιο της Κύπρου στη Λευκωσία. Ο κάθε Εταίρος παρουσίασε τις δραστηριότητες καθώς και τις επόμενες δράσεις του μαζί με το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους.

Η ομάδα του έργου είχε την χαρά να δει το πρώτο σχέδιο της εφαρμογής για κινητές συσκευές στην οποία έχουν ενσωμαωθεί δεδομένα προβλέψεων και πραγματοποιούνται δοκιμές για την επέκταση του Πληθοπορισμού στα δεδομένα των καιρικών συνθηκών. Η σχεδιαστική

στρατηγική του πληθοπορισμού, όπως υλοποιείται στην εφαρμογή, περιλαμβάνει δύο άξονες: (1) την ευκολία στην πρόσβαση και στην αλληλεπίδραση με την πληροφορία, (2) το εύρος και την ακρίβεια της πληροφορίας. Τα εργαλεία Τεχνολογία Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο του έργου θα προσφέρουν εμπλουτισμένη πληροφόρηση στους επισκέπτες και θα δώσουν τη δυνατότητα της διδραστικής συμμετοχής τους στην αναβάθμιση των πληροφοριών μέσω πληθοπορισμού, διευκολύνοντας, για παράδειγμα, αναφορές ρύπανσης, εμφάνισης νέων ειδών ή πληροφοριών για την κατάσταση των υφιστάμενων υποδομών σε τουριστικές περιοχές.

Οι δράσεις δημοσιότητας συνεχίστηκαν από όλους τους εταίρους με τη συμμετοχή στο 8ο Διεθνές Συνέδριο «Εξυπνων Πόλεων» – The Web and Smart Cities να ξεχωρίζει. Στο πλαίσιο του έργου, το Πανεπιστήμιο Κύπρου μαζί με το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ) της Κρήτης συμμετείχε με ένα ερευνητικό άρθρο στο στο Διεθνές Διαδικτυακό Συνέδριο (Web And TheCity 2022), στις 25 Απριλίου 2022, με έδρα τη Λυών. Το άρθρο με τίτλο «A Framework to Enhance Smart Citizen Science in Coastal Areas» έχει σκοπό να εισαγάγει ένα νέο «πλαίσιο», που αφορά παράκτιες περιοχές κάτω από την έννοια των «έξυπνων πόλεων». Το πλαίσιο αυτό στοχεύει: (1) στη χρήση δεδομένων βιοποικιλότητας από πλατφόρμες ανοιχτού κώδικα και οργανωτικές παρατηρήσεις, (2) στη συλλογή της γνώσης που παράγεται από τους πολίτες, (3) στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των πολιτών και (4) στην αναφορά περιβαλλοντικών ζητημάτων στις παράκτιες περιοχές της πόλης τους. Αυτό θα επιτυγχάνεται μέσω της δημιουργίας μιας

φωτ. Ιωάννης Ράλλης

νέας πλατφόρμας γνώσης, καθώς και μιας κινητής εφαρμογής για την υποστήριξη της βιωσιμότητας «έξυπνων» παράκτιων περιοχών.

Στο πλαίσιο των δράσεων του έργου ολοκληρώθηκαν με επιτυχία οι δειγματοληψίες πεδίου σε 6 παραλίες-στόχους στην Κρήτη. Η καταγραφή των δεδομέ-

νων βιοποικιλότητας πραγματοποιήθηκε από την καταδυτική ομάδα του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ) με επιτόπια παρατήρηση και υποβρύχια φωτογράφιση, ενώ ο προσδιορισμός των οργανισμών έγινε στο κατώτερο δυνατό ταξινομικό επίπεδο. Στις παραλίες-στόχους του έργου βρέθηκαν συνολικά 132 taxa (είδη ή γένη). Για τα διαφορετικά είδη που προσδιορίστηκαν συλλέχθηκαν βιβλιογραφικές πληροφορίες σχετικά με το μέγιστο μέγεθος των οργανισμών, το βάθος και το ενδιαίτημα όπου διαβιούν, τις περιβαλλοντικές πιέσεις που δέχονται και το μέγεθος του πληθυσμού στο οποίο συνήθως απαντώνται. Τα παραπάνω δεδομένα βιοποικιλότητας μαζί και με άλλα δεδομένα θα είναι διαθέσιμα

φωτ. Μάρκος Διγενής

στην πλατφόρμα γνώσης μετά την ολοκλήρωση του έργου.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δράσεις αλλά και τα νέα του SocioCoast μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του έργου, η οποία λειτουργεί στα ελληνικά στη διεύθυνση www.sociocoast.eu. ■

Ελένη Ντέκα

Η αναγνωρισιμότητα του Green Key ανοίγει το δρόμο σε διεθνείς συνεργασίες.

Το πρόγραμμα Green Key θέτει το πλαίσιο, ώστε να εντάξει την ατομική πρωτοβουλία σε τροχιά και κατεύθυνση για τη μείωση του οικολογικού αποτυπώματος και, μακροπρόθεσμα, για την εξάλειψή του. Μέσα από την περιβαλλοντική εκπαίδευση η βιομηχανία της φιλοξενίας αυτοπροσδιορίζεται εκ νέου, διαμορφώνει περιβαλλοντικά την ταυτότητά της από θέση ευθύνης και ο αειφόρος τουρισμός παρεισφρεί στους τομείς

δράσης ιδιωτών, επισκεπτών και φορέων με στόχο την αλλαγή και την ανάπτυξη σε κάθε επίπεδο.

Η αναγνωρισιμότητα του προγράμματος ως το κυρίαρχο πρόγραμμα αειφορικής διαχείρισης στον τουρισμό παγκοσμίως, και η διάδοση του μηνυμάτος του για έναν τουρισμό με όρους βιώσιμης ανάπτυξης δημιούργησαν το έδαφος ώστε φορείς και οργανισμοί διεθνούς εμβέλειας να προσεγγίσουν το Green Key για να διευρύνουν τη δραστηριοποίησή τους στους κόλπους της τουριστικής βιομηχανίας.

Οι καταναλωτές συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο τον αντίκτυπο που μπορεί να έχουν τα ταξίδια σε τοπικά περιβάλλοντα, οικονομίες και άτομα. Πρόσφατη έρευνα από την Expedia Group αποκάλυψε ότι σχεδόν δύο στους τρεις (59%) ταξιδιώτες είναι πρόθυμοι να πληρώσουν περισσότερα για να κάνουν το ταξίδι τους πιο βιώσιμο. Η προθυμία να δαπανηθούν επι-

Green Key

πλέον για την αειφορία δείχνει ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι στο επίκεντρο πολλών ταξιδιωτών.

Με την υπογραφή του Sustainable Pledge με την UNESCO και την Expedia Group, το Green Key ενισχύει περαιτέρω την αποστολή του για την προώθηση αειφόρων ταξιδιών, την ενίσχυση της τοπικής κοινωνίας και τη διατήρηση της

Παρουσίαση του Προγράμματος, καθώς και τον πλήρη κατάλογο των Ξενοδοχειακών μονάδων που βραβεύονται με το σήμα οικολογικής ποιότητας Green Key θα βρείτε και στον ιστοχώρο του Προγράμματος στη διεύθυνση <http://www.greenkey.gr>

Finn Bolding Thomsen,
δ/τής του Green Key International

πολιτιστικής κληρονομιάς παγκοσμίως.

Ο Finn Bolding Thomsen, διευθυντής του Green Key International, δήλωσε: «Με το Green Key να αποτελεί κορυφαίο πρότυπο περιβαλλοντικών και βιώσιμων λειτουργιών στην τουριστική βιομηχανία, είμαστε στην ευχάριστη θέση να συνάψουμε συνεργασία με την UNESCO και την Expedia Group, προκειμένου να υποστηρίξουμε χιλιάδες επιχειρήσεις ανά τον κόσμο να εφαρμόσουν αειφόρες πρακτικές για τη μείωση του συνολικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος της βιομηχανίας».

Από τη δημιουργία του το 2019, η υπόσχεση της UNESCO έχει επεκταθεί, με μεγάλους ξενοδοχειακούς ομίλους και ανεξάρτητα ξενοδοχεία να εγγράφονται και να δεσμεύονται για συγκεκριμένη, διαφανή και εφικτή δράση. Τα ξενοδοχεία που συμμετέχουν υποστηρίζουν τη μείωση και την εξάλειψη των πλαστικών και των απορριμμάτων μιας χρήσης, τη σωστή διαχείριση της ενέργειας και του νερού και προωθούν τη βιώσιμη συμμετοχή της κοινότητας. Λαμβάνουν πιστοποιητικό «Υπογράψαμε την UNESCO Sustainable Travel Pledge», ανανεώνουν τη δέσμευσή τους κάθε χρόνο και αναφέρουν την πρόοδο που έχει επιτευχθεί.

Τον Μάρτιο του 2022, το Green Key International σύναψε μαζί με την UNESCO και την Expedia συνεργασία μέσα από το πρόγραμμα Sustainable Travel Pledge, με στόχο την προώθηση αειφόρων ταξιδιών. Με την έναρξη αυτής της συνεργασίας, το Green Key ενισχύει περαιτέρω την αποστολή του για την προώθηση βιώσιμων ταξιδιών και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς παγκοσμίως.

Η συνεργασία αυτή σημαίνει ότι οι 3.700 βραβευμένες τουριστικές επιχειρήσεις σε πάνω από 60 χώρες θα γίνουν μέρος της δέσμευσης της UNESCO, ανεβάζοντας το σύνολο σε περισσότερα από 9.000 επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο.

Παράλληλα, λαμβάνουν αυξημένη προβολή με ένα σήμα σε πολλούς ιστότοπους κρατήσεων ταξιδιών στην αγορά του Ομίλου Expedia.

Ο Jean-Philippe Monod, SVP Government and Corporate Affairs, Expedia Group, δήλωσε: «Είμαστε στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσουμε τη συνεργασία μας με το Green Key, τον πρωταθλητή του βιώσιμου τουρισμού. Και αυτή η ανακοίνωση δείχνει ότι όλο και περισσότερες τουριστικές επιχειρήσεις είναι πρόθυμες να αναλάβουν συγκεκριμένες και διαφανείς δεσμεύσεις για τη βιωσιμότητα, καθώς η απειλή της κλιματικής αλλαγής γίνεται πιο πραγματική μέρα με τη μέρα».

Ο αναπληρωτής γενικός διευθυντής Πολιτισμού της

UNESCO, Ernesto Ottone R., δήλωσε: «Η συνεργασία μας με το Green Key International αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό ορόσημο, και είμαστε στην ευχάριστη θέση να καλωσορίσουμε τις περισσότερες από 3.200 νέες επιχειρήσεις ως υποστηρικτές της δέσμευσης της UNESCO. Με αυτό τον τρόπο καλούμε και άλλους να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα και να δεσμευτούν στην πρόοδο σε αυτές τις βασικές προτεραιότητες για τον αειφόρο τουρισμό, από τη μείωση των πλαστικών μιας χρήσης και την εξοικονόμηση νερού και ενέργειας έως την ενίσχυση της ένταξης, της ενδυνάμωσης και της ανθεκτικότητας της τοπικής κοινότητας».

Η συνεργασία είναι η ίσως η μόνη λύση σε κάθε πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει ο άνθρωπος του σήμερα. Η αδυναμία της οικονομίας, η πόλωση της κοινωνίας, η εξάντληση του περιβάλλοντος και η έκλυση της πολιτικής δράσης διαμορφώνουν την επιτακτική ανάγκη για συνέργειες. Τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου είναι προβλήματα που αφορούν το σύνολο της κοινότητας. Δεν απευθύνονται σε μονάδες που χρειάζονται υποστήριξη, αλλά σε σύνολα ατομικής ευθύνης που διαμορφώνουν συλλογική συνείδηση. Το κλειδί ενυπάρχει ακριβώς σε αυτό το κομβικό σημείο: να αντιληφθεί ο άνθρωπος ότι θα πρέπει να αποφασίσει εάν θα είναι μέρος της λύσης ή μέρος του προβλήματος. Το Green Key ενυπάρχει ακριβώς σε εκείνο το νευραλγικό σημείο όπου η φιλοξενία αποφασίζει να είναι μέρος της λύσης με συνέπεια, με ευθύνη και τελικό στόχο την ολιστική αποφόρτιση του περιβάλλοντος. ■

Νατάσσα Αντωνοπούλου

Υπεύθυνη προγράμματος

Ματούλα Συρίγου

Executive Assistant

Εθνική Τράπεζα

Με **υπευθυνότητα** και **συνέπεια**
για ένα **βιώσιμο μέλλον**

Στην Εθνική Τράπεζα, αντιλαμβανόμενοι τη σημασία του ρόλου μας, αναγνωρίζουμε τις άμεσες και έμμεσες επιδράσεις της λειτουργίας μας στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον και καταβάλλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια να περάσουμε στην επόμενη μέρα, σε μία εποχή βιώσιμης ανάπτυξης και οικονομίας.

Με την κλιματική αλλαγή να αποτελεί σήμερα τη σημαντικότερη περιβαλλοντική πρόκληση της εποχής μας, η Εθνική Τράπεζα στοχεύοντας στη διαρκή προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της εταιρικής κοινωνικής υπευθυνότητας αναλαμβάνει σημαντικές πρωτοβουλίες και έργα με θετικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο.

■ Ανασυγκρότηση Βόρειας Εύβοιας

Η Εθνική Τράπεζα συμμετέχει σε αυτή την εθνική προσπάθεια, ως ο επίσημος χορηγός της εκπόνησης της μελέτης για το συνολικό «Master Plan» της ανασυγκρότησης της Β. Εύβοιας. Μια πολύ σημαντική μελέτη που θέτει τα θεμέλια για την αναγέννηση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής που καταστράφηκε από τις πυρκαγιές σε σημαντικό βαθμό. Με αυτόν τον τρόπο η Εθνική Τράπεζα συμβάλλει ουσιαστικά στο σχέδιο ανάπτυξης που θα δώσει μια νέα προοπτική και ελπίδα σε για ένα περιβαλλοντικά και οικονομικά βιώσιμο μέλλον για την περιοχή.

Το πρόγραμμα της κατάρτισης αφορά όλες ανεξαιρέτως τις εθελοντικές ομάδες δασοφυροπροστασίας που λειτουργούν και στις 13 Περιφέρειες της χώρας με έμφαση σε συγκεκριμένες περιοχές που παρουσιάζουν ιστορικό δασικών πυρκαγιών και διαθέτουν ισχυρή παρουσία εθελοντικών ομάδων και πραγματοποιείται από επιστήμονες με πολυετή εμπειρία στο αντικείμενο.

■ Πρωτοβουλία για την ενίσχυση Εθελοντικών Ομάδων Δασοπροστασίας

Η Εθνική Τράπεζα ενώνει τις δυνάμεις της με το Ίδρυμα Αθηνάς Ι. Μαρτίνου και το Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση και από κοινού στηρίζουν το πρόγραμμα που υλοποιείται ήδη μέσω της συνεργασίας του ΜΚΣ Δεσμός, του WWF Ελλάς και του HIGGS (Higher Incubator Giving Growth & Sustainability), με στόχο την υποστήριξη των εθελοντικών ομάδων δασοφυροπροστασίας ανά την Ελλάδα και θα διαρκέσει έως το 2024.

Η πρωτοβουλία ενίσχυσης θα κινηθεί σε δύο παράλληλους άξονες:

- τη σημαντική ενίσχυση 50 εθελοντικών ομάδων από όλη τη χώρα σε υλικό εξοπλισμό, που θα επιλεγούν βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων αξιολόγησης και
- την κατάρτιση για τις δασικές πυρκαγιές μέσω εξειδικευμένων εργαστηρίων.

■ Περιβαλλοντικές δράσεις εσωτερικής λειτουργίας

Η Εθνική Τράπεζα επιδιώκει τη μείωση του περιβαλλοντικού της αποτυπώματος και των επιδράσεων της που προκύπτουν από τη λειτουργία της και τη διαχείριση των υποδομών της. Στο πλαίσιο αυτό θέματα προτεραιότητας είναι (ενδεικτικά):

- Η εξοικονόμηση ενέργειας και φυσικών πόρων
- Η αποτελεσματική διαχείριση χαρτιού και στερεών αποβλήτων
- Ο εξορθολογισμός των επαγγελματικών μετακινήσεων
- Η βελτίωση ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων της.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΑ ΔΑΣΗ

Δράσεις καθαρισμού στις Περιφερειακές Ενότητες Φωκίδας & Βοιωτίας

Η ΕΕΠΦ γιόρτασε την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος με δύο δράσεις καθαρισμού στις Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ) Φωκίδας και Βοιωτίας, που είχαν ως στόχο την απομάκρυνση των απορριμμάτων και των ξένων προς το δασικό οικοσύστημα υλικών, που ρυπαίνουν και, κατά περίπτωση, μπορεί να προκαλέσουν πυρκαγιές.

Η εταιρεία MYTILINEOS, υποστηρίζοντας για 2η σχολική χρονιά τις περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες της ΕΕΠΦ και αναγνωρίζοντας την επιχειρηματική της ευθύνη για τη διατήρηση των ισορροπιών στη φύση, στηρίζει τη δράση «Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της σχολικής κοι-

νότητας και της τοπικής κοινωνίας σχετικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών, τις πολιτικές και πρακτικές δασοπροστασίας» στις ΠΕ Φωκίδας και Βοιωτίας, στο πλαίσιο της οποίας υλοποιήθηκαν οι εν λόγω καθαρισμοί. Οι βασικοί άξονες της πρωτοβουλίας είναι: α) δράση ευαισθητοποίησης με σχολεία και εθελοντικές ομάδες πολιτών των ΠΕ Βοιωτίας και Φωκίδας, β) οργάνωση και πραγματοποίηση 2 δράσεων καθαρισμού επιλεγμένων από τις αρμόδιες Δασικές Υπηρεσίες των ΠΕ Φωκίδας και Βοιωτίας δασικών περιοχών από τη συσσωρευμένη καύσιμη ύλη, που αποτελεί μία από τις βασικές αιτίες έναρξης πυρκαγιών, γ) υλοποίηση 2 διαδικτυακών επιμορφωτικών σεμιναρίων, ενός για

τους εκπαιδευτικούς των σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ενός για τις εθελοντικές ομάδες των ανωτέρω νομών.

Πιο συγκεκριμένα:

Το Σάββατο 4 Ιουνίου η εθελοντική ομάδα της ΕΕΠΦ και εκπρόσωποι από τον Σύλλογο Ελευθέρων και Αυτόνομων Δυτών Ν. Φωκίδας «Κρυσσαίος», την ΚΟΙΝΣΕΠ Μαντείο, το Δασαρχείο Άμφισσας και το Διοικητικό Συμβούλιο της τοπικής κοινότητας Ιτέας καθάρισαν το άλσος της ακτής Βραχάκια του παραθαλάσσιου οικισμού Κίρρας. Τα είδη των απορριμμάτων ποικίλλαν, με «πρωταγωνιστές» τα πλαστικά μπουκάλια νερού και καφέ, τα χαρτιά και τις χαρτοσακούλες. Η δράση οργάνωθηκε σε συνεργασία με τις Δ/σεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Φωκίδας και το Δασαρχείο Άμφισσας.

Την Κυριακή 5 Ιουνίου 2022 εθελοντές από την ΕΕΠΦ, τον Δήμο Θηβαίων, τον Κυνηγετικό Σύλλογο Θηβών, την Ομοσπονδία Θηροφυλακής και κάποιοι δημότες περπάτησαν καθαρίζοντας το περιαστικό δάσος του Μοσχοποδίου. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής συγκέντρωσαν και απομάκρυναν μεγάλες ποσότητες απορριμμάτων και εύφλεκτων υλικών. Κάνοντας πράξη το μήνυμα «Όλοι μαζί μπορούμε

Το «Μαθαίνω για τα Δάση» είναι ένα Διεθνές Δίκτυο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που έχει στόχο να ενθαρρύνει σχολεία και εκπαιδευτικούς, ώστε να συμπεριλάβουν τα δάση στις εκπαιδευτικές τους δραστηριότητες, να τα πλησιάσουν οι μαθητές και να μάθουν από αυτά. Υποστηρικτής της Δράσης «Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας σχετικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών, τις πολιτικές και πρακτικές δασοπροστασίας» είναι η Εταιρεία MYTILINEOS, την οποία και ευχαριστούμε θερμά

να σώσουμε τη Γη», στη δράση συμμετείχαν ο δήμαρχος Θηβαίων, ο αντιδήμαρχος Καθαριότητας και Πρασίνου, ο αντιδήμαρχος Οικονομικών-Διοικητικών Υπηρεσιών, η πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου, ο δημοτικός σύμβουλος και πρόεδρος της Επιτροπής Τουριστικής Προβολής και ο δημοτικός σύμβουλος και πρόεδρος της Επιτροπής Παιδείας. Η δράση οργανώθηκε σε συνεργασία με τον Δήμο Θηβαίων, το Δασαρχείο Θήβας και τις Δ/νσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Βοιωτίας. Στο τέλος της δράσης, ο δήμαρχος Θηβαίων μίλησε για τα οφέλη και τη σημασία της ανακύκλωσης, ενώ εκ μέρους του Δασαρχείου έγινε ενημέρωση για την πρόληψη και διαχείριση των δασικών πυρκαγιών.

Ο απολογισμός των καθαρισμών έδειξε για άλλη μια φορά το μεγάλο αποτύπωμα της ανθρώπινης δραστηριότητας, καθώς ο κύριος όγκος των συλλεχθέντων απορριμμάτων ήταν πλαστικά που σχετίζονται με την κατανάλωση ποτού και φαγητού, καθώς και είδη που σχετίζονται με τα προστατευτικά μέτρα της covid-19, μάσκες μιας χρήσης, γάντια, απολυμαντικά μαντιλάκια κ.τ.λ.

Στο τέλος των δύο δράσεων καθαρισμού μοιράστηκαν στους συμμετέχοντες από την ΕΕΠΦ

έντυπο ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο «Πώς προστατεύομαι από τις δασικές πυρκαγιές» σχετικά με την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών και την ασφάλεια των πολιτών, και επαναχρησιμοποιούμενα παγούρια.

Οι καθαρισμοί οργανώθηκαν στην αρχή της αντιπυρικής περιόδου και υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της δράσης «Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας και της τοπικής κοινωνίας σχετικά με την πρόληψη και διαχείριση των δασικών πυρκαγιών, τις πολιτικές και πρακτικές» για τις σχολικές μονάδες των ΠΕ Φωκίδας & Βοιωτίας τη σχολική χρονιά 2021-2022, στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικτύου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μαθαίνω για τα Δάση – Learning About Forests, και υποστηρίχθηκαν από την εταιρεία MYTILINEOS. ■

*Χριστίνα Θεοδωρίκα,
Υπ. Συντονισμού Εκπαιδευτικών
Προγραμμάτων*

Η καταχώρηση αυτή γίνεται στο πλαίσιο της υποστήριξης που παρέχει η εταιρεία MYTILINEOS για τη δράση «Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας και της τοπικής κοινωνίας σχετικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών, τις πολιτικές και πρακτικές διασποραστάσις στις Π.Ε. Φοκίδας-Βοιωτίας», στο πλαίσιο του Δ.Δ.Π.Ε. «Μαθαίνω για τα Δάση», τη σχολική χρονιά 2021-2022.

MYTILINEOS

ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑ

ΕΡΓΑ
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ & ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ
& ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

mytilineos.gr

ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΑ ΔΑΣΗ

Μονόδρομος η Πρόληψη των Δασικών Πυρκαγιών

Το Σάββατο 14 Μαΐου ολοκληρώθηκε με επιτυχία διήμερο δράσεων στην Ηλεία στο θέμα των δασικών πυρκαγιών, και ιδιαίτερα της πρόληψης, της αποκατάστασης, αλλά και της ασφάλειας των πολιτών.

Τίτλος του προγράμματος δράσεων «Μονόδρομος η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών. Μαθητές και πολίτες ενημερώνονται και λαμβάνουν δράση» που υλοποιεί η ΕΕΠΦ, με την ευγενική υποστήριξη της EUROBANK στην πολύπαθη Ηλεία, από τον Φεβρουάριο έως τον Ιούλιο του 2022. Το ενδιαφέρον των ανθρώπων της τοπικής κοινωνίας να μάθουν αλλά και να μοιραστούν την ήδη υπάρχουσα γνώση για τις δασικές πυρκαγιές και την ανάγκη πρόληψης και προστασίας έγινε ιδιαίτερα αισθητό καθόλη τη διάρκεια του διημέρου.

Την Παρασκευή 13 Μαΐου πραγματοποιήθηκε ανοιχτή ενημερωτική ημερίδα για τους φορείς και τους πολίτες της Ηλείας, στο Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΚΕΠΕΑ) Κρεστένων, το οποίο ήταν και συνδιοργανωτής όλου του προγράμματος, το οποίο υποστηρίχθηκε με θέρμη από όλη του την παιδαγωγική ομάδα, με επικεφαλής τον υπεύθυνο κύριο Πέτρο Γαβρά. Η ημερίδα βρήκε θερμή ανταπόκριση (70 άτομα) στην τοπική κοινωνία και ιδιαίτερα στους τοπικούς αρμόδιους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, δασικών υπηρεσιών και στο πυροσβεστικό σώμα. Καθοριστική υπήρξε και η συμβολή του δημάρχου Ανδριτσουαίνας-Κρεστένων. Το κοινό είχε την ευκαιρία να γνωρίσει το έργο της ΕΕΠΦ και του ΚΕΠΕΑ Κρεστένων, ενώ ακολούθησαν οι εισηγήσεις των Κωνσταντίνου

Καούκη, δασοπόνου στο Ινστιτούτο Μεσογειακών και Δασικών Οικοσυστημάτων, σχετικά με τη διαχείριση του κινδύνου από τις δασικές πυρκαγιές, αλλά και την αποκατάσταση των καμένων δασικών εκτάσεων, καθώς και του Δρα Μιλτιάδη Αθανασίου, ειδικού στις δασικές πυρκαγιές, που επικεντρώθηκε στα μέτρα προστασίας που πρέπει να λάβουν οι πολίτες και στη μεγάλη σημασία της προετοιμασίας των κατοικιών στο επίπεδο της πρόληψης. Ο Δρ Παναγιώτης Καρδάσης, διευθυντής Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και Ειδικών Έργων της EUROBANK, αναφέρθηκε στο ολοκληρωμένο πρόγραμμα αποκατάστασης της ευρύτερης πυρόπληκτης περιοχής της Αρχαίας Ολυμπίας, που υλοποιεί η τράπεζα, σημαντικό μέρος του οποίου αποτελεί και το εν λόγω πρόγραμμα.

Οι παρουσιάσεις των επιστημονικών συνεργατών της ΕΕΠΦ ήταν ιδιαίτερα κατατοπιστικές και έδωσαν το έναυσμα για έναν εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ των στελεχών της ΕΕΠΦ, των ειδικών επιστημόνων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των πολιτών, κάτι το οποίο είναι βασικό ζητούμενο και συμπλέει με τις δημοκρατικές αξίες που πρέπει να διέπουν κάθε δράση για το φυσικό περιβάλλον, προωθώντας και αναδεικνύοντας τη σημασία του συντονισμού, της συνεργασίας και της συμμετοχής όλων των φορέων. Οι παρευρισκόμενοι συζητήσαν, τοποθετήθηκαν και μοιράστηκαν ερωτήματα, σκέψεις και προτάσεις για τις προκλήσεις και τις προοπτικές εφαρμογής αποτελεσματικών μέτρων για την πρόληψη, αποκατάσταση και ασφάλεια των πολιτών σχετικά με τα ζητήματα των δασικών πυρκαγιών.

Ακολούθησαν την επόμενη ημέρα οι καθαρισμοί απορριμμάτων στα δάση Φολόης και Στροφιλιάς της λίμνης Καϊάφα. Οι περίπου 110 συμμετέχοντες, από

την εθελοντική ομάδα TeamUp της EUROBANK, πολλοί και με τις οικογένειές τους, ακολουθώντας τις οδηγίες των διοργανωτών «δυστυχώς» συγκέντρωσαν τεράστιους όγκους απορριμμάτων και στις δυο δασικές πε-

ριοχές. Οι συμμετέχοντες στις δράσεις είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν διεξοδικά και από τους ειδικούς επιστήμονες, αλλά και από το ειδικό ενημερωτικό φυλλάδιο, που είχε ετοιμαστεί από την ΕΕΠΦ, για την ιδιαίτε-

ρη οικολογική σημασία των δύο αυτών εμβληματικών δασών. Περιοχές συνολικής έκτασης έξι εκταρίων, κατά προσέγγιση, καθαρίστηκαν από τους συμμετέχοντες. Ο μεγαλύτερος όγκος των συλλεχθέντων απορριμμά-

των ήταν πλαστικό και ακολουθούσαν μέταλλο, χαρτί και άλλες ύλες, ο χρόνος βιοδιάσπασης των οποίων μπορεί να ξεπεράσει και τα 500 έτη.

Οι δασάρχες Ζαχάρως και Ολυμπίας κύριοι Γιακουμής και Λάττας, καθώς και το προσωπικό της Δασικής Υπηρεσίας, τους οποίους ευχαριστούμε θερμά, βρίσκονταν στις δράσεις πεδίου, για να συνδράμουν με τις θεσμικές και επιστημονικές τους ιδιότητες τις δράσεις της ΕΕΠΦ και να μιλήσουν στους συμμετέχοντες για τη σπουδαιότητα της διατήρησης και προστασίας των δασικών οικοσυστημά-

των και την άρρηκτη σχέση που έχουν με την τοπική κοινωνία.

Οι δασικές πυρκαγιές είναι ένα συχνό φαινόμενο, στενά συνδεδεμένο με τον κύκλο ζωής των μεσογειακών δασών, που θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε ερμηνεύοντας σωστά τους κανόνες με τους οποίους η φύση λειτουργεί. Η καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης με στόχο τη συμβίωση του ανθρώπου με τη φύση και όχι τη χαλιναγωγήσή της, επιβάλλει σε όλους μας να αντιληφθούμε ότι περισσότερο η πρόληψη και όχι η καταστολή αποτελεί βασικό πυλώνα για την ορθολογική αντιμετώπιση

των δασικών πυρκαγιών, εντός ενός πλαισίου όπου καλούμαστε να προσαρμοστούμε και να μετριάσουμε τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης. Για τον σκοπό αυτό η ΕΕΠΦ παρήγαγε και μοίρασε το ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο «Πώς προστατεύομαι από τις δασικές πυρκαγιές;» που στοχεύει στην ενημέρωση των πολιτών για την πρόληψη και ασφάλειά τους σε περίπτωση δασικής πυρκαγιάς.

Ευελπιστούμε αυτή η πρωτοβουλία να αποτελέσει την αρχή αλλά και το πρότυπο για πολλές άλλες πρωτοβουλίες στη χώρα μας, που θα βρουν θερμούς υποστηρικτές όπως η EUROBANK, η οποία, από την πρώτη στιγμή πέρυσι, όπου γίναμε μάρτυρες των φοβερών, καταστροφικών πυρκαγιών, εντόπισε την προτεραιότητα στην εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση. Η ΕΕΠΦ θα είναι πάντα στην πρώτη γραμμή για να υλοποιεί τέτοιες δράσεις, όπου της ζητηθεί, δεδομένου ότι η εκπαίδευση και η ευαισθητοποίηση αποτελούν δύο από τους βασικότερους καταστατικούς της σκοπούς. ■

Θεοδώρα Πολυζωίδου

Υπεύθυνη Συντονισμού

Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Σε κάθε μπροστά
για ένα **βιώσιμο,**
καλύτερο μέλλον
για όλους.

**Καλύτερη τράπεζα στην Ελλάδα
για 7^η συνεχή χρονιά.**

Μία ακόμη διάκριση χάρη στην εμπιστοσύνη των πελατών μας, την αξιοπιστία των συνεργατών μας και την καινοτόμα σκέψη των ανθρώπων μας. Συνεχίζουμε να εξελισσόμαστε σε κάθε δραστηριότητά μας υιοθετώντας βιώσιμες πρακτικές, ενσωματώνοντας πρωτοποριακές τεχνολογίες και στηρίζοντας κάθε μικρό ή μεγάλο εγχείρημα.

φωτ. Μαριάννα Ευστρατίου

Από την Πλάκα Ελούντας σε 10 λεπτά φθάνεις στη Σπιναλόγκα.

φωτ. Μακρίνα Φωτοπούλου

Ανηφορίζοντας στο Κάστρο της Σπιναλόγκας με την πολύχρονη στους αιώνες ιστορία του.

Η στρατηγική θέση της Σπιναλόγκας στον κόλπο της Ελούντας σφραγίζει και την διαχρονικά ιστορική σημασία της.

φωτ. Μαριάννα Δεδάκη

Με την ΕΕΠΦ στο νομό Λασιθίου

Μία από τις πλέον επιτυχημένες εκδρομές με πολλαπλό περιβαλλοντικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον, που οργάνωσε η ΕΕΠΦ με την ακούραστη αρχηγό Μαριάννα Δεδάκη, πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Ιούνιο στην περιοχή Λασιθίου και με επίκεντρο το Γεωπάρκο Σητείας. Οι εντυπώσεις θα ήθελαν πολλές σελίδες για να αποτυπωθούν, αλλά μερικές φωτογραφίες μάς θυμίζουν τις σπουδαιότερες στιγμές που την χαρακτήρισαν.

φωτ. Μαριάννα Ευστρατίου

Ο επιβλητικός καταρράκτης του Ρίχτη που ξεφρνιάζει τον επισκέπτη με την ζωντανή και δυναμική ύπαρξη του στο ξεροθερμικό περιβάλλον του Λασιθίου.

Επιστροφή από την παραλία του Ρίχτη, αλλιά αυτή τη φορά εποχούμενοι πλέον.

φωτ. Γιάννης Σπαντιδάκης

φωτ. Μαριάννα Ευστρατίου

Επιβλητική, αηλιά και προστατευτική η είσοδος στο καστρομοναστήρι της Παναγίας της Ακρωτηριανής (Μονή Τοπιλού).

φωτ. Γιάννης Σπαντιδάκης

Το καθοριστικό, αηλιά και δύσκολο πέρασμα στο φαράγγι του Ρίχτη.

φωτ. Μακρίνα Φωτοπούλου

Το φημισμένο δάσος του Βαί αποτελείται από δύο τμήματα. Το κυρίως δάσος με πέντε χιλιάδες Φοίνικες του Θεόφραστου, ενδημικό είδος της Κρήτης, από το οποίο πήρε και το όνομα του. Το δεύτερο τμήμα είναι υφάλμυρος υγρότοπος με αλόφυτα που συνδέει το δάσος με την περίφημη παραλία.

Ξεκινήσαμε για το Φαράγγι της Ζάκρου ή αηλιάς των Νεκρών που, παρά την ονομασία του, έχει μεγάλη φυσιοπλατρική, αηλιά και ηθογραφική σημασία καθώς οι αρχαίοι Μινωίτες χρησιμοποίησαν τις σπηλιές στα απότομα τοιχώματα του φαραγγιού για να θάβουν τους νεκρούς τους.

Κατάβαση στο φαράγγι των Νεκρών με τοπίο και βλάστηση που σε κάθε βήμα μάς προκαλούν νέο βοτανικό και τοπιογραφικό ενδιαφέρον.

φωτ. Μακρίνα Φωτοπούλου

φωτ. Γιάννης Σπαντιδάκης

φωτ. Μακρίνα Φωτοπούλου

Μια από τις πολυεπίπεδες υπεραιωνόβιες ελιές της Κρήτης συναντάμε στην Ζάκρο (Καβούσι), ένα ακόμη επιβλητικό μνημείο του δέντρου που χαρακτηρίζει ιστορικά και οικονομικά τη Μεγαλιόνησο.

φωτ. Γιάννης Σπαντιδάκης

Ανηφορίζοντας για το μικρό, αλλιά πλούσιο σε τοπικά είδη βοτανικό μονοπάτι της Ζάκρου, γνωστό από την εποχή των Ενετών.

φωτ. Γιάννης Σπαντιδάκης

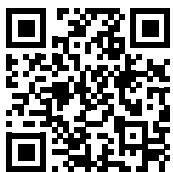
Χαρακτηριστικό στρωματογενές πέτρωμα από τα πολλα που συναντώνται στο Γεωπάρκο της Σητείας.

φωτ. Γιάννης Σπαντιδάκης

Επίσκεψη στη φημισμένη τρίκλιτη εκκλησιά της Κριτσάς

Σχετικά με το πρόγραμμα εκδρομών και εκδηλώσεων της ΕΕΠΦ

▶ Για να ενημερωθείτε σχετικά με τις εκδρομές και τις άλλες εκδηλώσεις που διοργανώνει η ΕΕΠΦ επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας:
<https://www.eepf.gr/el/ekdromes-omilies>

Μπορείτε ακόμη να αναζητήσετε την ομάδα μας στο Facebook με τίτλο «ΒΓΑΙΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ, ΕΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΠΦ ΟΙ ΕΚΔΡΟΜΕΙΣ» ▶
<https://www.facebook.com/groups/295308561450878>

Εγγραφές - Συνδρομές

Οι τιμές των συνδρομών στην Εταιρία μας διαμορφώνονται ως εξής:

Τακτικό μέλος € 25

Νέος (έως 24 ετών) . . . € 5 *

Μέλος εξωτερικού . . . € 50

Εκπαιδευτικός € 5 **

Αργώ μέλος (οργανισμός, επιχείρηση) € 1.000

*: με αποστολή του περιοδικού μέσω email

** : Ισχύει για εκπαιδευτικούς που υλοποιούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην ΕΕΠΦ και με αποστολή του περιοδικού μέσω email.

Νέα μέλη: Αν η θεματολογία και η ποιότητα του περιοδικού μας σας ικανοποιήσει και θέλετε να βοηθήσετε την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης στο έργο της, **γίνετε σήμερα μέλος ή γράψτε κάποιον γνωστό σας.** Για την εγγραφή είναι **απαραίτητη** η συμπλήρωση της παρακάτω αίτησης, η αποστολή της στα γραφεία μας καθώς και η **πληρωμή της συνδρομής.** Θα λαμβάνετε τότε δωρεάν το περιοδικό κάθε τρίμηνο και θα έχετε έκπτωση στις εκδρομές και σε ορισμένες εκδόσεις μας.

Θέλω να εγγραφώ μέλος της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης

Τακτικό μέλος Νέος (έως 24) Εκπαιδευτικός Μέλος εξωτερικού Αργώ μέλος

Όνομα: Επώνυμο:

ΑΦΜ Επάγγελμα / Ιδιότητα:

Διεύθυνση:

T.K.: Πόλη: Χώρα:

Τηλέφωνο κατοικίας: Τηλέφωνο εργασίας:

Κινητό τηλέφωνο: E-mail:

Σας στέλνω τη συνδρομή μου με:

ALPHA BANK λογ/σμός GR63 0140 1200 0200 2011 678 Κατάθεση Πάγια Εντολή

EUROBANK λογ/σμός GR50 0260 0030 0000 6020 0910 148 Κατάθεση Πάγια Εντολή

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ λογ/σμός GR56 0110 1040 0000 1042 9666 620 Κατάθεση Πάγια Εντολή

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ λογ/σμός GR78 0172 0490 0050 4907 2975 500 Κατάθεση Πάγια Εντολή

Στην περίπτωση που επιλέξετε την πάγια εντολή θα πρέπει να συμπληρώσετε το έντυπο Πάγιας Εντολής Σταθερού Ποσού σε οποιοδήποτε κατάσταση των παραπάνω τραπεζών, σημειώνοντας το ονοματεπώνυμό σας στην «Απιολογία».

Τραπεζική επιταγή στο όνομα της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης

Ταχυδρομική επιταγή **Πιστωτική/χρεωστική κάρτα** (στα γραφεία της Εταιρίας)

Μπορείτε να κάνετε την αίτηση και online στη διεύθυνση: <https://www.eepf.gr/el/gine-melos>

Παλαιά μέλη: Μπορείτε κι εσείς να εξοφλήσετε τη συνδρομή σας με έναν από τους παραπάνω τρόπους. Θα σας εξυπηρετούσε, ίσως, να χρησιμοποιήσετε τη μέθοδο της Πάγιας Εντολής. Ειδοποιήστε μας αν κάποια στοιχεία σας έχουν αλλάξει.

Δωρεές

Δεχόμαστε ευχαρίστως δωρεές που ενισχύουν τις διάφορες δραστηριότητες της ΕΕΠΦ. Μπορείτε να καταθέσετε τη δωρεά σας στους τραπεζικούς λογαριασμούς που εμφανίζονται στην επόμενη σελίδα **ειδοποιώντας μας**, ή να μας τη στείλετε με όποιον τρόπο επιθυμείτε. Σε κάθε περίπτωση θα σας δοθεί το νόμιμο παραστατικό, για φορολογική χρήση. Για το διάστημα **Απριλίου-Ιουνίου 2022** δεχθήκαμε τις παρακάτω δωρεές:

Δωρεές υπέρ σκοπών της Εταιρίας: Ανώνυμες Δωρεές 22€, Μαρίνα Γερουλάνου 50€, Μαριάννα Δεδάκη με ομάδα εκδρομικών ΕΕΠΦ 145€, ΙΒΕΠΕ-ΣΕΒ 5.000€, Βασιλική Λειβαδίτη 50€.

Δωρεά προς τιμήν του δάσκαλου Γιάννη Βασιλοΐδη: Από τους γονείς του ΣΤ2 του 8ου Δημοτικού Σχολείου Αμαρουσίου 60€.

Δωρεές υπέρ ανθρωπιστικής βοήθειας «ΟΥΚΡΑΝΙΑ»: Μίρκα Γόντικα 100€, Μαρία Διακοπούλου 50€, Ντον Μάθιους 250€, Αναστασία Μισεγιάννη 50€, Νίκος Πέτρου 300€, Όλγα Ρούπα 20€, Σταμάτης Σκαμπαρδώνης 50€, Ιωάννης Σπαντιδάκης 40€.

Δωρεά εις μνήμην Λιζελότε Κώνστα: Ανδρέας Τσεκούρας 50€.

Ευχαριστούμε θερμά τους δωρητές.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ**
Νίκης 20, 105 57 Αθήνα

ΠΙΣΤΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοκ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.ΑΘ.
Αριθμός Δέσφης
2126

Κ.Ο.Δ. 014064

ΕΝΤΥΠΟ
ΚΛΕΙΣΤΟ
ΑΡ. ΔΕΛΙΑΣ
1164/97
Κ.Ε.Μ.Π.Α.

Παραλία Γλυφάδας, Δευτέρα 16 Μαΐου 2022. Εκδήλωση με εκπαιδευτικά προγράμματα στο πλαίσιο της ανακίνωσης των βραβεύσεων της Γαλάζιας Σημείας για το 2022.